

‘Ze willen over ons spreken, maar niet met ons’

*Of hoe een gebrek aan media-inclusie de
genderexpressie van non-binaire jongeren stigmatiseert*

BACHELORPROEF van *Florian Saerens*

Professionele Bachelor Journalistiek

Hogeschool PXL Hasselt

Academiejaar 2019-2020

Begeleider: *Eric Pompen*

‘Ze willen over ons spreken, maar niet met ons’

*Of hoe een gebrek aan media-inclusie de
genderexpressie van non-binaire jongeren stigmatiseert*

Hasselt, 25 augustus 2020

Florian Saerens

Voorwoord

Met mijn tengere lijf en een houding die, vaker dan u zou denken, wordt beschreven als die van een ballerina, ben ik nooit de mannelijkste geweest. Ik wil beweren dat me dit nooit gestoord heeft, maar dat zou een leugen zijn. Je goed in je vel voelen is moeilijk binnen een samenleving die je constant duidelijk maakt dat je afwijkt van een label waarbij stoerheid en spieren nog steeds de norm zijn. Alleen heb ik nooit goed begrepen waarom dat juist het geval was.

Daarom voerde ik dit onderzoek. Ik wou weten welke mechanismen er schuilen achter de perceptie die onze samenleving heeft rond man en vrouw zijn. En vooral: ik wou zoeken naar waar ik zelf stond op het genderspectrum. Dat bracht me intuïtief tot bij non-binaire personen, die zich buiten dat spectrum begeven. Ze voelen zich noch man noch vrouw of juist een combinatie van de twee, wat ervoor zorgt dat ze binnen de samenleving zowat dagelijks moeten boksen om zichzelf te kunnen zijn.

Maar tijdens mijn vooronderzoek werd al snel duidelijk dat hun eigen stem vaak ontbreekt, ook al gaat het over hen. Als het dan toch besproken wordt, loopt het te vaak mis. Naarmate mijn interviews vorderden werd duidelijk hoe schadelijk dit is. De nood om voor zichzelf te kunnen spreken was bij iedereen sterk aanwezig.

Om die reden is er binnen dit onderzoek voor gekozen om hen voornamelijk zelf aan het woord te laten. hun getuigenissen spreken boekdelen. Ik heb meer bijgeleerd door hun verhalen dan dat ik ooit zou doen via een wetenschappelijke studie. Dankzij hen is mijn perceptie van wat er mogelijk is binnen het genderspectrum uit haar voegen gebarsten. Ik wil alle respondenten binnen dit onderzoek dan ook uit de grond van mijn hart bedanken. Jullie vechtlust om te zijn wie jullie willen zijn is inspirerend en slaagt over op mij.

Maar een student is natuurlijk niets zonder zijn/haar/hun leermeester. Daarom wil ik ook Eric Pompen bedanken die me bijstond in al mijn paniekerige telefoontjes en mails. Dankzij zijn vurige (en soms wat onorthodoxe manier) van lesgeven, ben ik de afgelopen jaren kunnen groeien tot de journalist die ik hoopte te worden. Ook wens ik Elena Parton en mijn moeder te bedanken die er mee voor zorgden dat al mijn teksten er deftig uitzagen.

Dan dien ik nog één persoon te bedanken. Lieve opa, Ik had liever gehad dat je mee tot aan het einde van deze weg was gewandeld, maar ik weet dat je hoe dan ook trots bent op het geleverde resultaat. Ik draag deze scriptie dan ook graag op aan jou.

Veel leesplezier.

Florian Saerens
Hasselt, augustus 2020
Hogeschool PXL

Abstract

Het gebrek aan wetenschappelijk onderzoek maakt het moeilijk om een concreet beeld te vormen rond de non-binaire gemeenschap in Vlaanderen. Concrete cijfers zijn er niet, al deelt deze minderheidsgroep heel wat gemeenschappelijke kenmerken met trans personen. Op basis van de onderzoeken die rond transgender personen bestaan kunnen we ons dus enigszins een beeld vormen van hun leefsituatie.

In deze scriptie wordt onderzocht in hoeverre dat non-binaire personen geaccepteerd of juist gemarginaliseerd worden in Vlaanderen. Aan de hand van diepte-interviews met een uitgelezen steekproef van de doelgroep in combinatie met een schare aan wetenschappelijke bronnen en nieuwsartikels kunnen we een belangrijk besluit trekken: het gebrek aan media-inclusie stigmatiseert de genderexpressie van non-binaire jongeren.

België is één van de meest vooruitstrevende landen op vlak van LHBTI+-rechten en bescherming, maar heeft nog een lange weg te gaan op vlak van erkenning. Zo is er nog steeds geen mogelijkheid tot het aanpassen of verwijderen van het gender binnen de burgerlijke staat, wat het voor non-binaire personen onmogelijk maakt om zich legaal te identificeren zoals ze zich voelen. Maar çavaria vond dit discriminerend en wou daarom een deel van de transgenderwet laten vernietigen, wat ook gelukt is. Het pad voor een derde gender of afschaffing van het gender ligt dus wel open.

Er is een bijzonder groot gebrek aan inclusief nieuws rond LHBTI+-ers en non-binaire personen in het bijzonder. Dit wordt veroorzaakt door redacties die veelal worden bemand door zogenaamde *cishets*: hiermee worden personen bedoeld die zich identificeren met het geslacht dat ze toegewezen kregen bij de geboorte. Dit gaat veelal om witte cis mannen, wat onvoldoende perspectief biedt om nieuws rond deze minderheidsgroep te brengen dat waarheidsgetrouw en met respect gemaakt is. Dit gebrek aan representatie zorgt er tevens voor dat deze personen vrijwel onbekend blijven bij het grote publiek, wat een gebrek aan acceptatie in de hand werkt. Er is daarom meer nood aan diversiteit op de redacties.

Ook de heteronormativiteit in onze samenleving heeft een rol binnen de stigmatisering van non-binaire personen. Het idee dat heteroseksualiteit de norm is, brengt namelijk het gevoel dat hier van afwijken een manier is van jezelf buiten spel te zetten. Dat veroorzaakt pestgedrag binnen de schoolomgeving, leidt tot discriminatie op de arbeidsmarkt en stimuleert trans –en homofoob geweld. Trans personen gaan daarom vaak hun identiteit wegsteken om dit te voorkomen. Dit valt ook door te trekken naar de heteroseksuele gemeenschap, waar nog steeds een heel stereotyperend beeld rond mannelijkheid bestaat. Ook zij steken een deel van de identiteit weg uit schrik om uit de boot te vallen, met psychologisch lijden tot gevolg.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	8
2.	Steekproef	9
3.	Een bonte mix	13
3.1.	Wat is gender?	13
3.2.	Het genderspectrum	14
3.2.1.	Biologisch geslacht	14
3.2.2.	Genderidentiteit.....	14
3.2.3.	Seksuele oriëntatie:.....	15
3.2.4.	Genderexpressie.....	15
3.2.5.	Co-relatie	16
3.3.	De transgenderparaplu	17
3.3.1.	Transvestitisme	17
3.3.2.	Intersekse personen	18
3.3.3.	Transgenderisme.....	18
3.3.3.1.	Genderdysforie.....	19
3.3.4.	Non-binariteit	20
3.3.5.	Het (on)benul van denken in hokjes.....	20
3.4.	Gender is een Westerse uitvinding	22
3.4.1.	Hijra	22
3.4.2.	Yoruba.....	22
3.4.3.	Two-spirit.....	23
4.	Situatie in Vlaanderen	24
4.1.	Onvoldoende cijfers	24
4.1.1.	Travesties	25
4.1.2.	Transgender personen in Vlaanderen	25
4.1.3.	Non-binaire personen in Vlaanderen	25
4.2.	Geen juridische erkenning.....	26
4.3.	Gender-gerelateerd taalgebruik	27
4.4.	Heteronormativiteit	28
4.4.1.	Dubbele standaarden	29
5.	Gevolgen.....	30
5.1.	Onderwijs.....	30
5.2.	Arbeidsmarkt	31
5.3.	Homonormativiteit.....	32

5.3.1.	Anti-vrouwelijkheid	33
5.3.2.	Fetisjisme	33
5.4.	Homofob & transfoob geweld	34
5.4.1.	60% voelt zich onveilig.....	34
5.4.2.	Confrontaties	35
5.5.	Suicide	36
6.	Invloed van de media	37
6.1.	Kranten	38
6.1.1.	Platform bieden aan polariserende meningen	38
6.1.2.	Reportages en columns vanuit een cishet invalshoek.....	40
6.1.3.	Performatieve berichtgeving rond gendergeweld	41
6.2.	Sociale media	43
6.2.1.	Powerpointactivisme	43
6.3.	Getuigenissen van respondenten zelf	44
6.4.	Televisie en film	45
7.	Oplossingen	47
7.1.	Juridische erkenning.....	47
7.1.1.	Complicaties.....	47
7.1.2.	Alternatief.....	48
7.2.	Onderwijs.....	48
7.3.	Werkvloer	49
7.4.	Gender-inclusief taalgebruik.....	50
7.5.	Suicidepreventie	50
7.5.	Aanbevelingen aan de media.....	51
8.	Journalistiek eindproduct	53
9.	Kritische reflectie	61
10.	Besluit.....	63
11.	Bronnenlijst.....	65
12.	Verklarende woordenlijst	75
13.	Gesproken bronnen:.....	78

1. Inleiding

Het Laatste Nieuws onthult midden augustus dat er een chatgroep bestaat waarin meer dan 600 groepsleden expliciet geweld tegenover jonge LHBT+-ers (homoseksuelen, lesbiennes, biseksuelen en transgender -en intersekse personen) verheerlijken via honderden filmpjes en foto's. Veel beeldmateriaal wordt willekeurig van het internet geplukt, maar er zijn ook video's die de leden zelf maken in Blankenberge, Antwerpen, Roeselare en Leuven. Uit de gelekte chatberichten blijkt dat leden via TikTok en Instagram op zoek gaan naar slachtoffers of geld bieden aan anderen om iemand in elkaar te slaan. Maar wanneer dit nieuws gebracht wordt, lijkt de focus voornamelijk op de allochtone afkomst van de daders te liggen. VRT NWS brengt het nieuws pas twee dagen na de feiten.

Daarom onderzoek ik hoe deze nieuwsvoering een impact heeft op non-binaire jongeren. In deze studie zal vaak over de LHBTI+-gemeenschap gesproken worden. Dit gaat om de groepering van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen. Non-binaire personen rekenen zichzelf namelijk tot de groep van transgender personen en zitten daarom vaak mee verstoep in de cijfers van studies rond deze groep. Dit maakt het echter moeilijk om een concreet beeld te krijgen over welke elementen de leefwereld van deze minderheidsgroep bepalen.

Hoewel de genderthematiek al decennialang behandeld wordt binnen een wetenschappelijke context, is het onderzoek naar non-binaire personen behoorlijk schaars. Dat merkt ook Joz Motmans, coördinator van het Transgender Infopunt en docent genderstudies aan de UGent, op (2018). Volgens Motmans het bestaande onderzoek vooral gericht op juridische, medische of socioculturele problemen van transgenders. Aandacht voor de beleving, maatschappelijk positie en discriminatie is nagenoeg onbestaande.

Om een inzicht te krijgen binnen deze problematiek, laat ik de non-binaire personen vooral zelf aan het woord. Er wordt hier uitgegaan van een constructivistische visie (Geerdink & Arnhem, 2008), waar het voeren van biografische interviews de voornaamste wetenschappelijke onderzoeksmethode is. De nadruk ligt hier op de realiteit die gecreëerd wordt door zelf actief te onderzoeken i.p.v. af te gaan op een passieve representatie van de werkelijkheid via bestaande onderzoeken. Op die manier is er vrijheid om in de diepte in te gaan op verschillende zaken en kan er enorm veel input uit de onderzochte persoon zelf komen (Baarda, van der Hulst, & De Goede, 2017; Legard, Keegan & Ward, 2003).

De biografische interviews gaan volledig uit van het belang van de visies en ervaringen van de onderzochte personen. Op die manier is er vrijheid om in de diepte in te gaan op verschillende zaken en kan er enorm veel input uit de onderzochte persoon zelf komen. Vanuit die werkwijze is al hetgeen dat onderzocht wordt in zekere zin een subjectief gegeven (de Vries, 2015).

2. Steekproef

Na een lange zoektocht selecteerde ik een uitgelezen steekproef van tien jongeren, die bijna heel het genderspectrum van mijn doelgroep bestrijkt. Logischerwijs kan dit aantal geen volledige gemeenschap vertegenwoordigen, maar het scheidt wel een beeld rond hun leefwereld en de obstakels die daarmee gepaard gaan. Zeven van hen identificeren zich als non-binair, één als gender non-conform en één als cis man. De tiende respondent is nog te jong om hierover te beslissen. Het is belangrijk om te weten dat gender en geaardheid niet meteen gelinkt zijn aan elkaar, maar door de stigmatiseringen die rond genderidentiteiten en expressie hangen, wordt er door heteroseksuele personen amper geëxperimenteerd met het gender. Binnen deze gemeenschap is die vrijheid er meer, dus zal je daar ook meer non-conforme personen tegenkomen

Alle respondenten werden gecontacteerd via sociale media. De interviews zelf vonden plaats tussen 20 en 24 juli 2020. De leeftijd van de respondenten gaat van 13 tot 35 jaar, al bevinden de meesten zich rond de 20 jaar. Hoewel de meerderheid van de respondenten ondertussen in Gent woont of studeert, keek ik er op toe dat ze een verschillende afkomst hadden. Twee personen komen uit Oost-Vlaanderen, drie uit Antwerpen, twee uit West-Vlaanderen, twee uit Vlaams-Brabant en één uit Limburg. Tijdens de interviews poogde ik om elk topic dat aangehaald wordt binnen de literatuurstudie zo goed mogelijk te bespreken. Hun ervaringen en getuigenissen worden eventueel gestaafd door experts en bestaande studies. Van alle afgenomen interviews werd een overzicht gemaakt dat toegevoegd kon worden als bijlage.

Inke Gieghase uit Genk, 23 jaar, freelance journalist en public speaker (non-binair: die/hun)

'Ik heb zelf jarenlang met twijfels gezeten rond mijn eigen genderidentiteit omdat ik geen informatie had over termen als non-binair, genderqueer of iets dat buiten de hokjes van man of vrouw ligt. Die informatie was gewoon niet voorhanden. Daardoor dacht ik op een bepaald moment dat ik een transman was, aangezien dit het enige was dat ik kende. Maar toen ik zwerkbal ben beginnen spelen, trouwens de enige gender-inclusieve sport ter wereld, heb ik mensen leren kennen die non-binair waren. Van zodra ze dat zeiden, had ik gevonden wat en wie ik ben. Toen ik zelf eindelijk wist hoe ik dit kon benoemen, ben ik gaan beseffen dat er veel meer informatie nodig is rond die genderthematiek.' (Persoonlijke communicatie, 20 juli 2020).

Stan Hawkes uit Aarschot, 13 jaar, make-up artiest (onbepaald)

'Voor mij persoonlijk is het nooit een probleem geweest om dit genderloos te zien, ook al probeert de media het wel zo af te beelden. Ik draag dit dus ook gewoon naar school en in het openbaar. Maar bij mij speelt dit al van kleins af aan. Ik heb nog foto's van toen ik drie was waar je me kunt zien met make-up. Als ik aan mijn ouders een make up-doos vroeg wanneer mijn zus er één had dan kreeg ik dit ook gewoon.' (Persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Julio Joseph uit Oostende, 19 jaar, zonet afgestudeerd van het middelbaar (non-binair: die/hun)

'Mijn ouders hadden eigenlijk niets tegen mijn geaardheid, maar ze vonden de manier waarop ik mijn gender uitte iets bizar. Ze klaagden ook tegen me over het feit dat de burens vonden dat ik zo veel veranderd ben. Ze zagen dit als een manier van aandachttrekkerij en zeiden zelfs dat ik gek was in mijn hoofd. Maar van zodra ik achttien was vond ik dat ik zelf goed genoeg wist welk pad ik wou bewandelen. Ze moesten me maar accepteren zoals ik ben, maar dat lukte hen niet. Daarom hebben ze me uit het huis gezet. Nu ik daar weg ben, voel ik me veel beter.' (Persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

Sem Lannau uit Gent, 29 jaar, thuisverzorger (non-binair: die/hun)

'Ik ben perfect gelukkig met m'n lichaam, op de borsten die ik had na. Die groeiden al vanaf m'n negende, maar ik vond dat deze niet paste bij wie ik was. Ik kom uit een christelijk gezin en herinner me nog goed dat ik op een avond echt gebeden heb tot God in de hoop dat m'n borsten de volgende dag weg zouden zijn. De teleurstelling was groot toen ik wakker werd. Ik deed er alles aan om te tonen dat ik die niet had. Ik droeg veel wijde pulls en sjaals, ging nooit zwemmen en stond liever niet op de foto. Dat laatste zou niet stroken met wat er in mijn hoofd omging. Dit jaar heb ik ze laten verwijderen. Het gevoel dat ik had na die operatie is onbeschrijfelijk. De eerste weken heb ik dan ook lang in de spiegel staan kijken naar mezelf. Ik kon echt niet vatten dat die weg waren.' (Lannau, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

**Angelina Liashkevich uit Leuven, 22 jaar, student
Communicatiewetenschappen (non-binair: die/haar)**

'Het non-binaire label dat ik gebruik is recent, maar de weg daarnaartoe is best lang. Van kinds af aan had ik al door dat de binaire labels niet voor me passen. Als kind identificeerde ik mezelf dus ook nooit met een meisje. Rond mijn zeventiende uitte zich dat in een stevig gevoel van genderdysforie. Ik zat toen nog niet veel op het internet, kende niets van de termen en had geen contact met mensen binnen de queer-gemeenschap. Daardoor dacht ik ook dat ik top surgery wou ondergaan, maar dat kwam vooral voort uit het gebrek aan woordenschat om me te identificeren.' (Persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

**Thomas Mangelschots uit Gent, 22 jaar, momenteel werkloos (non-
binair: hij/haar/die)**

'Ik heb meerdere coming-outs gehad. De eerste was twee jaar geleden. Toen identificeerde ik me als homoseksueel, maar ik wist gewoon niet beter. Ik ging alleen maar naar holebi-feestjes, dus kwam ik ook nooit iemand tegen die trans was. Door die onwetendheid had ik ook een grote afgunst naar die groep. Voor mij was het heel moeilijk om te begrijpen dat er mensen waren die zich niet oké voelde bij hun geboortegeslacht en dat wouden veranderen. Ik zag hen als mensen die ongelukkig waren en een transitie zagen als een manier om dat te ontlopen. Dat is natuurlijk volledig verkeerd. Maar eind 2019 ben ik naar Antwerpen verhuisd, waar ik mensen als Julio, Kasper en Lander tegenkwam. Zij waren ook zoekende, maar wisten al wel dat ze non-binair waren. Toen ze me hier meer informatie rond verschaften ben ik me begin afvragen of ik dit ook was.' (Persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

**Elias Moyson uit Herentals, 20 jaar,
student Psychologie (cisman: hij/haar/die)**

'Vorig jaar was er een drag show in Gent waarvoor een vriend en ik een make-up-doosje hadden gekocht. Sindsdien zoek ik steeds meer naar de grenzen van wat het betekende om man te zijn. Dat manifesteert zich vooral in mijn uiterlijk. Ik heb mijn haar toen laten uitgroeien en draag ook steeds vaker make-up. Ik besef wel dat mensen me daardoor meer als vrouwelijk aanzien, maar binnen Make-up is gewoon iets leuk en een manier om me creatief bezig te houden.' (Persoonlijke communicatie, 21 juli 2020)

Kasper Ooms uit Oostende, 17 jaar, studeert podiumtechnieken (Non-binair: hij/haar/die)

'Ik herinner me nog goed dat we in de lagere school een 'omgekeerde dag' hadden. Meisjes moesten dus als jongens naar school komen en vice versa. Dat vond ik geweldig. Ik kwam toen met hakken en mascara opdagen. Maar vanaf het middelbaar had ik wel door dat dit niets voor jongens was, zeker niet in Oostende. Ik hoopte dus dat mijn fascinatie hiervoor een fase was en dat dit wel zou wegtrekken, maar dat was dus niet het geval. Daarom was mijn plan om te wachten tot mijn achttiende zodat ik Gent kon studeren en me daar kon outen. Dat is niet gelukt.' (Persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

Erik Vanberghen uit Antwerpen, 35 jaar, freelance stylist en creative assistant (cisman: hij/hem)

'Toen ik mijn coming-out deed in de jaren 90 leek alles een pak makkelijker. Mensen zagen je gewoon voor wie je was. Als je er wat anders uitzag was je de vreemde eend in de bijt, maar er was minder veroordeling. Zelf lak ik mijn nagels af en toe en dan zie je mensen kijken alsof je juist je moeder onder een trein hebt gesmeten. Moet iedereen er dan hetzelfde uitzien?' (Persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Lander Verschaeren uit Duffel, 20 jaar, werkzoekende (non-binair: hij/haar/die)

'Ik vind het een grappige metafoor, maar eigenlijk is dit allemaal begonnen in de buik van mijn moeder. Bij mijn tweelingbroer konden ze zien dat hij een jongen was, maar ik zat met mijn benen toe. Ze zagen dus niet welk geslacht ik had. Als kind dacht iedereen dat ik een meisje was door mijn lange haren. Mijn ouders lieten me ook met plastieken muiltjes naar de bakker gaan. Daar ben ik hen heel dankbaar voor. Ze stelden zich hier geen vragen bij, hoewel ze enorm veel reacties kregen op hun manier van opvoeding.' (Persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

ONDERZOEK

3. Een bonte mix

In dit hoofdstuk zullen alle aspecten aan bod komen die van belang zijn binnen de leefwereld van non-binaire personen. Daarbij is het belangrijk om een beeld te hebben van wat gender precies is, waar het vandaan komt en hoe breed het spectrum is.

3.1. Wat is gender?

Om de leefwereld van non-binaire jongeren beter te begrijpen, dienen eerst enkele begrippen uitgeklaard te worden. Daarbij is gender veruit de belangrijkste, aangezien dit weergeeft hoe iemand omgaat met zijn/haar/hun identiteit. Volgens Çavaria (z.d.) is dit een sociale constructie die de positie van personen binnen de samenleving mee bepaalt. Deze wordt in het Westen grotendeels binair opgedeeld in man en vrouw. Dat gender wordt ons al toegewezen bij de geboorte op basis van de reproductieve organen die we bezitten. Hieraan worden bepaalde rollen en verwachtingen gekoppeld. Genderopvattingen zijn cultuurgebonden, ze variëren en evolueren en hebben invloed op onze houding en gedrag (Rosa vzw, z.d.).

In haar moderne betekenis is gender een relatief nieuw concept. Het woord werd doorheen de geschiedenis wel gebruikt in grammaticale context om een onderscheid te maken tussen geslachten (Holmes, 2012), maar als sociaal construct bestaat het pas sinds 1955. Het was seksuoloog John Money die de term als eerste definieerde toen hij in een paper rond intersekse personen een onderscheid maakte tussen genderrollen en geslacht. Hij definieerde het als volgt: ‘{Gender is} al de dingen die een persoon zegt of doet om zichzelf bekend te maken als de status van jongen of man, meisje of vrouw.’

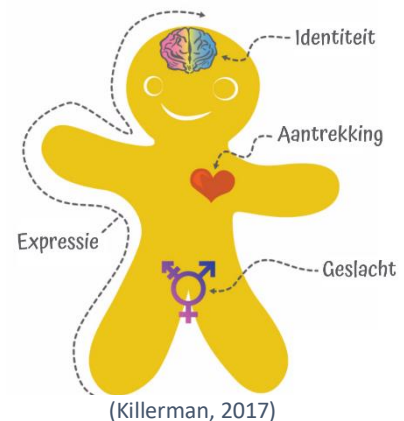
In Gender Trouble (1990) bemerkt Amerikaans filosofe Judith Butler dat niemand een gender heeft voordat hij/zij/die gender-gerelateerde handelingen uitvoert. Volgens de theorie van Butler is gender haast een theatrale herhaling van handelingen die verband houden met mannen of vrouwen. Die handelingen die we aanleren en zelf handhaven zijn sociaal bepaald. Ze zijn gebaseerd op de verschillende verwachtingen die individuen, groepen of gemeenschappen hebben op de basis van iemands geslacht (Blackstone, 2003). Een voortdurende herhaling hiervan creëert een sociale sfeer die een ogenschijnlijk binair karakter handhaaft en legitimeert. Butler suggereert dat ons concept van gender als natuurlijk of aangeboren wordt beschouwd omdat de persoon zijn/haar/hun geslacht wordt door een reeks handelingen die in de loop van de tijd worden vernieuwd, herzien en geconsolideerd. Met andere woorden is gender dus een concept dat sociaal geconstrueerd is. Het is het product van interacties tussen individuen en hun omgeving.

3.2. Het genderspectrum

De handelingen waarover Money en Butler spreken zijn nauw verbonden aan onze genderidentiteit. Daarmee wordt het gender bedoeld waarmee een persoon zich identificeert (American Psychological Association, 2015). Bij velen komt dit gevoel en de manier waarop ze zichzelf identificeren overeen met het toegewezen geslacht bij de geboorte. Dan spreekt men over een cisgender persoon. Het kan echter ook voorkomen dat jouw genderidentiteit en toegewezen geslacht min of meer in conflict staan met elkaar, of gewoon niet samenvallen. Al die verschillende interpretaties hebben hun plek op het genderspectrum of gendercontinuüm, wat gender veel ruimer interpreteert dan de klassieke man/vrouw-opdeling (Transgender Infopunt, z.d.-e).

Dat spectrum wordt echter nog vaak afgebeeld als een lijn met 'man' en 'vrouw' op de uitersten, wat volgens Inke Gieghase niet klopt: *'Wanneer je dit als een lijn gaat zien, blijf je van iets binair uitgaan. Die lijn laat mensen namelijk denken dat transpersonen zich ergens tussen man en vrouw bevinden en dat we genderneutraal zijn, maar wij bestaan buiten dat binaire (Gieghase, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020).*

Om een beter beeld te vormen van dit spectrum, ontwierp Amerikaans illustrator Sam Killermann de 'Genderbread Person' (2017). Daarin onderscheidt hij de verschillende categorieën die deel uitmaken van iemands gender: biologische geslacht, genderidentiteit, seksuele aantrekkingskracht en genderexpressie.

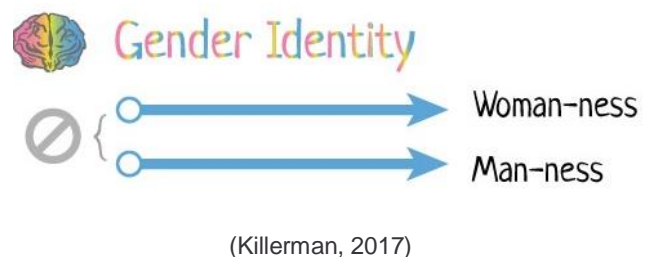
3.2.1. Biologisch geslacht

Gender is niet hetzelfde als het geslacht of sekse, aangezien dit biologisch bepaald is. Hier gaat het om fysieke of anatomische verschillen (Newman, 2018). Zo zijn de vrouwelijke en mannelijke genitaliën zowel inwendig als uitwendig verschillend. Ook het type en de hoeveelheid hormonen (testosteron en oestrogeen) zullen verschillen.

3.2.2. Genderidentiteit

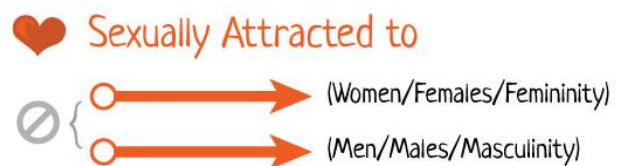
Zoals hierboven aangegeven gaat dit om het gender waarmee een persoon zich identificeert. Aan het ontstaan van zo'n genderidentiteit gaat heel wat vooraf. Het is een langdurig en complex (leer)proces dat beïnvloed wordt door zowel biologische, psychologische, opvoedkundige als sociale factoren (Transgender Infopunt, z.d.-a).

Volgens onderzoek aan de New York University (Ruble, 19 juli 2017) blijkt dat we ons genderidee al vormen tussen ons derde en vijfde levensjaar. Zo gaan kinderen op zoek naar gender-gerelateerde informatie, vaak vasthoudend aan genderstereotypes. Meestal gaat dit om gesimplificeerde, gestandaardiseerde beelden die mannen en vrouwen reduceren tot enkele gefixeerde karaktertrekken. Zo worden vrouwen als zwak en onderdanig afgebeeld, terwijl mannen stoer en sterk dienen te zijn. Kinderen nemen dit via imitatieprocessen over en conformeren zo aan de verwachtingen die op hen geprojecteerd worden door de omgeving. Kinderen tussen de drie en vijf zullen er dan ook vaker voor kiezen om met vriendjes van hun eigen geslacht te spelen. Ze tonen ook meer interesse voor activiteiten of speelgoed dat zeer gendertyperend is (LoBue V., 29 maart 2016).

3.2.3. Seksuele oriëntatie:

Seksuele oriëntatie gaat over de personen tot wie iemand zich aangetrokken voelt. Ook gaat het over de romantische en seksuele relaties die een persoon aan gaat, en over hoe iemand zichzelf benoemt. De meeste mensen zijn heteroseksueel, homoseksueel, lesbisch of biseksueel (Seks in de praktijk, z.d.).

(Killerman, 2017)

Er zijn verschillende soorten van aantrekking. Seksuele aantrekking gaat over wat of wie je seksueel opwindt. Heb je het over romantische aantrekking, dan spreek je over romantische oriëntatie. Dit heeft te maken met op wie je verliefd wordt. Soms vallen romantische en seksuele aantrekking samen. Dat is niet voor iedereen zo. Er zijn bijvoorbeeld mannen die enkel verliefd worden op vrouwen, maar mannen wel seksueel opwindend vinden. Daar merk je dat verschil tussen romantische oriëntatie en seksuele oriëntatie (Lumi, z.d.).

3.2.4. Genderexpressie

Hierbij draait het volledig rond hoe iemand zijn/haar/hun gender uit via kleding, haarstijl, make-up en interactie met anderen. Dit wordt vaak gemotiveerd door de genderidentiteit of seksualiteit van een persoon en is iets heel veranderlijk. Outfits kunnen wisselen in stijl van dag tot dag en ook de omgeving kan de stijl van een persoon gaan bepalen. Het gender valt dus niet af te lezen op basis van hoe iemand er uit ziet omdat dit vaak een momentopname is. Er zijn ook mensen die zich niet volgens de norm kleden of gedragen maar zich toch nog identificeren met hun eigen geslacht en gender (Killerman, 2017).

(Killerman, 2017)

'Ik heb een rokje moeten dragen op het galabal en dat was een afschuwelijk gevoel. Op zich maakt een rokje u niet vrouwelijk, maar mensen gaan dat gender wel op je plakken omdat ze dit associëren met zo'n kledingstuk. Nu kleeid ik me zo ver mogelijk weg van de norm.'
(Liashevich, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

'Ik begin steeds vaker make-up te dragen. Ik besef wel dat mensen me daardoor meer als vrouwelijk aanzien, maar voor mij is het dat nooit geweest. Make-up is gewoon iets leuk en een manier om me creatief bezig te houden. Het is de samenleving die daar een label opplakt. Ik vind het prettig om de mensen die zo fel bezig zijn met hokjes op deze manier uit te dagen.' (Moyson, persoonlijke communicatie, 21 juli 2020)

'Ik ben al sinds m'n zestiende bezig met make-up, maar ik heb er lang voor moeten vechten om dat zelfvertrouwen op te bouwen. Volgens de norm kleeft ik me vrouwelijk, maar uiteindelijk zijn dit gewoon kleren. Wanneer ik deze draag voel ik me stukken beter en meer zelfzeker.' (Joseph, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

'Ik voel me sterk wanneer mensen kunnen zien dat mijn kleding volgens hun perceptie niet strookt met mijn geslacht. Daardoor voel ik me op straat veiliger in een kleedje dan in een broek. Soms vraag ik me wel af of ik dit voor mezelf doe. Ik ben namelijk een persoon die graag de waarheid toont en provoceert, maar toch merk ik dat ik een persoonlijke kracht uit het dragen van die kleding haal. Dat creëert een balans. Momenteel heb ik wel nog moeite met korte kleedjes, want zelfs vrouwen voelen zich daar onzeker in vanwege het fetisjisme dat de heteronormativiteit hier aan vast hangt. Ze worden daardoor echt als lustobject gezien. Daarom lijkt die drempel voor mij nog zo hoog omdat hier al een sociaal stigma rondhangt. Mijn queerness gaat me hier alleen maar meer een doelwit door maken. Soms denk ik wel dat ik minder queer ben wanneer ik me volg de norm wat mannelijker kleedt door bijvoorbeeld een joggingbroek te dragen. Dat is een soort constructie in mijn hoofd die weg moet, want dat idee klopt niet. Kleding is slechts een aanvulling op hoe je u voelt. Je genderexpressie verandert dus niets aan je gender zelf. Daarom kan je ook niet uitgaan van iemands gender puur op hoe ze er uit zien.' (Mangelschots, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

3.2.5. Co-relatie

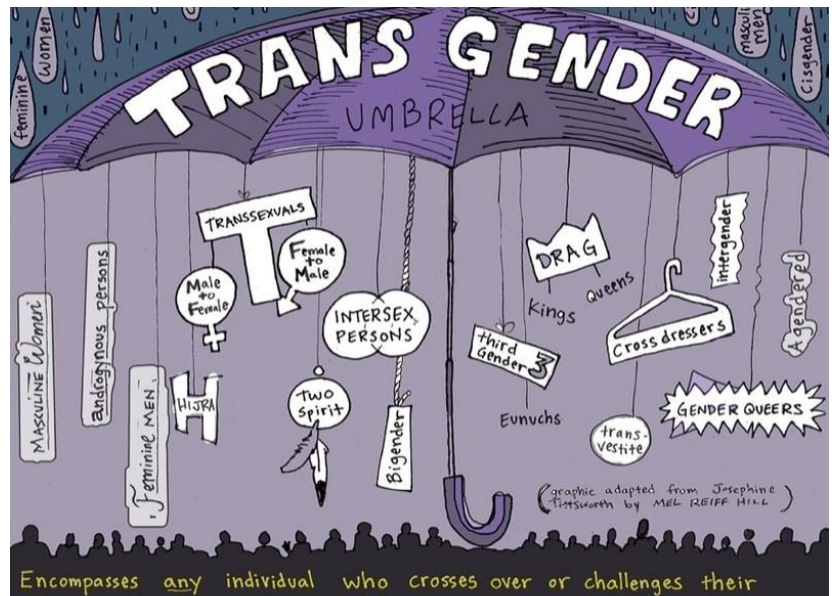
Hoewel deze vier factoren onderling wel verbonden zijn met elkaar, zijn ze daarom niet verbonden aan elkaar. Ze kunnen elkaar beïnvloeden, maar bepalen elkaar niet. Elk component werkt op zichzelf (Killermann, 2017). Zo kan een man zich bijvoorbeeld zeer vrouwelijk kleden, maar dat betekent daarom niet dat hij zich ook als vrouw identificeert. Diezelfde kleding bij een man moet ook niet betekenen dat hij/zij/hun homoseksueel is. Toch worden die seksuele oriëntatie en genderexpressie nog vaak foutief aan elkaar gelinkt.

Dit komt meestal voort uit het idee dat de genderexpressie van een persoon inconsistent is met de verwachtingen die we hebben van zijn/haar/hun gender. Zo zullen we er snel vanuit gaan dat een jongen homoseksueel is wanneer hij ballet danst of met make-up experimenteert. Dat is een fout vooroordeel, want seksualiteit valt niet af te lezen van wat een persoon al dan niet draagt of doet.

'Het is niet omdat een man zich vrouwelijker gedraagt dat die daarom homoseksueel is of vice versa. De enige samenhang die je daarin hebt is dat het moeilijker gaat zijn om een heteroseksuele relatie te vinden voor mensen die fel met gender experimenteren. Velen zijn namelijk geconditioneerd door de maatschappij om die associatie tussen gender en seksualiteit te maken. Zo zullen vrouwen mij zelden zien als iemand die op hen kan vallen omdat ik met make up bezig ben. Daar kunnen we jammer genoeg niet omheen. Het is wel zo dat wanneer je experimenteert met gender, je heel vaak in de LHBTI+-gemeenschap gaat belanden. Daardoor heb je wel meer de ruimte om openlijker met seksualiteit te experimenteren.' (Moyson, persoonlijke communicatie, 21 juli 2020).

3.3. De transgenderparaplu

Zoals Gieghase al aangaf, kan het voorkomen dat de genderidentiteit en het toegewezen geslacht min of meer in conflict staan met elkaar, of gewoon niet samenvallen en daarmee dus buiten het binaire spectrum vallen. Hoewel de diversiteit hierin gigantisch is, verdelen velen zich onder in enkele groepen die een aantal kenmerken delen om zich daarmee te onderscheiden van anderen (Transgender Infopunt, z.d.-b). Die vallen samen onder de hier afgebeelde transgender paraplu (Tittsworth, z.d.). Daarmee worden alle identiteiten bedoeld die afwijken van de cisgender-norm.

(Tittsworth, z.d.)

3.3.1. Transvestitisme

Transvestitisme duidt op de behoefte tot het dragen van kleren van het andere geslacht, ook wel cross-dressing genoemd. Er zijn uiteenlopende redenen om aan travestie doen, maar het hangt vaak samen met het gevoel een man of vrouw te willen zijn (Transgender Infopunt, z.d.-d). In de meeste gevallen is er geen sprake van genderdysforie. *Cross dressers* voelen zich dus overwegend goed bij het gender dat hen werd toegewezen bij de geboorte. Dit kan zowel bij vrouwen als bij mannen voorkomen, maar aangezien onze cultuur mannelijke kleren of een mannelijke stijl bij vrouwen aanvaardbaar vindt, blijven vrouwen die aan travestie doen veeleer onzichtbaar (Motmans, 2018). Kasper Ooms bemerkt wel dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen transvestitisme en *drag*, hoewel beide onder de noemer cross-dressing vallen.

'Het doel van drags is het spelen met gendercodes en het creëren van ruimte in deze codes door het gebruik van ironie. Travestie is vrij traditioneel, terwijl dat drag een experimentele kunstvorm is. Daar kunnen heel gekke dingen uit voortkomen. Er zijn hier geen limieten, terwijl dat je bij travestie wel nog op muren botst.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

In travestie zijn de gendercodes dus niet humoristisch bedoeld: mannen die aan travestie doen worden gedreven door een innerlijke nood en zijn oprecht in hun pogingen om zich occasioneel te identificeren als vrouw. Wanneer de nadruk ligt op de erotische en seksuele aspecten van de omkleeding, spreekt men van fetisjistische travestie. Hierbij gaat het niet zozeer om een problematische beleving van de genderidentiteit, maar om seksualiteit. Wanneer omkleeding samenhangt met een gevoel van man of vrouw te zijn, wordt travestie wel gezien als een kwestie van genderidentiteit (Transgender Infopunt, z.d.-d).

3.3.2. Intersekse personen

In sommige gevallen wordt een kind geboren met een combinatie van zowel mannelijke als vrouwelijke eigenschappen. Deze worden interseks genoemd (Intersekse Vlaanderen, 24 februari 2020). Het zijn de ouders die dan kiezen welk gender hun kind toegewezen krijgt. In België worden er dagelijks vijf à zes baby's geboren met een variatie in geslachtskenmerken. Doorgaans zijn deze onschuldig, al heeft dit soms ook implicaties voor de gezondheid van het kind.

Wanneer het geslacht van het kind op basis van een oppervlakkige controle van de genitaliën eerder onduidelijk is, hebben de ouder(s) of voogd maximum drie maanden na de bevalling om bij de burgerlijke stand aan te geven wat het geslacht van hun kind is (Cannoot, 2017). Deze drie maanden dienen om extra medische controles uit te voeren om het binaire geslacht van het kind te kunnen vaststellen.

Maar ouders voelen een grote druk om bij de geboorte zelf te weten en aan anderen te kunnen vertellen of hun kind een jongen of een meisje is. Ze willen hun kind zo goed mogelijk in de binaire invulling laten passen en er zoals andere jongens of meisjes uit laten zien om sociale inclusie te optimaliseren. Daarom laten ouders soms vlak na de geboorte niet-medisch noodzakelijke reconstructieoperaties uitvoeren (Charlie Magazine, 2018), zonder dat het kind zelf daar mee over kan beslissen. Denk aan het verkleinen van een clitoris omdat die groter is dan bij andere meisjes. Of opereren aan een penis zodat een jongen rechtopstaand kan plassen.

3.3.3. Transgenderisme

Bij transgender-zijn gaat het om het aanvoelen van een binaire genderidentiteit die niet klopt met het toegekende geboortegeslacht. Een trans persoon is er dus van overtuigd dat hij of zij in het verkeerde lichaam is geboren (Alles Over Seks, z.d.). Als je bij de geboorte bijvoorbeeld het vrouwelijk geslacht krijgt toegewezen maar je voelt je geen vrouw, dan ben je transgender. Bij personen gebruiken we transgender als een bijvoeglijk naamwoord om duidelijk te maken dat de persoon meer is dan transgender: in plaats van 'een transgender' zeg je een trans(gender) persoon.

Vroeger werd 'transseksualiteit' gebruikt om trans personen aan te duiden die specifiek kozen voor geslachtsbevestigende operaties en behandelingen en vaak een leven binnen de binaire gendernormen kozen. Hoewel verschillende mensen nog kiezen om zich zo te identificeren, wordt de term tegenwoordig minder gebruikt vanwege de grote nadruk op het medische aspect. Trans man -of vrouw zijn, is namelijk geen synoniem voor een geslachtsbevestigende behandeling of operaties. Sommige trans personen kiezen inderdaad om het lichaam in overeenstemming te brengen met hoe ze zich van binnen voelen en zich sociaal gezien uiten, maar er zijn ook personen die géén of slechts beperkte medische hulp zoeken of wensen (Transgender Infopunt, z.d.-b).

3.3.3.1. Genderdysforie

De wens voor een operatie bij transgender personen komt zo goed als altijd voort uit een gevoel van genderdysforie. Dit verwijst naar het ongemak dat iemand ervaart bij de incongruentie tussen het gender dat een persoon toegewezen kreeg bij de geboorte en diens genderidentiteit (Alvarez, 2019). Dit kan dus inhouden dat personen lichamelijk niet de kenmerken hebben die ze graag zouden willen hebben en daardoor mogelijks bepaalde ingrepen willen laten doen of bepaalde kledij willen dragen.

'Ik ben perfect gelukkig met m'n lichaam, op de borsten die ik had na. Die groeiden al vanaf m'n negende, maar ik vond dat deze niet paste bij wie ik was. Ik deed er alles aan om te tonen dat ik die niet had. Ik droeg veel wijde pulls en sjaals, ging nooit zwemmen en stond liever niet op de foto. Dat laatste zou niet stroken met wat er in mijn hoofd omging. Ook bh's kopen was een echte hel voor mij. Dit jaar heb ik ze dan laten verwijderen. Het gevoel dat ik had na die operatie is onbeschrijfelijk. In de eerste weken heb ik lang in de spiegel staan kijken naar mezelf. Ik kon het echt niet vatten dat die weg waren.' (Lannau, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

Tegelijk kan genderdysforie ook inhouden dat personen sociaal gezien niet benoemd worden door anderen zoals het past bij hun genderidentiteit en dat ze dan bijvoorbeeld aan mensen in hun omgeving gaan vragen om hen op een bepaalde manier aan te spreken. Deze incongruentie is niet bij iedereen eenduidig aanwezig, maar varieert juist van persoon tot persoon. De ene trans- en/of non-binaire persoon kan in veel grotere mate genderdysforie ervaren dan de andere. (Alvarez, 2019). Henny Bos, hoogleraar Sexual and Gender Diversity in Families and Youth aan de Universiteit van Amsterdam:

'Hoe genderdysforie zich ontwikkelt en wat dat dit veroorzaakt weten we niet precies. Daarrond is nog veel te weinig onderzoek gedaan. Wat we wel merken is dat genderdysfore gevoelens bij kinderen onder de 12 jaar vaak een predictor zijn van homoseksualiteit. We stellen op die leeftijd dan ook nog geen effectieve diagnose vast en vragen om enkele jaren opnieuw terug te komen, maar er is slechts een klein percentage dat dit effectief doet. Bij de rest lijken deze gevoelens als het ware weg te trekken. Het is dus heel moeilijk om te bepalen in hoeverre dat je de ouders van een kind moet aanmoedigen om alvast aan een sociale transitie te beginnen.' (Bos, persoonlijke communicatie, 5 augustus 2020)

3.3.4. Non-binariteit

De term non-binair (of genderqueer) wordt gebruikt voor personen die zich niet thuis voelen in de binaire man/vrouw-opdeling en zich beter voelen bij een andere, niet-binaire, genderidentiteit (Transgender Infopunt, z.d.-c). Zo'n persoon voelt zich met andere woorden niet exclusief man of exclusief vrouw of juist geen van beide. Dit uit zich soms in de genderexpressie, door mannelijke en vrouwelijke kenmerken te combineren of net te verwerpen. Het is tegelijk ook een paraplu-terme voor alle verschillende genderidentiteiten die zich buiten het binair gendermodel bevinden. Dit maakt dat een iedereen hier zijn/haar/hun eigen definitie aan kan geven.

'De invulling van non-binariteit is voor iedereen iets anders. Ik zweef tussen man en vrouw, maar dat betekent daarom niet dat dit de enige invulling is. Jij bepaalt de invulling van dit label. Het label bepaalt jou niet. Zo zijn er non-binaire personen die zich met geen enkel gender identificeren (agender). Bij anderen wisselt dat gender zelfs van dag tot dag.'
(Mangelschots, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

'Het is niet omdat je in je tweede middelbaar een keuze maakt dat dit de rest van je leven bepaald. Dat is met gender ook zo. Er zijn dagen dat ik een witte T-shirts en jeans draag, maar op andere dagen wil ik dan weer bloemenhemdjes dragen. Ik kan elke dag iemand anders zijn. Het hangt er gewoon vanaf hoe ik me op dat moment voel.' (Vanberghen, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Als dit gebeurt, dan kan je jezelf genderfluïde noemen. Mensen voelen zich de ene keer meer man, de andere keer meer vrouw en dan weer een variatie van de twee of geen van beide. De genderidentiteit lijkt vrij rond te vloeien, al moet er wel rekening gehouden worden met de personen waarbij dit vast ligt (çavaria, z.d.).

'Sommigen hebben een stevig traject afgelegd met zware genderdysforie om te staan waar ze nu staan. Als je dan gaat prediken dat dit voor iedereen fluïde is, valideer je hen niet. Als er mensen zijn die dus rigide op één plekje blijven dan dient dat geaccepteerd te worden.'
(Moyson, persoonlijke communicatie, 20 juni 2020)

3.3.5. Het (on)benul van denken in hokjes

Hoewel bovenstaande labels een beter beeld geven van iemands genderidentiteit, kan dit volgens de bevroegde respondenten een beklemmend gegeven zijn. Meer dan de helft geeft dan ook aan dat ze liever zonder label door het leven gaan. Ze bemerken echter dat dit niet mogelijk is binnen de maatschappij waarin we momenteel leven.

Volgens Vanberghen en Moyson zit het categoriseren van mensen zodanig ingebakken in onze cultuur dat het moeilijk is om hier zomaar van weg te stappen.

'Wanneer we iemand zien die een jurkje draagt is dat is automatisch een vrouw, gewoon omdat we denken dat een jurk iets voor vrouwen is. Ik vrees dat volledig hokjes-loos door het leven gaan dus nog niet mogelijk is, want we bevinden ons niet in een samenleving waar het zonder kan. Maar ik moedig mensen wel aan om woorden als queer of non-binair te gebruiken, want dat zijn labels die ergens wel voor het label-loze staan.' (Moyson, persoonlijke communicatie, 21 juli, 2020)

'Ik wil zelf niet in een hokje gestoken worden, maar uiteindelijk doet iedereen dat wel. Ik zie dat een beetje als een schuivensysteem waarin je alle mensen die je kent kunt klasseren. Het helpt wel om een beeld van de wereld te vormen. Je moet gewoon zien dat je de mensen schuif-verwisselbaar houdt. Ik denk alleen dat we dat te weinig doen.' (Vanberghen, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Liashkevich en Verschaeren zien de labels als een hulp om je aan te sluiten bij een groep waarmee je op dezelfde golflengte zit.

'We staan niet op de zelfde hoogte als cis-mensen in deze maatschappij. Het is dus een beetje idealistisch om te doen alsof dit allemaal niet meer nodig is. Ik zou wel naar een wereld willen waar die hokjes niet nodig zijn, maar daar zijn we nog niet. Het is voor nu dus wel nuttig. Want door dat hokje zal er altijd een groep zijn waarin je thuishoort. Veel vrienden van mij identificeren zich gewoon als queer. Het heeft de positieve samenhang van zo'n label, zonder al te benauwend aan te voelen.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 24 juli, 2020)

'Als er geen labels zouden zijn dan zou er ook geen verdeeldheid zijn. Er zou geen opboks zijn van het een tegen het ander. Iedereen zou samen mens kunnen zijn. Anderzijds is dit wel goed, want sommigen hebben dit nodig als een houvast om een gevoel van homogeniteit te hebben met personen waar ze dezelfde idealen mee delen. Ik merk hierdoor wel dat veel mensen binnen de LHBTI+-wereld te veel gaan vasthangen aan een bepaalde groep, waardoor ze zelf niet meer floreren in hun persoonlijkheid. Zelf denk ik dat ik dit niet nodig heb om mezelf sterker te voelen als individu.' (Liashkevich, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

Lannau en Ooms merken dat de labels vooral helpen voor de cis-gemeenschap.

'Ergens blijft dit wel nodig voor de hetero –en cismensen. Zij vinden het al moeilijk om te begrijpen dat er iets anders is dan een man of vrouw, dus op die manier zie ik er het nut wel van in.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'Voor mij hoeft dat allemaal niet, maar je hebt ze wel nodig om ergens te raken. Voor mijn ouders is het bijvoorbeeld handig om iets duidelijk te maken. Ik denk dat mensen dit willen om iets te begrijpen dat ze niet kunnen begrijpen.' (Lannau, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

3.4. Gender is een Westerse uitvinding

Het groeiende bewustzijn rond dit spectrum wordt binnen onze samenleving als een recente ontwikkeling aanschouwd. Toch zijn genderexpressies buiten het binaire zo oud als de beschaving zelf.

3.4.1. Hijra

In landen als India, Pakistan en Bangladesh bestaan de Hijra's al sinds 400 jaar voor Christus. Het gaat hier om mensen die het geslacht 'man' toegewezen kregen bij de geboorte (AMAB) maar een feminine genderexpressie hebben. (Derodel, 31 juli 2020) Ze zijn bevoegd om mensen te zegenen tijdens belangrijke gebeurtenissen zoals huwelijken of bevallingen. De eerste vermeldingen rond de bevolkingsgroep in Westerse literatuur was in 1650.

Toen de Britse kolonialisten arriveerden werd er alles aan gedaan om hen uit te roeien. De waarde van een Hijra werd bepaald door haar te spiegelen aan de Britse idealen van mannelijkheid, ondanks dat Hijra's absoluut geen man is (Non Binary Wiki, z.d.-a). De koloniale politie knipte met harde hand de lange haren van de Hijra's die ze tegenkwamen af of ontdeden hen van alle vrouwelijke kleding. Volgens het Britse denken moest de vrouwelijkheid van iedereen die beschouwd werd als man, koste wat kost worden uitgeroeid. Dat is niet gelukt, want de Hijra's vervullen nu nog steeds een belangrijke culturele rol binnen het Hindoeïsme. In Nepal, Pakistan, India en Bangladesh wordt hun gender zelfs legaal herkend. De Hijra-populatie wordt in India alleen al op 2.000.000 geschat.

3.4.2. Yoruba

Ook binnen Afrikaanse culturen was gender geen inherent gegeven. Dat ontdekte de Nigeriaanse socioloog Oyèrónké Oyèwùmí toen ze het Yoruba-volk waartussen ze zelf opgroeide onderzocht voor haar genderstudies aan de Universiteit van Californië (Peters, 8 juni 2018). Uit haar bevindingen blijkt dat de gemeenschap compleet genderloos leeft. Dat valt op in de taal: aparte woorden voor broer of zus bestaan gewoon niet. Rollen zoals 'husband' of 'wife' kunnen binnen de gemeenschap door iedereen vervuld worden. Maar met de komst van kolonisten werden opnieuw veel Westerse en Christelijke normen overgenomen. Er ontstond een hiërarchie tussen mannen en vrouwen die er eerst niet was. Oyèwùmí:

'Het is Afrikanen zo vaak verteld dat hun cultuur waardeloos en onbeschaafd is dat ze het zelf zijn gaan geloven. Wij hebben altijd van het Westen geleerd, het Westen heeft nooit iets van ons willen leren. Culturen in heel Afrika zijn nu onomkeerbaar vervormd. Afrikaanse regeringen zijn hypermannelijke instituten geworden en we aanbidden Jezus Christus, die wordt afgebeeld als een witte man. Dat komt niet voort uit onze eigen tradities, wel uit een koloniaal systeem.' (Peters, 8 juni 2018).

3.4.3. Two-spirit

Bij de Inheemse bevolking van de Verenigde Staten waren het de *two-spirits* die konden rekenen op groot respect binnen hun gemeenschap. Deze alternatieve genderstatus behoorde toe aan androgyne en intersekse personen of vrouwelijke mannen en mannelijke vrouwen. Zij vervulden een spirituele rol binnen hun gemeenschap (Williams, 20 september 2017). Ze bezaten namelijk zowel de vrouwelijke als mannelijke geest, wat hen spiritueel begaafd maakte. Ze werden daarom vaak gezien als de leiders of leermeesters van hun gemeenschappen. Naast die geestelijke rol bezaten ze ook een bijzonder praktisch nut. Omdat hun gender een mix was tussen het mannelijke en vrouwelijke konden ze zowel de taken van mannen als vrouwen uitvoeren. Ze werden gezien als harde werkers. Deze two-spirits werden in meer dan honderd bevolkingsgroepen erkend.

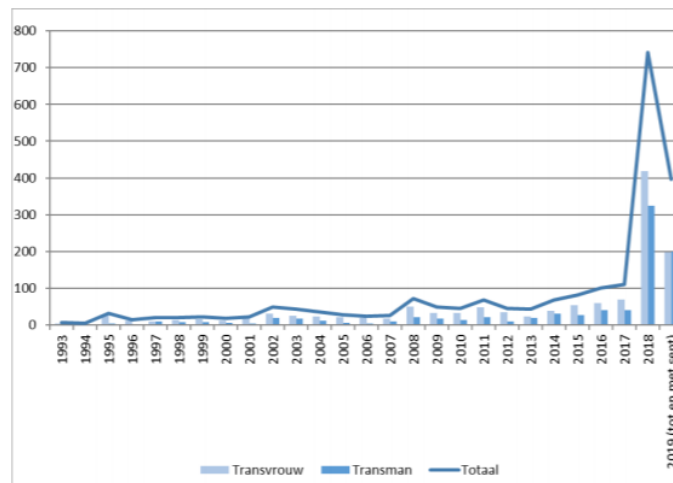
Wanneer de kolonisten arriveerden, moesten de term two-spirit plaats maken voor 'berdache'. Doordat dit verwees naar vrouwelijke mannen die trouwden met mannen hing hier een duidelijke homoseksuele connotatie aan vast (Non Binary Wiki, z.d.-b). Zowel de Spaanse als Engelse kolonisten zagen hen als sodomieten. Wat two-spirits deden was schokkend en zondig, dus het moest uitgeroeid worden.

Een van de methoden was gewelddadige culturele assimilatie die two-spirits moesten ondergaan in internaten. Ze sukkelden er met hun identiteit en geestelijke gezondheid vanwege de binaire genderrollen die hen werden opgelegd. Zeggenschap over hun identiteit werd ontnomen. Ze konden zich aanpassen of sterven. Dit werkte zodanig effectief dat veel oorspronkelijke bewoners vandaag geen weet meer hebben van hun vroegere gendersystemen. Two-spirits in de 21ste eeuw worden nu afwijzend of vijandig onthaald binnen hun gemeenschappen.

4. Situatie in Vlaanderen

Nu we ons een beeld rond de betekenis en herkomst van gender kunnen vormen, is het tijd om in te zoomen op de leefsituatie van non-binaire personen in Vlaanderen. Aan de hand van statistieken, nieuwsberichten, getuigenissen en onderzoeksrapporten proberen we een beeld te vormen van het sociaal klimaat dat rond non-binariteit hangt in Vlaanderen.

4.1. Onvoldoende cijfers

(IGVM, 2019)

Wanneer een persoon de geslachtsvermelding op de identiteitskaart laat wijzigen, wordt dit opgenomen door het Rijksregister. Op die manier kan het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) jaarlijks een overzicht maken van het aantal trans personen in België. Uit die cijfers blijkt dat er in de periode van januari 1993 tot en met 30 september 2019 2.193 personen hun officiële geslachtsvermelding lieten aanpassen. In 60% van de gevallen betrof het wijzigingen van man naar vrouw, in 40% van vrouw naar man (Van Hove, 30 september 2019).

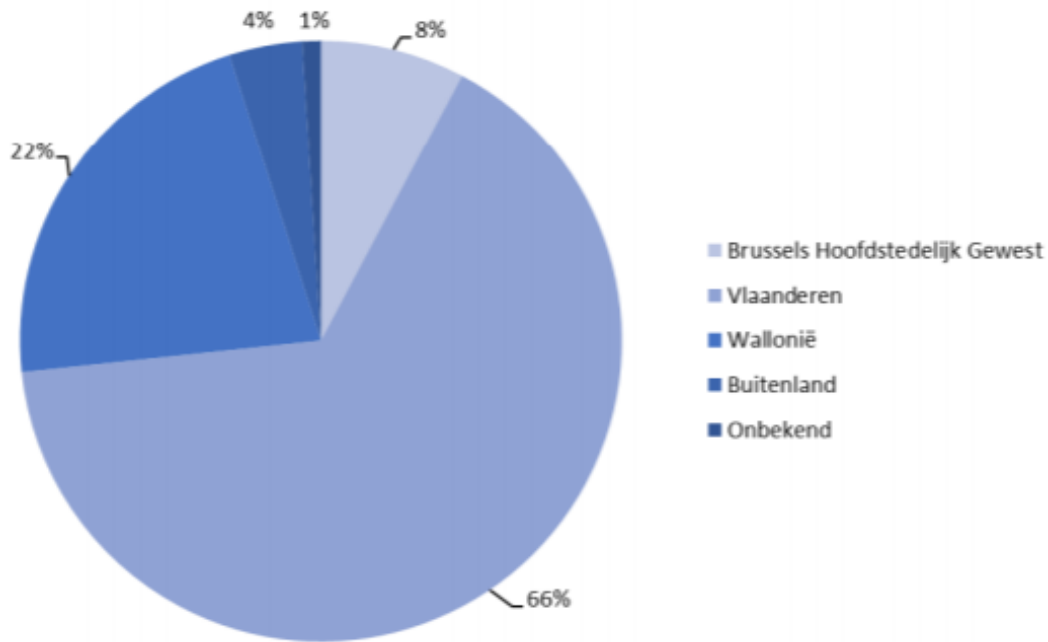
Zowel in 2008 als 2018 kunnen er pieken waargenomen worden. Die vallen allebei te verklaren door wijzigingen in de transgenderwet die het makkelijker maakten om de officiële geslachtsvermelding te wijzigen. Zo moest de procedure na 2007 niet langer via een rechter verlopen, wat de administratieve last een pak minder zwaar maakte. De grootste wijziging volgde in 2018 toen alle medische vereisten wegvielen (FOD Justitie, z.d.). Vanaf dan moest een persoon niet langer een hormoonbehandeling of sterilisatie ondergaan om tot de andere binaire geslachtscategorie te horen. Daar hadden veel mensen klaarblijkelijk op gewacht wanneer we de cijfers van nu naast die van 2017 leggen. Aan het einde van dat jaar waren er 1.054 geregistreerde wijzigingen (van Hove, 2019). Een jaar later waren dat 2.193 gevallen, een verdubbeling van het aantal.

Sommige trans personen kiezen er voor om enkel een sociale transitie te doorlopen of voelen zich noch man noch vrouw, beide of geen van beide. De groep is dus veel groter dan zij die hun lichaam willen laten aanpassen en/of juridisch hun naam of geslachtsregistratie laten veranderen. Trans personen verenigen tot wat zij wel/niet doen met hun lichaam of tot hun wens naar medische behandeling, is dus een te enge invulling van deze groep. Deze cijfers zijn daarom slechts het topje van de ijsberg (Transgender Infopunt, z.d.-b).

4.1.1. Travesties

Over travesties zijn enkel cijfers uit een Nederlands onderzoek bekend. Hierin werd het aantal mannelijke travesties vanaf de leeftijd van twintig jaar geschat op 1 tot 5% van de bevolking (Transgender Infopunt, z.d.-d). De meeste van hen zijn heteroseksueel gericht, velen hebben een relatie en/of kinderen. Vaak begint het dragen van vrouwenkledij reeds van jongs af aan, in andere gevallen pas op latere leeftijd. Er is geen onderzoek naar travestie bij vrouwen.

4.1.2. Transgender personen in Vlaanderen

(IGVM, 2019)

In vergelijking met de bevolkingsaantallen in de verschillende regio's, is Vlaanderen duidelijk oververtegenwoordigd in de cijfers en Wallonië sterk ondervetegenwoordigd (Van Hove, 30 september 2019). Vlaanderen tekende met 58% van de Belgische bevolking 66% van de wijzigingen in geslachtsvermelding op. Wallonië is goed voor 32% van de bevolking, maar registreert slechts 22% van de wijzigingen.

4.1.3. Non-binaire personen in Vlaanderen

Uit onderzoek dat Motmans, Wyverkens en Defreyne (2018) voerden bij 534 respondenten binnen de transgemeenschap blijkt dat trans personen vaak verschillende termen gaan gebruiken om zichzelf te benoemen. Van de 534 respondenten in dat onderzoek gaf 22% aan dat ze non-binair zijn. Het onderzoek van Van Caneghem (2015) toont dan weer aan dat 4,1% van de Vlamingen geboren als vrouw en 1,8% van de Vlamingen geboren als man een 'genderambivalente' genderidentiteit zou hebben en zich dus even veel of weinig identificeert als mannelijk en vrouwelijk. Die cijfers vallen echter niet terug te vinden in de officiële statistieken van Het Rijksregister.

4.2. Geen juridische erkenning

Dat valt te wijten aan het gebrek aan juridische erkenning dat er voor non-binaire personen is (Alvarez, 2019). De mogelijkheid tot een officiële geslachtswijziging is enkel binair en zorgt voor verwarring tussen het biologische geslacht en de genderidentiteit. Wie zich niet thuis voelt in één van die twee geslachten wordt daardoor uitgesloten. Ook mensen die met een intersekse-conditie geboren worden zijn benadeeld, aangezien ze door een combinatie van geslachtskenmerken evenmin binnen de binaire 'm/v'-invulling passen.

Die kritiek werd in 2018 ook gegeven door çavaria. Volgens de belangenorganisatie was de wet nog steeds discriminerend voor mensen met een niet-binaire of fluïde genderidentiteit (VRT NWS, 10 februari 2018). Ze dienden daarom een klacht in bij het Grondwettelijk hof wegens discriminatie. Jurist Pieter Cannoot:

'Het recht gaat er vanuit dat geslacht en gender samenvallen, zowel bij de geboorteregistratie als na een aanpassing van de registratie op basis van de transwet. Met de kennis die we vandaag van geslacht en gender hebben, is de registratie zoals we die nu kennen achterhaald. We registreren bijvoorbeeld op basis van geslachtskenmerken dat een baby een jongen is, terwijl het kan zijn dat dit kind zich later vrouw voelt. Het biologisch geslacht wordt dus geregistreerd, maar iemands genderidentiteit kun je bij geboorte niet vaststellen en daar wordt op het paspoort geen rekening mee gehouden (Charlie Magazine, 2018).

In juni 2019 haalt çavaria haar gelijk en verklaart het Grondwettelijk Hof dat de transgenderwet niet grondwettig is en daarom deels vernietigd wordt (VRT NWS, 2019). Er wordt geoordeeld dat non-binaire personen ook de kans moeten krijgen om het geslacht in hun geboorteakte aan te passen aan hun genderidentiteit. Het parlement moet nu een nieuwe regeling uitwerken, waarbij naast 'm' en 'v' ook 'x' een eventuele mogelijkheid wordt. Een definitieve uitspraak hierrond is er nog niet. Volgens Annelies D'Espallier, jurist en ombudsvrouw Gender, kan dit nog wel even duren:

'Vaak stelt Het Grondwettelijk Hof een deadline op, maar hier is dat niet het geval. Dat betekent natuurlijk niet dat de wetgever stil mag zitten, maar in dit geval zit er een moeilijke maatschappelijke discussie achter. Eén van de items waarvoor gewaarschuwd wordt, is het idee dat je een vergaarbak zou maken van non-binaire personen wanneer je een 'x' toevoegt aan het paspoort. Als je een volledige groep gaat identificeren op basis van een geslachtsmarker maak je hen vatbaarder voor discriminatie. Of dat die 'x' nu goed is voor elke non-binaire persoon moet dus in vraag gesteld worden. Natuurlijk wordt er gedruwd om dit sneller te laten gaan, maar het is heel moeilijk om hier een sluitdatum op te plakken. Ik vermoed dat dit nog wel enkele jaren zal duren. Dat hangt allemaal samen met hoe stevig een regering in de schoenen staat en hoe relevant dit onderwerp is.' (D'Espallier, persoonlijke communicatie, 8 augustus 2020)

4.3. Gender-gerelateerd taalgebruik

Ook de taal maakt de identiteit van non-binaire personen onzichtbaar, want in Vlaanderen zijn er geen officiële woorden voor personen die zich niet als man of vrouw identificeren (Somers, 6 januari 2018). Ze worden vaak gedwongen een keuze te maken voor 'hij' of 'zij,' terwijl dat allebei niet op hen van toepassing is. Daarom organiseerde het Transgender Netwerk Nederland (TNN) de Verkiezing van het Non-Binaire Voornaamwoord (2016). In deze onlinewedstrijd werd gezocht naar een gender-inclusieve oplossing voor de persoonlijke voornaamwoorden zij/haar en hij/hem en de bezittelijke voornaamwoorden haar en zijn. Hier kwamen hen of die uit de bus als winnaars. Daarnaast is er nu ook sprake van hen of hun voor de bezittelijke vorm. Dat lijkt over te waaien naar Vlaanderen

Verschillende onderzoeken stellen dat taalgebruik een enorm belangrijke rol kan spelen voor gender non-binaire personen (Bradford, 2018; Goldberg & Kuvalanka, 2018; Kuper et al., 2018). Zo stelt Bradford (2018) dat taal een integrale rol heeft in het vormen van identiteit en interacties met anderen. Dit komt voort uit het idee dat dit één van de weinige manieren is waarop een non-binair persoon erkend kan worden door anderen.

'Elke keer als ik met zij/haar wordt aangesproken, dan voelt het alsof iemand in je vel pitst. Op het eind van de dag sta je dan vol blauwe plekken. Hoe minder dit gezegd wordt, hoe minder je die pijn voelt. Als ik op de trein 'beste reizigers' in plaats van 'beste dames en heren', dan begin ik bijna te dansen. Dat zou eigenlijk normaal moeten zijn, maar het gebeurt zo weinig dat je gevalideerd wordt in aansprekingen. Als dat dan wel eens gebeurt, word je daar ontzettend gelukkig van. Je voelt u bevestigd als persoon. Dat heeft een enorm positieve invloed op iemands mentale gezondheid. zo iets valt echt niet te onderschatten.' (Gieghase, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Door als cis het persoon het taalgebruik gender-inclusief te maken, voelen non-binaire personen zich welkom. Door ostentatief 'die/hun'-voornaamwoorden te gebruiken wanneer iemand dat vraagt, voelt die zich erkend als persoon. Misgendering maakt dan weer dat niet-binaire en trans personen zich gestigmatiseerd en niet gewaardeerd gaan voelen. Ze kunnen zich hierdoor minder belangrijk voelen, wat een negatieve impact heeft op het zelfvertrouwen (Verdonck, 19 juni 2018).

'Het is vooral wanneer mensen me aanspreken met 'meisje' of 'mevrouw' dat ik me oncomfortabel voel. Het valideert mij niet, wat kleinerend en weinig respectvol aanvoelt. Voor de rest laat ik mensen zeggen wat ze willen zeggen als het op voornaamwoorden aankomt, omdat ik die aandacht niet naar me toe wil trekken. Zo iets moet indirect kunnen gebeuren en zou de norm moeten zijn, maar de mensen zijn nog niet klaar om dit te gebruiken. Ze lijken gewoon niet te snappen waarom dit zo belangrijk is. Woorden zijn maar woorden in hun ogen, maar alles binnen onze maatschappij wordt uitgedrukt in taal. Woorden zijn dus alles.' (Liashkevich, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

Volgens Ruud Hendrickx, taaladviseur bij de VRT en hoofdredacteur bij Van Dale, is het voornamelijk het grammaticaprobleem dat een struikelblok vormt:

‘Woorden als hen en hun functioneren al als meervoudsvormen binnen onze taal. Als je die gaat gebruiken voor één persoon dan gaat de grammatica opeens heel bizar klinken. Dat vormt dus een groot obstakel om zo’n gender-neutrale vorm ingang te laten vinden. Wij hebben ook geen enkele organisatie die bevoegd is om grammatica op te leggen, dus het enige dat een persoon kan doen, is een bepaalde vorm zo vaak gaan gebruiken dat dit wordt opgenomen in de gewone taal van elke dag. Ik denk echter dat hier weerstand op gaat blijven bestaan omdat het botst met ons grammaticaal aanvoelen. Op termijn zou ‘die’ wel kans kunnen hebben op succes. Dat is ook een bestaande vorm, maar het ligt iets makkelijker in de mond, al zal dit er niet spontaan uitkomen bij een gesprekspartner omdat we dit niet gewend zijn. Spraak is grotendeels een automatisme.’ (Hendrickx, persoonlijke communicatie, 15 augustus 2020)

4.4. Heteronormativiteit

Bovenstaande problematieken hebben alles te maken met de heteronormatieve samenleving waarin we ons bevinden. Deze term werd voor het eerst gebruikt door Michael Warner (1991), een literair criticus en professor aan de Universiteit van Yale. Het is het geloof dat binaire heteroseksualiteit de normale gang van zaken is. Het gaat er van uit dat seksuele of romantische relaties het best passen tussen twee mensen van het tegengestelde geslacht. Het dicteert ons denken over wat mannelijk en vrouwelijk is, welk seksueel gedrag aanvaardbaar is en wat we als abnormaal beschouwen (McLean, 24 juni 2018). Elke mogelijke afwijking ten opzichte van deze norm wordt bekeken met verbazing (Taels, 30 augustus 2018). Je dient uit te leggen waarom je niet in het hokje van ‘man’ of ‘vrouw’ past of waarom je op hetzelfde geslacht valt (Ivanel, 25 januari 2016).

Zo wordt er van mannen niet verwacht dat ze een kleedje of make up dragen, net zoals er van vrouwen niet verwacht wordt dat ze een auto kunnen repareren. Wanneer iemand zich buiten zo’n categorie begeeft, kan dat voor zowel innerlijk conflict als onbegrip van buitenaf leiden (McBee, 5 oktober 2018).

‘Een volwassen vrouw die ik totaal niet ken heeft ooit via Instagram naar me gestuurd dat ze het fantastisch vond dat ik zo veel met make up bezig ben, maar ze was er zeker van dat ik als jongen in het foute lichaam zit en dat ik over een aantal jaar mijn transitie zal starten. Ik vond het ongelooflijk vreemd dat iemand dit voor mij koos. Mensen verwachten echt dat je dit aan een persoon kan zien, maar zoiets is persoonlijk. (Hawkes, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

‘Toen ik aan mijn opleiding burgerlijk ingenieur begon werd ik omringd door jongens die heel dual naadachten rond gender. Ze zagen mijn mannelijke karakteristieken wel, maar verwachtten nog steeds van me dat ik voldeed aan de normen van een vrouw. Ik deed daardoor wat andere vrouwen deden en dat leek te werken want ik werd geaccepteerd, maar zelf voelde ik me afschuwelijk. Ik had het moeilijk om mezelf graag te zien en met de manier waarop ik mij rond mensen moest gedragen. Ik paste me aan naar de norm maar herkende mezelf niet in de spiegel. Dat was enorm oncomfortabel. Na dat jaar wou ik me nooit nog zo voelen, dus ben ik meteen gestopt met de opleiding.’ (Liashkevich, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

'Als kind dacht iedereen dat ik een meisje was door mijn lange haren. Mijn ouders lieten me ook met plasticen muiltjes naar de bakker gaan en stelde zich daar verder geen vragen bij. Daar ben ik hen heel dankbaar voor. Maar je thuisomgeving is niet alles, dus er komt een punt waarop je tegen een muur botst. Bij mij begon dat rond mijn vijfde leerjaar. Ik had wel nog lang haar, maar ging niet meer op mijn muiltjes naar de bakker. Er was heel onbewust het gevoel dat andere mensen dit niet deden, dus dat ik dat beter ook niet deed. Dat vind ik het irritantste aan heel de zaak. Ik heb nooit bewust een moment gehad waarop ik me conventioneel ben gaan gedragen, maar het is er duidelijk wel ingesijpeld. Dat vind ik heel pijnlijk. Je kan niet ontsnappen aan de verwachtingen die de maatschappij heeft van mannen en vrouwen.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'In onze samenleving wordt continu aan mannen verteld dat ze sterk moeten zijn, geen emoties moeten tonen en de stabiele moeten zijn in hun relatie. Buiten de lijntjes kleuren wordt niet aanvaardt, dus verschuilen ze zich achter een façade van hypermasculiniteit. Ze willen mee met de kudde, maar blijven zitten met een fragiliteit en pijn. Dat is jammer, want zo blijf je vast steken.' (Mangelschots, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

4.4.1. Dubbele standaarden

Girls can wear jeans and cut their hair short, wear shirts and boots 'cause it's okay to be a boy. But for a boy to look like a girl is degrading 'cause you think that being a girl is degrading. But secretly you'd love to know what it's like, wouldn't you? What it feels like for a girl.

(Madonna, 2000)

Uit internationaal en Vlaams onderzoek blijkt dat mannen die druk sterker ervaren dan vrouwen (Vanhoutte & De Groof, 2015). De wetenschappers vermoeden dat dit te maken heeft met verschillende maatschappelijke verwachtingen waarbij er een strakker normenkader heerst voor mannen dan voor vrouwen. Vanaf dag één wordt hen wijsgemaakt dat gevoeligheid tonen een gevoel van zwakte is, dat stoer en gespierd zijn de norm is en dat zij de baas dienen te zijn. Mannen die van deze norm afwijken of zich vrouwelijker gedragen, worden daarom niet gezien als "echte man". Die schrik van mannen om uit de boot te vallen, leidt vaak tot een drang naar genderconformiteit.

'De maatschappij waarin we leven maakt het voor mannen niet mogelijk om over hun gevoelens te praten of te experimenteren met gender of seksualiteit. Ze gaan zich heel agressief en dominant opstellen naar iemand als mij omdat ze schrik hebben dat ze geassocieerd zullen worden met iemand als mij wanneer ze vriendelijk doen.' (Moysen, persoonlijke communicatie, 21 juli 2020)

'Vroeger hoorde ik continu van mijn heteroseksuele vrienden dat ze nieuwe dingen wilden dragen of doen, maar ze durfden niet. Vrouwelijkheid wordt namelijk meteen geassocieerd met zwakte. Ze willen zo niet gezien worden, want dat is beschamend. Een cisvrouw die wat mannelijker is, is ook nog niet volledig geaccepteerd, maar hier spelen die vooroordelen minder. Het irritantste is dat dit ook in je eigen hoofd ingebakken raakt. Het is enorm moeilijk om door die gedachtegang te breken. Bij mij heeft dit ook lang geduurd. Je moet je hier bewust vragen bij stellen en dit proberen te ontkoppelen.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

5. Gevolgen

Het doorbreken van deze heteronormativiteit ligt echter niet voor de hand. Volgens Atria, het Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis in Amsterdam, zijn de meeste mensen immers gehecht aan die binaire man/vrouw-opdeling (16 juli 2019). Deze krijgen velen met de opvoeding mee, waardoor dat ze als normaal of natuurlijk aanvoelt. In dit proces spelen ouders, leraren, vrienden, burens, publieke figuren en fictieve personages een rol als voorbeeld of boodschapper. Dat doen ze door enerzijds bepaald gedrag als normaal voor te stellen, en anderzijds bepaalde ideeën af te wijzen. Precies omdat gender zo gelaagd is, is het alomtegenwoordig. Gendergerelateerde keuzes van een individu voelen als kloppend en juist, omdat zij passen bij de culturele normen en stroken met de verwachtingen op het werk of in de klas. Precies omdat gender zo gelaagd is en overal in terugkomt, is het alomtegenwoordig. In dit hoofdstuk zullen de verschillende aspecten besproken worden waarop dat heteronormativiteit een invloed uitoefent.

5.1. Onderwijs

Jongens dragen blauw en spelen met auto's, meisjes dragen roze en spelen met poppen. Het is haast de koning der genderstereotypen, maar het maakt wel duidelijk dat de gevolgen van die heteronormativiteit zich doortrekken naar het onderwijs. Kinderen zien hun geslacht constant bevestigd door de verhalen die worden verteld, de spellen die zij aangeboden krijgen en de interactie die zij hebben met de leerkracht. De invloed van die genderstereotypen en -rollen rijkt heel ver. Zelfs de studiekeuze kan er niet aan ontsnappen, want wetenschappelijk toont aan dat jongvolwassenen zich hierin onbewust laten beïnvloeden door deze genderstereotypen en -rollen. Meisjes gaan gevoelsmatig voor richtingen kiezen die te maken hebben met zorg of talen (Wyverkens, 2018). Jongens kiezen meer voor richtingen met techniek en wetenschap. Hierdoor ontstaan gendergekleurde studierichtingen. Uiteraard geldt dit niet voor iedereen, want er zijn jongens die vroedkunde volgen en meisjes die automechanica doen, maar zij zijn toch in de minderheid.

De sterke aanwezigheid van gender in het onderwijs zorgt volgens DePalma en Atkinson (2010) voor pestgedrag bij scholieren die afwijken van die norm omdat ze als anders worden aanschouwt. Uit hun onderzoek bleek zelfs dat twee derde van de geïnterviewde LHTBI+-jongeren te maken kreeg met homofob pestgedrag. Duncan (1999) stelt dat kinderen de druk van deze genderverwachtingen voelen en hun eigen heteroseksualiteit en gender bevestigd willen zien. Jongens gaan dit doen door homofob te reageren op jongens die de genderverwachtingen gekoppeld aan man-zijn niet (volledig) inlossen en gaan hen op jonge leeftijd al labelen als homo. Zulke omstandigheden op school dragen er toe bij dat LHBTI+-jongeren zich hun schooltijd herinneren als een sterk negatieve gebeurtenis (Duncan, 1999).

Dat gaat ook op voor de Vlaamse scholen. Uit de scholierenenquête van çavaria (2017) blijkt namelijk dat 44,6% van de 484 ondervraagde LHTBI+-scholieren al te maken kreeg met verbaal geweld vanwege hun genderexpressie. 6,2% werd om diezelfde reden al in elkaar geslagen. Daarnaast kreeg 10% van de ondervragen af en toe te maken met negatieve opmerkingen van leerkrachten. Iets meer dan de helft (56,6%) van de leerlingen heeft één of meerdere incidenten gemeld bij het schoolpersoneel. Daarvan gaf slechts 38,7% aan dat het personeel goed gehandeld heeft op hun melding. 22% van de LGBT+leerlingen miste op zijn minst 1 dag school in de afgelopen maand omdat ze zich onveilig voelden. 6% miste zelfs 4 of meer dagen in de afgelopen maand.

'Toen ik naar het eerste middelbaar ging zag iedereen me meteen als gay, dus dat was voor mij ook wel een teken om dit niet meer te moeten verstoppen. Maar daardoor werd ik wel vaak nageroepen of uitgelachen voor de kleren die ik droeg. Door dat pestgedrag begon ik wel heel hard te twijfelen aan mezelf en te denken dat dit allemaal mijn fout was. Als ik gewoon normaal was, zou dit allemaal niet gebeuren. Maar het zijn de mensen die zichzelf meer moeten onderwijzen over onderwerpen als deze en mij gewoon laten doen. Ik snap nog altijd niet waarom dit zo'n groot probleem is.' (Joseph, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

'Na één van mijn examens riep een leerkracht waar ik geen les van heb dat ik een "janet" was en dat ik uit de kast moest komen. Toen ik twee maanden later in de studiezaal zat te scrollen op Instagram en er foto's van drag queens op mijn scherm verschenen, pakte diezelfde leerkracht mijn handen vast en riep dat ik wijvenhanden had. De studiezaal zat vol en iedereen kon dit horen. Ik wou toen iets terugzeggen, maar ik was te verstijfd. Tijdens het volgende lesuur legde ik aan mijn leerkracht uit dat dit niet oké was. Toen kreeg ik te horen dat ze 'gewoon zo is'. Een klacht indienen heeft geen zin, want dat maakt het alleen maar moeilijker voor mij. Ik heb namelijk geen zin om een boos schoolteam achter me aan te hebben.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

Gepest worden op school gaat in het algemeen gepaard met lagere academische slaagkans, hogere afwezigheidscijfers, drug- en alcoholmisbruik en verhoogde frequentie van suïcidaal gedrag (Meyer, 2010). Ook het verhoogd risico om minder geneigd te zijn een hogere opleiding af te ronden is één van de gevolgen van pesten (Kosciw et al., 2008). DePalma en Atkinson (2010) vonden eveneens dat LGBT-jongeren in een heteronormatieve schoolomgeving een hoger risico lopen op depressie, automutilatie en vaker stoppen met school. Transfoob pestgedrag zorgt er dus voor dat jongeren al vroeg hun genderexpressie en seksualiteit moeten aanpassen aan de opgelegde norm (Payne & Smith, 2013).

5.2. Arbeidsmarkt

Gezien de aanwezigheid van die heteronormativiteit in het onderwijs, is het niet verbazingwekkend dat dit zich ook doortrekt naar de werkplek. Hoewel er al een substantiële verandering merkbaar is, zien we dat sommige industrieën en jobs nog steeds gelinkt worden aan gender (Bidwell, Briscoe, Fernandez-Mateo & Sterling, 2013). Dit gaat om beroepen als leerkracht lager onderwijs of technologie. Volgens datzelfde onderzoek kan de over-representatie van een bepaalde gendergroep binnen een bepaalde job leiden tot het idee dat een man meer geschikt is dan een vrouw voor een bepaalde job (Olsen en Martins, 2016).

Zo'n gebrek aan representatie heeft ook een invloed op LHTBI+-werknemers. Het maakt hen namelijk kwetsbaar voor een foute behandeling. Uit een onderzoek van vacaturewebsite Stepstone blijkt dat 62% van de ondervraagde trans personen effectief al een vorm van discriminatie op de werkvloer ondervond op basis van de genderidentiteit (holebi info, 4 april 2017). 27% van die werknemers verliet haar/zijn/hun job vanwege de vijandige werkomgeving. Concrete cijfers rond non-binaire personen zijn er niet.

'Toen ik in de Inno van Antwerpen werkte had één van mijn collega's foto's van mijn Instagram-profiel doorgelekt naar mijn baas. Op die foto's droeg ik jurkjes, maar omdat ik maatpakken verkocht kreeg ik te horen dat hun idee van 'man zijn' niet strookt met iemand die in rode slippies en lange jurkjes over straat paradeert. Even later werd besloten om het contract "gezamenlijk" stop te zetten. Dat was het dus niet, want ze hebben me gewoon ontslagen en dat bestempeld als iets gemeenschappelijk.' (Mangelschots, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

'In mijn derde middelbaar werkte ik in de Action van Bredene. Daar voelde ik me echt niet thuis omdat er nogal veel Johnnies en Marina's werkten. Ik kleepte me toen nog behoorlijk mannelijk, maar toen ze hoorden dat ik drag deed in mijn vrije tijd, hebben ze me niet meer ingepland. Alle contact werd zonder enige waarschuwing verbroken. Wanneer ik nu werk wil zoeken moet ik opgeven of ik een man of vrouw ben. Maar ik wil dat ze een 'X' zetten. Als ik man zet dan verwachten ze iemand stoer en sterk, als ik vrouw zet dan verwachten ze een transvrouw.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

In een studie van Motmans (2018) geeft de helft van de ondervraagde transpersonen die niet uitkomt voor zijn/haar/hun genderidentiteit dan ook 'werk' aan als hoofdreden. Dit komt omdat de respondenten de kans op negatieve reacties en discriminerend gedrag van collega's willen voorkomen of geen promotie willen mislopen. Deze relatieve onzichtbaarheid wordt vaak als een gemakkelijke oplossing gezien om stigmatisering tegen te gaan, maar in de kast blijven brengt behoorlijke emotionele kosten zoals angst en depressie met zich mee en ondermijnt het eigen welzijn (van der Toorn, 11 mei 2018). Ook zijn werknemers die een gestigmatiseerde identiteit proberen te verbergen minder tevreden met hun werk, minder productief en voelen zich minder betrokken bij de organisatie. Niet jezelf kunnen zijn op het werk heeft directe gevolgen voor de gevoelens en het functioneren van mensen op het werk. En dat beïnvloedt de taken waarvoor ze daar zijn en heeft dus ook nadelige consequenties voor de organisatie.

5.3. Homonormativiteit

Omdat LHBTI+-personen onderdeel uitmaken van datzelfde heteronormatieve systeem kunnen zij er lastig omheen. Ze zijn net als anderen heteronormatief gesocialiseerd (van der Toorn, 11 mei 2018). Dat leidt ertoe dat deze gemeenschap het soms zelfs eens is met de negatieve oordelen die de samenleving over hun groep heeft, niet altijd in opstand komt tegen ongelijke behandeling of zelf gaat conformeren. Dat laatste probleem speelt zich vooral bij homomannen af en wordt homonormativiteit genoemd (De Ambrassade, z.d.). Ze gaan overcompenseren in hun mannelijkheid omdat ze niet voldoen aan de heteroseksuele standaard die wordt gezien als 'het normale' (Arana, 23 augustus 2019). Sommigen lossen dit innerlijk conflict op door de gendernormen compleet te negeren, maar er is nog een behoorlijk groot aantal dat er naar streeft om de culturele norm van wat mannelijkheid is te omarmen via spraak, gedragingen en manier van kleden. Dat uit zich ook in de manier waarop homomannen daten. Een Amerikaanse studie (Sanchez, 10 februari 2012) toonde aan dat het merendeel van de ondervraagde mannen wou dat hun partner zelf enorm mannelijk was. Dat gaat bij velen zelfs tot een afgunst naar vrouwelijke mannen, non-binaire –en trans personen toe.

5.3.1. Anti-vrouwelijkheid

Die zogenaamde anti-verwijfdheid gaat al jaren terug. Volgens Harry (1983) ontstond dit omdat mannen vanwege hun homoseksualiteit als non-conform werden gezien en daarom geridiculiseerd werden. Mannen zouden zich daarom defeminiseren om zichzelf te beschermen tegen vervreemding. Ook het idee dat die antivrouwelijkheid voorkomt uit negatieve gevoelens naar de eigen geaardheid toe steekt nog vaag de kop op in verscheidene studies (Haldeman, 2006; Schwartzberg & Rosenberg, 1998; Rice, 2006).

'Ik denk dat je alle stereotypes die er in de hetero-gemeenschap aanwezig zijn gewoon kan doortrekken naar de LHBTI+-wereld. Waar ik mezelf heel hard aan stoor is de heel mangerichte cultuur binnen de LHTBI+-wereld. Je bent pas een goede homo als je heel mannelijk bent. Niet op 'de janetten' vallen wordt gezien als een voorkeur, terwijl dat vooral voorkomt uit vooroordelen.' (Moyson, persoonlijke communicatie, 21 juli 2020)

'Ik heb geen enkele voeling met de identiteit van een man, maar in de periode dat ik me veel vrouwelijker begon te uiten, botste ik heel vaak op de 'no-femmes' of 'masc-for-masc'-homo's. Dat betekent letterlijk dat ze geen vrouwelijke man willen. Dat is machocultuur, maar het wordt weggezet als een voorkeur. Je kan op een bepaalde stijl vallen, maar de voorkeur om niet op vrouwelijke mannen te vallen vind ik echt belachelijk. Er is namelijk niemand die weet wat vrouwelijk precies inhoudt. Je kan niet een heleboel eigenschappen in een hokje gooien en dan zeggen dat het om een voorkeur gaat. Nee, dat zijn genderstereotypes.' Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'Als ik op de pride ben dan krijg ik al wel eens opmerkingen dat het niet oke is wat ik doe. Dat komt dan van homomannen. Zelfs in mijn klas zit er iemand die transfoob of homofoob kan reageren op mijn make-up, terwijl hij zelf homoseksueel is. Naar zijn normen moeten alle homo's enorm mannelijk zijn. Hij gaat er van uit dat hij dat mag zeggen omdat hij zelf homo is.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

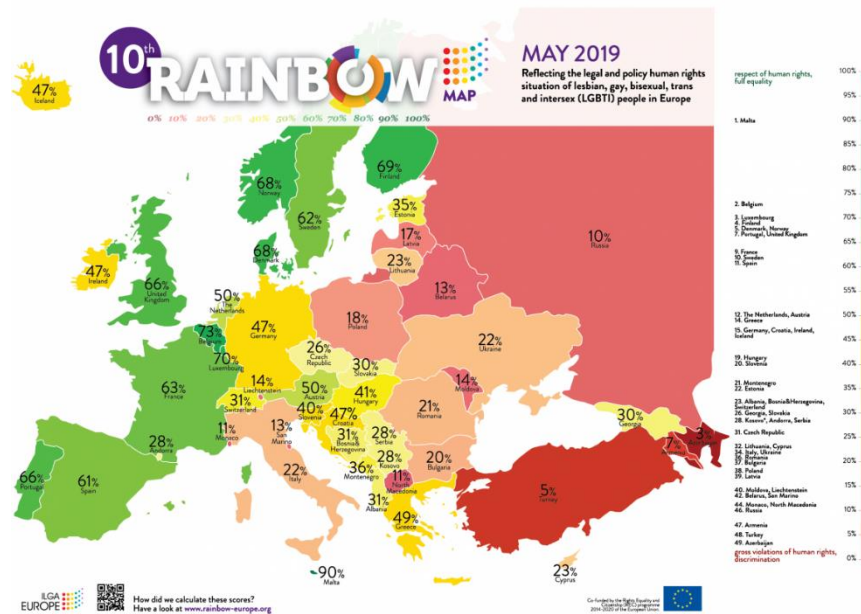
5.3.2. Fetisjisme

Maar die anti-vrouwelijkheid kan ook overgaan tot een ander extreem: het objectiveren of tot fetisj maken van een non-binair persoon. Hierrond zijn onvoldoende studies gevoerd om het mechanisme hierachter te verklaren, maar in de getuigenissen wordt duidelijk dat het hier vaak om een ontmenselijking en negatie van de genderidentiteit gaat:

'In de dating scene merk je op dat we een soort object zijn voor mannen omdat we non-binair zijn. Dat is heel lastig om daar mee om te gaan omdat we niet gezien worden als een persoon. Ze zien ons als een kink, een lustobject of een fetisj. In hun ogen blijven we jongen die zich verkleedt als een meisje in plaats van een non-binair persoon.' (Joseph, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020)

'Er is een moment geweest dat ik hier wel voor zou settelen. Als je het gevoel hebt dat je overal uit de boot valt dan ben je content met alle aandacht die je kan krijgen, ook al is die enorm respectloos. Een fetisj van iemand maken is echt ontmenselijkend. Nu wil ik niemand meer die me zo ziet.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

5.4. Homofob & transfoob geweld

(Rainbow Europe, 2019)

Op vlak van veiligheid staat België op de tweede plaats in de Rainbow Europe Index (Vanmeldert, 14 mei 2020). Dat is een ranglijst die jaarlijks de rechten van holebi's, transgenders en interseks personen in alle Europese landen evalueert op basis van discriminatie, geweld, familiale omstandigheden, opvang en publieke ruimte (Rainbow Europe, 2019). Malta blijft met 89 procent de Europese leider. Wat opvalt is dat de Belgische score lichtjes daalt terwijl andere landen het steeds beter doen. Zo behaalde ons land in 2018 nog 79 procent, maar daalt die score nu naar 73 procent. Dat maakt dat we dit jaar de tweede plaats met Luxemburg delen.

5.4.1. 60% voelt zich onveilig

Dat geeft wel een vervormd beeld, want uit een studie van het Europees Bureau voor de grondrechten blijkt dat de helft van de 2.686 ondervraagde LHBTI+ers dit jaar nog is lastiggevallen vanwege de geardeheid of genderexpressie (European Union Agency for Fundamental Rights, 2020). Meer dan 60% geeft daarom aan dat ze niet zichzelf durven te zijn in publieke ruimtes uit angst om bedreigd te worden.

'Ik heb op bol.com een flesje 'criminal identifier spray' gekocht. Dat is een soort verf die zeven dagen op je gezicht blijft kleven. Het valt te vergelijken met pepperspray, maar het is wel legaal in België. Ik heb dat flesje altijd bij me. Als ik in Antwerpen in drag uitga, dan is dat flesje altijd binnen handbereik.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'Ik bots nog regelmatig op provocatie. Deze week nog kwam ik iemand tegen die me begon uit te schelden voor Janet. Op zo'n momenten ben je wel blij dat er veel volk rondom jou loopt. Honden kunnen je angst ruiken. Je moet uitstralen dat ze je niets kunnen maken, al gaat dat niet altijd. Ik heb ook dagen dat dit echt niet lukt en dat zoiets zeer doet. Dat is wel een factor waar je continu rekening mee moet houden.' (Vanberghen, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

'Ik luister niet meer naar wat er geroepen wordt, maar er wordt wel vaak geroepen. Soms weet je zelfs niet zeker of ze het effectief tegen jou hebben. Fysieke agressie heb ik nooit meegemaakt, maar de kans is wel heel reëel dat dit gebeurt. Ik moet maar één fout persoon tegenkomen. Daarom heb ik altijd een bus deo of een sleutel in mijn buurt. Maar er zijn ook momenten dat ik hyperalert ben op straat, wat mijn energiepeil leegzuigt. Het moeilijkste daaraan is dat er zelfs niets moet gebeuren. Dan kom ik thuis enorm moe aan, ook al heb ik gewoon over straat gewandeld. Weten dat er iets kan gebeuren met mij omdat dit in andere landen ook gebeurt zorgt voor een constante druk. Ze noemen dat minderheidsstress. Dat heeft zoveel macht over mij, maar ik probeer hier actief tegen te vechten. Ik wil echt niet dat ik mij hier zo door laat doen.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'Ik ben niet de grootste en sterkste persoon, dus ik denk dat ik me fysiek wel onveilig kan voelen in bepaalde buurten. Mijn kot ligt aan de Overpoort, waar heel veel dronken mensen rond lopen en er een hevige machocultuur leeft. Ik weet dat mijn lichaam op zo'n plek meer stress gaat ervaren. Ook Herentals is niet de plek voor mannen om zich feminine te gedragen. Ik probeer die stress wel van me af te schuiven, maar ik heb in de Overpoort effectief al veel mensen gehad die op me zijn afgestapt. Het is nooit tot fysieke agressie gekomen, maar vieze blikken of verbaal geweld is er continu. Het is ook al voorgevallen dat ze me probeerden in te sluiten. Maar ik wil mezelf niet laten doen, ook al voel ik die angst. Ik ga dus niet stoppen met make-up te dragen.' (Moyson, persoonlijke communicatie, 21 juli 2020)

5.4.2. Confrontaties

Uit diezelfde studie blijkt zelfs dat we één van de hoogste cijfers hebben als het aankomt op fysiek of seksueel geweld bij LHBTI+-ers. Maar liefst 14% kreeg hier al mee te maken. Bij dit geweld of deze discriminatie spelen genderverhoudingen vaak een centrale rol. Daarbij wordt cis-heteroseksualiteit gezien als de dominante en meest voorkomende (Huysentruyt, 2014). Genderexpressies die hier van afwijken, symboliseren voor daders een minderwaardige status in de genderorde. In de statistieken van lokale meldpunten of in politiedatabanken in ons land vallen die cijfers echter niet terug te vinden (Motmans, 2012). Dat komt omdat er in ons land geen registratiecode is voor transfoob geweld. Homofoob of racistisch geweld heeft dat wel, ook al worden deze codes in de praktijk niet altijd gebruikt. Het gebrek aan een duidelijke wettelijke omkadering om transfobe delicten te registreren en monitoren, zorgt voor een onderrapportering. De beschikbare cijfers komen dus voornamelijk uit wetenschappelijk onderzoek.

'Kasper en ik waren bezig met een Instagram live toen iemand ons vroeg in de chat of die mee mocht doen. Hij zei dat hij net zijn make up had gedaan, dus we dachten: waarom ook niet? Plots begint die persoon me enorm hard uit te schelden. Hij zei me dat hij er voor ging zorgen dat ik niet meer leef en dreigde er mee dat hij m'n hele familie ging neersteken. Dat eiste zijn tol, want de maanden die daar op volgde had ik amper nog energie. Ik had geen zin meer om nog iets te doen. Ik heb daar ook met een psycholoog over gebabbeld. Gelukkig hebben mensen een deel opgenomen zodat we hier mee naar de politie konden stappen. Maar die vertelde me dat dit iets voor cybersecurity is, terwijl die persoon me letterlijk zei dat hij me wist wonen en dat hij me 's nachts ging komen neersteken. Die nacht heb ik niet geslapen.' (Hawkes, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Huysentruyt (2014) verklaart dat het in de meeste gevallen van homofob geweld om een toevallige ontmoeting tussen het slachtoffer en de dader gaat. Geweld wordt gepleegd in het voorbijgaan, vanuit een auto, etc. Het is vaak een kwestie van de verkeerde plaats op het verkeerde tijdstip. Alle respondenten gaven aan dat hun niet-normatieve genderidentiteit duidelijk zichtbaar was op het moment van de geweldpleging.

'Na één van mijn examens was ik aan het wachten op mijn bus met een roze boekentas naast me toen er drie zeventienjarige jongens naar me toe kwamen. Ze vroegen aan mij of ik een sigaret wou toen één van de drie plots vroeg of ik 'zo een homo' was. Ik was enorm bang en ben wenend naar huis gegaan, want ze zaten vlak naast me. Ik was aan het trillen en was bang dat er iets ging gebeuren. Ik was toen twaalf. Nu ik lang haar heb en me vrouwelijker kleed, gaan veel mensen er van uit dat ik biologisch gezien een vrouw ben. Wanneer mensen dan toch weten dat ik eigenlijk een jongen ben, gebeurd het wel al eens dat ze me in het midden van de straat beginnen uit te schelden.' (Hawkes, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Franklin (2000) toont via een enquête bij studenten in Californië aan dat typische daders van homofob geweld jongen mannen zijn die erg gehecht zijn aan de traditionele mannelijke genderrol. De mannelijke ideologie, die geweld met mannelijkheid associeert, verhoogt het risico op agressieve triggers wanneer zij geconfronteerd worden met gender-non-conform gedrag (Parrot, 2008).

5.5. Suïcide

De dwang om aan de hetero-normatieve norm te voldoen heeft een immens negatieve impact wanneer we naar de suïdecijfers kijken. In 2017 overleden in Vlaanderen 978 personen door suïcide (Agentschap Zorg en Gezondheid, 2017). Dit komt neer op bijna drie zelfdodingen per dag. Bijna drie op de vier (71%) van hen waren mannen. Vermoedelijk is dit een onderschatting, gezien er ook elk jaar sterfgevallen zijn waarvan de doodsoorzaak moeilijk te bepalen is. Wetenschappers zoeken hun verklaring effectief bij die traditionele genderrollen (Banaszczuk, 8 september 2019). Mannen leren al vroeg dat ze hun problemen zelf moeten oplossen, waarbij praten over angst en lijden als zwakte geldt. Isabella Heuser, hoofd Psychiatrie en Psychotherapie aan het universitair ziekenhuis Charité in Berlijn:

'Tot op vandaag groeien nog veel jongens op met de illusie dat hulp of steun zoeken een teken van zwakte is of van een gebrek aan mannelijkheid. We zien ook dat jongens en mannen minder vaak het advies van een huisarts, psychiater of psychotherapeut vragen. Hun hart luchten voelt aan als controleverlies over zichzelf. Er zouden daarom rolmodellen moeten zijn voor jongens die een ander beeld van mannelijkheid voorspiegelen. Jongemannen moeten de boodschap krijgen dat het zeer verstandig en absoluut ook mannelijk is om hulp te zoeken als ze vastzitten.' (Banaszczuk, 8 september 2019).

5.5.1. Suïcide bij trans personen

Uit een Vlaamse steekproef bij 656 holebi's en 248 transgenders blijkt dat 26,5 procent van de deelnemers effectief al één of meerdere pogingen tot zelfdoding heeft ondernomen (Decré, 28 oktober 2016). Concreet gaat het om 22 procent van de holebi's en 38,7 procent van de transgenders. 15 jaar geleden lagen de cijfers nog rond de 12 à 14 procent. Volgens het onderzoek zijn de risicofactoren voor zelfdoding het in aanraking komen met homofob of transfoob geweld, de reactie van de ouders bij een coming-out en de bereidheid tot het zoeken van psychische hulp.

6. Invloed van de media

Nieuws is één van de meest invloedrijke bronnen van informatie, opinies en ideeën (Vergotte, 2017). Hierin wordt veronderstelt dat de demografische en culturele diversiteit binnen een samenleving op een correcte manier wordt weergegeven (Napoli, 1999). De deontologische richtlijnen schrijven journalisten dan ook voor om zo betrouwbaar en divers mogelijk over de werkelijkheid te berichten (Sanders, 2006). Het belang om de realiteit zo goed mogelijk te representeren zit vervat in het feit dat mensen hun wereldbeeld vormen door wat in de media als waarheid wordt voorgesteld (Calcutt & Hammond, 2011). Ook een realistische en gevarieerde genderrepresentatie is dus van essentieel belang. Wanneer dit niet correct gebeurt, kan er sprake zijn van *symbolic annihilation* of sociale exclusie: door een bepaalde groep niet af te beelden of enkel in specifieke rollen, bepalen de media namelijk of een groep tot de samenleving behoort of niet (Silverstone, 2008).

De keuzes die journalisten maken op vlak van onderwerpen, invalshoeken, woordgebruik, bronnen en stijl van berichtgeving kleuren de werkelijkheid. In hun werkwijze zouden ze er dus rekening mee moeten houden dat sommige groepen kwetsbaarder zijn dan andere, en dat de kansen op harmonisch samenleven worden beïnvloed door hun manier van berichten of uitzenden (Magardie & Messoudi, 1 januari 2003).

Maar door een toenemende tijdsdruk en het belang om schijnbaar objectief te berichten, grijpen journalisten vaak terug naar dezelfde experts (Manning, 2001). Zulke gezaghebbende bronnen leveren namelijk kant-en-klare informatie die de schijn heeft niet meer gedubbelcheckt te moeten worden. Die bronnen worden niet zo zeer omwille van hun competenties door de journalist gekozen, wel omwille van hun titel of positie (Mencher, 2000). Deze nieuwspraktijk brengt de diversiteit van de nieuwsinhoud echter in het gedrang. Zo blijken officiële bronnen vaker mannen te zijn (Armstrong & Nelson, 2005).

Vergotte (2017) duidt op het feit dat de media ook vaak stereotypen gaan gebruiken omdat de boodschap die ze willen overbrengen snel duidelijk moet zijn, maar dat werkt stereotypering in de hand en zorgt er voor dat bepaalde eigenschappen aan een geslacht of gender toegekend worden. Dat wordt gevaarlijk wanneer zo'n stereotype telkens herhaald wordt. Mensen uit die groep kunnen zich dan gaan gedragen naar dit stereotype of negatieve gevolgen ondervinden omdat mensen denken dat dit stereotype op iedereen van toepassing is. De rol van de media in deze constructie mag niet onderschat worden.

Negatieve representatie in de media kan negatieve gevolgen hebben voor de mentale gezondheid van transgenders. Het kan leiden tot een gevoel van schaamte en depressie (McInroy & Craig, 2015). Volgens kwantitatief onderzoek van Trans Media Watch (2010), een organisatie die zich bezighoudt met de vertegenwoordiging van transgenders in de media, gaat positieve representatie daarentegen gepaard met een gevoel van blijdschap en betrokkenheid. De respondenten binnen dat onderzoek geloofden ook dat positieve mediarepresentatie een educatieve functie kan vervullen en tegelijkertijd het gevoel van isolatie en onzekerheid bij transpersonen kan verminderen.

Binnen dit hoofdstuk zal besproken worden op welke manier de genderthematiek wordt weergegeven door de Vlaamse media. Dit zal gebeuren aan de hand van verschillende cases die werden besproken met de respondenten. Op basis van hun kritieken kunnen we een zo correct mogelijk beeld over de storende factoren vormen.

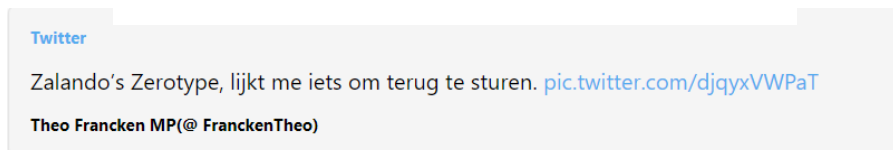
‘Door zelf in de journalistiek te rollen, merkte ik hoe slecht de media omgaat met de verhalen van trans personen, als dat al gedaan wordt. Het is vaak zo dat journalisten schrijven over andermans ervaringen, maar dat er niemand op de redactie zit die kan nalezen of dit wel oké is. Dat gaat zo vaak uit van een wit, cis en heteroperspectief, wat veel invloed heeft op hoe het verhaal tot stand komt.’ (Gieghase, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

6.1. Kranten

6.1.1. Platform bieden aan polariserende meningen

(Junes, 26 augustus 2018)

(HLN, 28 februari 2020)

Vorig jaar vroeg N-VA-volksvertegenwoordiger Theo Francken zich via Twitter af of de wereld doordraait nu mannen hun wenkbrauwen epilieren, zich schminken of zwanger worden (Junes, 26 augustus 2018). Volgens hem wordt er disproportioneel veel aandacht gegeven aan een marginaal verschijnsel waar 99% van de mannen geen boodschap aan heeft. Na kritiek verwijderde hij zijn tweet. Maar wanneer Zalando afkomt met haar 'zerotype'-campagne waarin een jongen te zien is in een jurk, laat Francken opnieuw van zich horen. Deze keer met de boodschap dat Zalando's zerotype hem iets lijkt om terug te sturen (28 februari, 2020). Na een reeks aan kritieke reacties verdwijnt de tweet opnieuw, maar Het Laatste Nieuws zet Francken zijn boodschap in de kop van een artikel dat ze hierrond publiceren.. Çavaria eiste excuses van Francken via een persbericht.

‘De uitspraken en het taalgebruik van Francken zijn ronduit problematisch. Het feit dat de NV-A zich hier van niet distantieert des te meer. Woorden van een belangrijk politicus hebben immers impact, zeker als die politicus populair is. Theo Francken heeft vele tienduizenden volgers en fans op sociale media. Zijn tweets bepalen mee de maatschappelijke sfeer over en beïnvloeden mee de sociale acceptatie van holebi's, transgender en interseks personen (LGBTI-personen). Met een tweet als deze bevestigt hij de stereotype normen rond wat 'echte' mannen en vrouwen horen te zijn.’ (ZIZO, 5 maart 2020).

Theo Francken is niet de enige stem uit rechtse hoek die laat blijken dat LHBTI+-ers niet voldoen aan de heteronorm. Ook Dries Van Langenhove (Vlaams Belang) tweet nog regelmatig rond de transgenderthematiek:

Figuur 1 Twitter, 29 januari 2019)

'Zo'n uitspraken noemen ze dog whistles. Francken zijn achterban ziet dat en hoort wat hij bedoelt, terwijl hij zich nadien nog makkelijk kan terugtrekken en beargumenteren dat hij dit niet zo bedoelde. Maar ondertussen is zijn boodschap wel overgebracht. Van mij mag je die praat verkopen op café, maar zo'n uitspraken hebben geen recht op een mediaplatform. Dingen als deze zijn niet vernieuwend of prikkelend, ze zijn simpelweg haatdragend.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

In een opiniestuk van Apache bemerkt freelance journalist Frank Van Laeken dat die *hate speech* juist aan kracht wint door er continu een platform aan te geven:

'Stilstaan bij wat we doen en hoe we dat doen zit er nauwelijks nog in. Nadenken evenmin. Dat gaat ten koste van de geloofwaardigheid van het beroep. Een voorbeeld uit het dagelijkse persleven: Student richt een Vlaams-nationalistisch, extreemrechts actiegroepje op. Dat geniet alleen in beperkte kring enige bekendheid. De jongen spreekt zich via de sociale media uit over de geslachtsverandering van een journaliste bij de commerciële omroep; dat we dit allemaal niet zomaar normaal moeten vinden. Hij wordt plots opgevoerd in een duidingsmagazine als iemand met een uitgesproken mening over de transgenderproblematiek. Wakkere journalist op een andere redactie denkt: hé, wie is dat en wie is dat clubje dat hij vertegenwoordigt? Hij gaat op onderzoek. Andere journalist gaat de jongeman interviewen. Geeft hem verschillende pagina's in een prestigieus weekendmagazine. Een forum, zeg maar. Een half jaar later heeft de wakkere journalist zijn reportage klaar. Spraakmakend, onthullend, verbijsterend. Journalistiek op topniveau. Relevant. Maar de student weet zijn aanhang nog uit te breiden. En krijgt nog meer persaandacht. En wordt dan aangekondigd als lijsttrekker van een extreemrechtse partij. Krijgt vervolgens weer uitgebreide persaandacht en gebruikt die om in te hakken op de media die hem die aandacht geven.' (Van Laeken, 25 april 2019)

Volgens Léonie de Jonge, doctoraatstudent aan de Cambridge University, danken rechts-populistische partijen een deel van hun succes aan het podium dat de media hun bieden (Joop, 6 juni 2019). De Jonge constateert dat waar rechtspopulisten in sommige landen aan een opmars bezig zijn, ze in andere landen juist geen poot aan de grond krijgen en een van de redenen daarvoor blijkt de media-aandacht te zijn. 'In landen waar journalisten zichzelf zien als waakhonden van de democratie, krijgen rechts-populistische partijen bijvoorbeeld geen platform bij live debatten

of live interviews. Journalisten in Wallonië passen deze filter toe op partijen waarvan de standpunten tegenstrijdig zijn met democratische waarden.'

6.1.2. Reportages en columns vanuit een cishet invalshoek.

Onze man draagt een dag een rok op de Meir: "Mijn ego laat een snik"

(Bohez, 5 maart 2020)

Naar aanleiding van de kritiek en de heisa die er ontstond rond de mediacampagne van Zalando, besloot Het Nieuwsblad de proef op de som te nemen (Bohez, 6 maart 2020). Ze stuurden één van hun cishet (cis en hetero) journalisten richting de Meir om er met een rok over straat te wandelen. Een selectie van quotes uit het artikel.

- *'Een dag als man met een rok begint met het vinden van een rok voor een man.'*
- *'In een andere keten vraagt de verkoper of niet elke rok sowieso door vrouwen én mannen gedragen kan worden. Ik zie zijden rokken, bloemetjesrokken, minirokken. Ik dacht het niet. Wat ik níét wil, is een wandelend uithangbord worden voor genderneutraliteit, extravagantie of Aalst Carnaval. Wat ik wél wil, is als man gewoon de vrijheid van een rok voelen. Zoals Schotten. Maar dan met onderbroek.'*
- *'Tot m'n verbazing vind ik mezelf er niet onnozel uitzien. Veeleer een Schot die van zware gitaren houdt.'*

Hoewel het bij Zalando om het doorbreken van stereotypes gaat, lijkt hier vooral de stoerheid van het kledingstuk van belang. Over non-binariteit of genderfluiditeit rept de journalist geen woord.

'Dit deed me stevig met m'n ogen rollen. In plaats van te zien hoe dat het is om rond te lopen in een rok, kan je luisteren naar de mensen die al kei lang zeggen hoe het is. Op het einde van de dag doet hij die rok ook uit, terwijl ik daar niet onderuit kan. Als je insteek van het artikel is om het uiteindelijk bij de binaire hardnekkigheden te houden, waarom schrijf je dit dan? Ik vind het wat nutteloos dat dit de kranten haalt en reacties uitlokt. Het voelde heel goedkoop en was duidelijk niet voor ons geschreven. Er wordt amper iets voor ons geschreven. Als medium heb je de verantwoordelijkheid om hier juist mee om te gaan, zeker wanneer het om gevoelige thema's als deze gaat. Ga respectvol om met je onderwerpen. Als je die nuance niet kunt aanbrenge, kies dan gewoon een ander thema.'
(Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

Dat er vanuit dit cishet perspectief wordt geschreven, is geen unicum. Vooral in opiniestukken keert dat perspectief vaak terug:

- In een opiniestuk getiteld 'Sam Smith, ga toch fietsen met je genderneutrale voornaamwoorden' ergert Tom Heremans zich aan het feit dat Sam Smith hem opdraagt om non-binaire voornaamwoorden (17 september 2019).
- Bij de VRT maakt David Van Turnhout zich zorgen om welke rol zijn mannelijkheid nog gaat spelen binnen het genderdebat. De titel luidt: Ik ben een man en ben daar fier op! Mag het? (7 februari 2018)
- Ondanks het feit dat de transitie van Bo Van Spilbeeck al rond was, liet Louis Van Den Dievel weten dat het voor hem nog een tijdje Boudewijn blijft. In het stuk vertikt hij dan ook om Bo

te gebruiken en wordt ze aangesproken met 'hij' (30 januari 2018).

In een stuk rond de inburgering van non-binaire voornaamwoorden laat de journalist enkel experts aan het woord. Non-binaire personen die het belang van dat genderinclusief taalgebruik toelichten, zijn er niet (Somers, 6 januari 2018)

6.1.3. Performatieve berichtgeving rond gendergeweld

In december 2019 halen Bruce Vansteenwinkel en Nick Braekevelt alle Vlaamse kranten. De jonge twintigers getuigen over een gaybashing waarbij drie daders het op hun genderexpressie hadden gemunt. Ze droegen die avond allebei mascara. Aan VRT NWS (De Coninck, 30 december 2019) vertellen ze dat de daders dingen riepen als "vuile homo", "ik spuw op jullie" en "disgusting". Voor Braekevelt zijn het die verbale uitingen die duidelijk maken dat het op dat moment niet slaan om te slaan is, maar dat het op hun persoonlijkheid gefocust is. Zowel Braekevelt als Vansteenwinkel worden met ernstige verwondingen op het AZ Sint-Lucas binnengebracht. Nick heeft bloeduitstorting in het gelaat. Rond deze geweldpleging start de politie van Gent een onderzoek op en gaat ze na of er camerabeelden zijn van het incident. Hoewel de slachtoffers duidelijk aangeven dat het hier om een *gaybashing* gaat, spreekt De Standaard over een 'mogelijke gaybashing'. Het Nieuwsblad en Het laatste Nieuws lijken hun steun te betuigen en behandelen de geweldpleging zoals de slachtoffers dit benoemen.

Slachtoffers mogelijke gaybashing Gent: 'We willen dit niet stilzwijgen'

(De Standaard, 30 december 2019)

Ook Gents Burgemeester Mathias De Clerq laat zijn ongenoegen via Twitter horen: *Intriest en totaal verwerpelijk.*

'Een laffe daad die ingaat tegen alles waar Gent voor staat. Voor de vrijheid jezelf te kunnen zijn, voor de vrijheid graag te zien wie je wil graag zien. Deze daad tegen Nick en Bruce is dan ook een daad tegen alle Gentenaars. Onze politie voert een grondig onderzoek, ik hoop dat de daders gevat worden.' (De Spiegeleir, 30 december 2019)

Maar op 11 mei 2020 wordt de zaak geseponeerd door het Parket Oost-Vlaanderen. Er zijn namelijk onvoldoende bewijzen. Het Nieuwsblad en Het laatste Nieuws, die eerst over een gaybashing spraken, kaarten het incident plots aan als vermoedelijk. Declerq laat ook niets meer van zich horen.

Bruce en Nick werden slachtoffer van gaybashing in Gent: "Mag iedereen hier nog zichzelf zijn?"

(Dujardin, 30 december 2019)

Onderzoek geseponeerd rond mogelijke gaybashing: daders spoorloos

(Dujardin, 12 mei 2020)

Slachtoffer gaybashing schrijft open

(HLN, 31 december 2019)

Onderzoek rond mogelijke gaybashing stopgezet: "We verwerken"

(Matthys, 12 mei 2020)

'Ik weet nog goed dat Bruce en ik ons bij journalisten moesten verdedigen dat het hier effectief om homohaar ging. Ergens is het een beetje vreemd dat je die verantwoording aan de slachtoffers vraagt. Ik herinner me ook nog goed dat veel journalisten behoorlijk agressief waren wanneer ze om een interview vroegen. Ik zei meteen tegen Bruce dat ik geen twintig interviews wou doen. Wanneer ik dan aan de journalist van VTM vertelde dat ik het wou houden bij mijn interview voor het VRT-journaal, kreeg ik de vraag waar ik dacht mee bezig te zijn. Hij maakte er haast een punt van dat VTM het nieuws niet zou brengen als we niet met hem babbelden. In mijn ogen lijkt dat alsof homohaar niet belangrijk genoeg is wanneer je er geen exclusief nieuwsitem van kan maken. Op zo'n moment voel je jou redelijk onmenselijk, want ze zien je als een nieuwsobject. Uiteindelijk heeft VTM ons verhaal uitgezonden zonder interview in het middagnieuws. Daar wisten ze dat de VRT haar reportage pas tegen de avond klaar ging hebben. Niemand waarschuwde ons trouwens dat het nieuws rond de seponering gepubliceerd zou worden. De zaak was ook al sinds 12 maart afgedaan omdat de politie geen bewijs vond. Die beslissing valt te begrijpen; maar ik vraag me wel af of dit nieuws moedwillig later in de pers verscheen. Misschien wouden ze op die manier niet laten uitschijnen dat dit onderzoek al zo vroeg stopgezet was. De politie zal zelf wel beseffen dat dit een gevoelig thema is.' (Braekevelt, persoonlijke communicatie, 20 augustus 2020)

'Waarom zouden ze daar over liegen? Omdat het niet getoond wordt denken mensen dat het hier niet gebeurt. Er wordt in de media een gevoel van tolerantie gecreëerd, maar die is eerder performatief. Want als je ons tolereert ga je juist je stem gebruiken om die mensen een hart onder de riem te steken.' (Mangelschots, persoonlijke communicatie, 22 juli 2020)

'Voorbeelden als deze geven aan hoe ver we verwijderd staan van acceptatie, terwijl dat die er zagezegd wel is. Ik denk dat dit probleem door te trekken valt naar zowat elke minderheid die tegen de meerderheid durft op te komen. Kijk bijvoorbeeld naar Sabine Ingabire, waar een hartstochtig betoog rond BLM werd samengevat met 'ik date geen witte mannen.' Die quotes worden uit context getrokken voor sensatie, maar ze moeten toch beseffen welke tegenbeweging dit op gang kan brengen bij gevoelige onderwerpen als deze. Dat probleem ligt daarom niet meteen bij de journalist of de eindredacteur in kwestie. Dat komt vooral van de mensen hogerop. Alles tegen de minderheid is namelijk vermoedelijk, terwijl alles tegen de meerderheid meteen van extremen uitgaat.' (Moyson, persoonlijk communicatie, 21 juli 2020)

'Voor mij is dat een groot voorbeeld van hoe dat kranten of mediakanalen gerund worden door allemaal cis-mensen en vaak ook hetero-mensen. Dat is jammer, want zo mis je perspectief. Ze laten continu steken vallen als het over genderthema's gaat. Ze moeten mijn vertrouwen echt herwinnen, want nu zijn ze het volledig kwijt. Ik wil begrijpen dat dit vanuit een onwetendheid komt, maar ze zijn niet bereid om te luisteren. Je kan niet alles weten, maar het wordt echt problematisch wanneer mensen vanuit hun ervaringen spreken en je daar nog steeds niet naar wilt luisteren. Ze willen wel over ons praten, maar niet met ons praten. Het is niet aan de meerderheid om te beslissen of dit problematisch is voor een minderheid.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

6.2. Sociale media

In december 2019 post de achttienjarige Boran Verstraete (hij/hem) uit Tienen foto's op Twitter waarin hij een rokje draagt (Deferme, 2 december 2019). Bij de foto's vermeldt Verstraete dat hij het fijn zou vinden dat dit soort kleding voor alle genders genormaliseerd wordt. Tal van mensen zijn het daar niet mee eens, want er volgt een grote stroom homofobe reacties.

Ondanks die duidelijke aanwezigheid van expliciete transfobie, worden sociale media omschreven als één van de meest cruciale bronnen van informatie voor transpersonen (Samyn, 2016). Door het internet is de toegang tot informatie en de mogelijkheid om met elkaar in contact te staan namelijk verbeterd, waardoor diverse, geloofwaardige en leerrijke getuigenissen en verhalen over en van transgenders zelf meer aandacht krijgen en toegankelijker worden. Ook de ontbrekende rolmodellen in de offline media konden gevonden worden in de online media.

'Naast alle slechte dingen die sociale media ons heeft gebracht, heeft dit ons ook heel veel bijgebracht. Zonder dat zou ik nooit op de perspectieven uit Amerika of zo gebotst zijn. Voor mijn nieuws vertrouw ik meer op Twitter dan op onze kranten. Dat is gevaarlijk aangezien je dit steeds kritisch moet benaderen, maar als dat lukt is Twitter een heel goed medium. Via daar krijg je rechtstreeks informatie, terwijl dat via onze media maar halvelings gebeurt.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'Met de weg die ik heb afgelegd heeft sociale media zelfs een behoorlijk positieve impact, al is dat natuurlijk niet altijd zo. Tumblr is nu wat uit aan het sterven, maar dankzij die website heb ik ontdekt wat bisexualiteit was. Nu speelt dit heel hard op Twitter. Je kan zoeken naar wie je bent en je kan zijn wie dat je wil zijn. Dankzij sociale media kunnen wij het nog verder schoppen omdat de informatie zich veel sneller verspreidt. Heel de wereld kan iets binnen enkele minuten gelezen hebben. Dat is iets wat vooral de jongeren heel fel in de hand hebben.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

'Via sociale media leerde ik mensen met verschillende genderexpressies kennen en zag ik dat jongens ook make up konden dragen. Zonder mijn telefoon zou ik dus nooit geweten hebben dat dit bestond, want op televisie en in de kranten is alles namelijk heteronormatief dus daar kom je dat amper tegen.' (Hawkes, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

'Als sociale media niet bestond dan had ik hier nooit iets over geweten. Het zou veel langer geduurd hebben om te groeien tot de persoon die ik vandaag ben. Zo wist ik tot een jaar geleden wist ik niet wat non-binariteit was. Toen ik Lander dan tegenkwam op sociale media, voelde ik de confirmatie van wat ik jarenlang niet kon benoemen. (Joseph, persoonlijke communicatie, 24 juli 2020).

6.2.1. Powerpointactivisme

Naast die informatiegaring, speelt er bij de jongeren ook een enorm bewustzijn voor activisme. Dat uit zich voornamelijk op Twitter en Instagram. Volgens The New York Times werd de kiem van dat online sociale bewustzijn gelegd op Tumblr (De Moor, 16 juli 2020). Groepjes gelijkgezinden en minderheden, veelal tieners en prille twintigers, vonden er hun niche en voedden elkaar met woordenschat om hun ongemakken uit te drukken. Het ging dan vaak om complexe academische theorieën over 'intersectionaliteit', 'privileges' en 'systemische onderdrukking', die verhelderd werden in slogans, comics en infografieken.

(uomfeministcollective, 30 juni 2020)

In 2020 speelt dit zich vooral af via Instagram. Belangrijke nieuwsfeiten worden gedeeld via korte teksten, slideshows en vaak met extravagante lettertypes (Nguyen, 12 augustus 2020). Dat bereikte haar piek tijdens de Black Lives Matter-betogingen in juni. Er werden slideshows gemaakt rond de moord op George Floyd, Breanna Taylor, over hoe je moet protesteren, etc. Ook genderthema's zijn enorm populair binnen dit format.

'Veel posts zijn gemaakt om iets bij te leren, wie ben ik dan om dat niet te delen? Het duurt nog geen minuut om de posts die ik deel op mijn verhaal te zetten en ook de informatie zelf is enorm toegankelijk, dus het voelt voor mij haast onethisch om dit voor mezelf te houden. Van zodra je iets leert wordt het zo veel makkelijker om dit te aanvaarden. Je gaat namelijk de mens achter het fenomeen zien. Ik wil dus dat mensen bijleren en dat ze weten dat ik hier effectief mee bezig ben, zeker de mensen in minderheidsgroepen. Zo weten ze dat ze bij mij terecht kunnen als er iets is. (Moyson, persoonlijke communicatie, 21 juli 2020)

6.3. Getuigenissen van respondenten zelf

'Voor mij persoonlijk is het nooit een probleem geweest om make-up genderloos te zien, maar ik heb zelf gemerkt dat de media het wel zo probeert af te beelden. Ik heb namelijk een jaar vlogs gemaakt voor het jongerenblad van Flair. Nadat die eerste video gepost was, wou MNM me meteen interviewen. Een week later kwam ik op Karrewiet. Daarna volgde Het Nieuwsblad en Het Laatste Nieuws. In beide gevallen zijn mijn woorden volledig getwist. Zo zei ik in Het Nieuwsblad blijkbaar dat ik make-up nog altijd iets voor vrouwen vind maar dat mannen zich hier wel bij kunnen aansluiten. Dat artikel heb ik denk ik verbrand.' (Hawkes, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

'Vorig jaar ging ik samen met een vriend helpen bij het filmen van een spotje voor De Warmste Week waarin ze LHBTI+-personen nodig hadden. Maar vlak voor we moesten opnemen, kwamen we er achter dat er in onze groep van LHTBI+-ers- figuranten zaten zonder dat die ook maar iets te maken hadden met de gemeenschap. Die werden gewoon geschminkt en er werd wat glitter op hen gegooid. Zo iets kan je echt niet maken, maar de producers snapten totaal niet waarom we kwaad waren. Ze doen je meteen voelen alsof je ambetant bent en drama maakt om niets. Uiteindelijk hebben ze ons toch kunnen overtuigen om het toch te doen. Achteraf bleek dat de figuranten die bij ons stonden nog betaald kregen. Wij deden dat gratis.' (Verschaeren, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

6.4. Televisie en film

Binnen de film –en televisiewereld is er al langer sprake van transgenderpersonages. In films als *Dog Day Afternoon* (1975), *Boys Don't Cry* (1999) en *Transamerica* (2005) maar ook in populaire series als *Grey's Anatomy* en *America's Next Topmodel* zien we transgenderpersonages verschijnen (Townsend, 2014). Recent nog vertolkte transgenderactrice Laverne Cox de rol van een transgendervrouw in een vrouwengevangenis in de populaire Netflix-serie *Orange is the New Black* (2013). In diezelfde serie speelt ook de genderfluïde actrice Ruby Rose mee. Een ander voorbeeld is de film *Dallas Buyers Club* (2013), waarin acteur Jared Leto de rol van een transgendervrouw vertolkt. Daar won hij bovendien een Oscar voor.

De vraag luidt echter of transgender personen akkoord gaan met de informatie en representaties die worden meegegeven via de media. Verschillende onderzoeken tonen namelijk aan dat de LHBTI+-personen vaak een negatieve of teleurstellende connotatie kennen tegenover de mediarepresentatie van transgenders (Trans Media Watch, 2010; McInroy & Craig, 2015). Vooral het gebrek aan representatie, stereotyperingen en verengde en gesimplificeerde portrettingen werden aangehaald. Zo blijkt uit onderzoek van Trans Media Watch (2010) dat 78% van de bevroegden de mediaportretting van transgenders inaccuraat vindt. 95% voelt zich zelfs onbegrepen door de media en denkt dat de media geen aandacht schenkt aan het perspectief van en de invloed op de transgendercommunity. De meeste respondenten zijn het ermee eens dat negatieve mediaberichtgeving transfobie meer aanvaardbaar maakt in de maatschappij. De participanten binnen het onderzoek van Huysentruyt (2014) bevestigen het idee dat zo'n stereotype afbeelding binnen de media een verband houdt met het homofoob geweld dat ze meemaken.

Ook hebben transgenders het gevoel dat de media te weinig, inaccurate of slechte research doen wanneer men transpersonen in beeld wil brengen. Dit uit zich vooral in het ongepast taalgebruik en het uitsluiten van bepaalde transgenderidentiteiten. Tevens worden transgenderpersonen al snel objecten van sensatie en fascinatie, waarbij steeds gefocust wordt op de transitie, geslachtsoperatie of op het 'transgender zijn'.

'De zoektocht naar mijn non-binaire identiteit is pas veel later gekomen omdat ik me simpelweg niet gerepresenteerd voelde in mijn tienerjaren. In televisieprogramma's en films van onze generatie zaten er al wel meer homoseksuele personages, maar ook zij werden enorm eenzijdig afgebeeld. Je wou die persoon niet zijn, want dat was vaak de persoon die werd gepest of uitgesloten. Natuurlijk wil je u daar dan niet mee identificeren. Stereotypes als deze worden er systematisch ingeduwed waardoor mensen je meteen in een vakje zullen duwen, maar mensen in machtsposities beseffen dit gewoonweg niet. Veel mensen weten daardoor zelfs niet dat we bestaan.' (Dewulf, persoonlijke communicatie, 5 augustus 2020)

Maar er is hier een stevige verschuiving bezig, namelijk dankzij de komst van Netflix. Streamingsdiensten tellen zelfs meer lhbt+-personages in hun shows dan alle grote Amerikaanse netwerken samen (Opie, 18 april 2019). Netflix leidt hier de troepen en heeft volgens de studie van GLAAD zelfs haar aantal queer personages verdubbeld in vergelijking met vorig jaar. Ze zijn te vinden in shows als *Elite*, *Sex Education*, *The Haunting of Hill House* en *Chilling Adventures of Sabrina*. Ze hebben vaak ook een hoofdrol binnen de show en een drie-dimensioneel karakter waarin hun geaardheid of gender niet langer centraal staat, zoals dat in veel gevallen nog steeds zo is.

'De blanke, iets oudere mannen waren vroeger de eindbeslissers rond alles wat er al dan niet in de media getoond mocht worden. Met de komst van de streamingsplatformen is dat beslissingsrecht van wie er op het scherm komt wel een beetje opengebroken. Bij Netflix komt dit omdat één van de hoofden queer is. Zij kijkt er op toe dat er in elke show een lgbti+-personage zit. Op die manier krijg je diversiteit, zonder dat dit elke keer de typische afbeelding van een homoman, lesbische vrouw of transpersoon moet zijn.' (Dewulf, persoonlijke communicatie, 5 augustus 2020)

Ook binnen Vlaanderen is een lichte verschuiving bij de representatie van LHTBI+-personages merkbaar. Uit een studie die ZIZOMAG zelf uitvoerde blijkt dat een kwart van alle Vlaamse fictieseries minstens één belangrijk holebi- of transpersonage in beeld brengt (Vanlee; 3 juli 2019). Met rollen als die van Lewis, een trans jongen in zijn tienerjaren in de Ketnet-productie '4eVeR', of Axelle, een preoperatieve gedetineerde in 'Gent-West', lijkt er ook qua genderdiversiteit een kentering gaande. Maar nog positiever: holebi- en trans personages zijn zelden karikaturen die tot hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit gereduceerd worden binnen onze televisiecultuur. Het zijn mensen die naast andere, doorgaans meer aanwezige, lagen van hun persoonlijkheid ook toevallig op bepaalde mensen vallen. Of mensen die zich niet met hun geboortegeslacht identificeren. Deze tendens lijkt de laatste jaren een nieuwe fase in te gaan, waarbij de seksuele identiteit van personages helemaal niet meer benoemd wordt.

'Als je op televisie of in een film ziet dat iemand anders worstelt met dezelfde problemen als jou, dan is het makkelijker om hier tegenaan te gaan. In die zin is diversiteit in de media enorm belangrijk. Je toont aan mensen die met hun identiteit worstelen dat er mensen zijn zoals hen en aan cis-mensen gaan inzien dat een trans –of non-binair persoon ook de held van een verhaal kunnen zijn. Dat zijn niet altijd de slechteriken, de mensen die verward zijn of de mensen die in de prostitutie gaan. Ze kunnen ook het centrum zijn van een verhaal, vrienden hebben, zich door problemen worstelen en op het einde iets bijleren. Dat moeten mensen inzien, want een heel lange tijd zijn queers heel eenzijdig afgeschilderd.' (Dewulf, persoonlijke communicatie, 5 augustus 2020)

7. Oplossingen

Binnen dit hoofdstuk wordt per onderdeel bekeken welke maatregelen er getroffen (kunnen) worden om non-binaire personen meer te betrekken in de samenleving. Hoewel er vaak geen wettelijk kader is, zijn er wel tal van organisaties, brochures en tips die kunnen deze doelstelling nastreven. Deze zijn vaak gericht op transgenders en niet op non-binaire personen specifiek, maar zoals we weten kunnen we hen tot deze groep rekenen.

7.1. Juridische erkenning

In heel wat landen is de wettelijke al beter geregeld dan in België. Soms geldt het alleen intersekse personen, maar in de veel gevallen is dit breder (Tansgenderinfo, z.d.). Een 'X' zetten op je paspoort kan ondertussen in Australië, Canada, India, Malta en de Amerikaanse staat Oregon. In Groot-Brittannië en Oostenrijk liggen voorstellen op tafel. Ook in Californië zijn ze in de weer om non-binaire personen te erkennen. Daar kunnen ze, net zoals intersekse personen, binnenkort een gender-neutraal geboortecertificaat krijgen zonder dat een arts of psycholoog daarvoor papieren moet ondertekenen.

7.1.1. Complicaties

Duitsland maakte het in 2013 dan weer mogelijk om de geslachtsregistratie blanco te laten bij de geboorte (*Charlie Magazine, 2018*). De prioritaire gedachte was hier dat geslachtsoperaties bij intersekse kinderen zo uitgesteld kunnen worden totdat ze oud genoeg zijn om te kunnen communiceren over welke genderidentiteit ze hebben. Ondanks de goede bedoelingen, was dit niet de juiste oplossing. De blanco registratie werd namelijk een verplichting voor kinderen die geboren werden met een intersekse-conditie. Volgens Dr. Nina Callens, die onderzoek doet naar intersekse-condities, is dit discriminerend:

'Als dat openlaten alleen verplicht is voor intersekse-kinderen en niet voor andere kinderen, dan is het in zekere zin een discriminerende maatregel en een label dat het kind te pas en te onpas kan outen (*Charlie Magazine, 2018*).'

Ook in Pakistan is het niet allemaal koek en ei. Daar bestaat al sinds 2012 de mogelijkheid tot een X op je paspoort, maar er zijn weinig mensen die gebruik maken van deze optie. Bij wie kan kiezen, wordt de voorkeur gegeven aan de M. Want mannen hebben in Pakistan meer rechten en vrijheden. Weinig personen willen als X opgeschreven staan in een land, of zelfs een wereld, die daar niet op voorbereid is. Zolang de hele maatschappij op M en V is ingericht, lijkt een X vooral stigmatiserend te werken.

'In Duitsland is de huidige transgenderwet er ook gekomen via een vernietiging door het Grondwettelijk Hof. Als iemand anders voorloopt is het aan ons om daar van te leren. (D'Espallier, persoonlijke communicatie, 8 augustus 2020)

7.1.2. Alternatief

Daarom is er volgens Cannoot nog een andere mogelijkheid om iedereen tegemoet te komen die een geslacht of gender heeft dat niet in de hokjes M of V past. En dat is afschaffing van genderregistratie. Volgens hem hoeft dit geen deel meer uit te maken van de burgerlijke staat van een persoon aangezien het niet meer geschikt is voor de identificatie van iemands gender.

'Ik reis nog graag met m'n twee moeders en dan moeten we nog regelmatig oppassen. Vorig jaar waren we in Egypte en daar waren zij gewoon twee vriendinnen die op vakantie waren. Hun mannen zaten zozegd thuis. Ikzelf werd al raar bekeken toen ik normale kleren droeg maar wel een aantal oorbellen aanhad. Gender is zeker nog niet overal iets sociaal geaccepteerd, dus in die zin lijkt het me veiliger dat het gewoon van je paspoort verdwijnt in plaats van een X te zetten. Waarom boeit het iemand wat er in je broek zit? (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

In Nederland is het al mogelijk om een X op je identiteitskaart te zetten, maar vanaf 2024 of 2025 zal het volledig schrappen van je gender daar de werkelijkheid worden (De Morgen, 4 juli 2020). De regering wil zo mensen tegemoetkomen die zich bijvoorbeeld niet ondubbelzinnig man of vrouw voelen. Volgens belangenorganisaties COC Nederland (lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, trans- en intersekse personen), NNID (seksediversiteit) en TNN (transgenders) biedt het schrappen een oplossing aan mensen die aan loketten, in de trein of aan de grens telkens weer onnodige en indiscrete vragen krijgen over hun geslacht.

7.2. Onderwijs

'Er moet relevanter lesgegeven worden. De kennis die het onderwijs rond de LHBTI+-gemeenschap meegeeft is echt veel te achterhaald. Jongeren weten amper wat non-binariteit is. Als je dit van jongs af aan meegeeft, dan wordt dit normaler. Er moet dus echt meer op ingezet worden.' (Ooms, persoonlijke communicatie, 23 juli 2020)

Gender en het bewustzijn hierrond zijn nog niet expliciet opgenomen in de eindtermen van het basisonderwijs in Vlaanderen. Çavaria (2017) pleit dat dit wel het geval moet zijn. De organisatie vindt dat er op regelmatige basis iets rond het LHBTI+-thema gezien moet worden op school. Dit kan volgens hen zowel op een expliciete manier, door bijvoorbeeld voorlichtingslessen, en op een impliciete manier door beelden te verwerken in boeken, presentaties die leerkrachten maken en via themaweken binnen de school. Ze wensen ook dat deze thematiek binnen de lerarenopleiding zelf wordt behandeld zodat toekomstige leerkrachten weten hoe ze LHBTI+-inclusief kunnen werken. Ze moeten getraind worden om zich bewust te zijn van hun eigen houding, bijvoorbeeld rond taalgebruik, aanspreekvormen, ingrijpen bij LHBTI+-negatieve situaties, gebruik van beeldmateriaal in lesmateriaal enzovoort.

Daarom ontwikkelde de dienst Diversiteit en Gelijke Kansen 'Gender in de Blender' (2009). Dit educatief pakket biedt de kans om rond genderdiversiteit te werken binnen het secundair onderwijs. In die bundel komen thema's als transgenderisme, geslacht, gender en de bijhorende stereotypen aan bod. Sander Berkvens, student-onderzoeker aan de Karel De Grote Hogeschool, werkte op zijn beurt een brochure uit die tips bieden voor meer inclusie en sensibilisering binnen de lagere scholen (2017).

7.3. Werkvloer

Op vlak van arbeidsomstandigheden kan er beterschap worden vastgesteld. De Vlaamse overheid neemt hierin het voortouw door haar personeelsbeleid meer gender-inclusief te maken (Fiers, 14 mei 2016). Zo wordt er bij sollicitaties een " toegevoegd als optie en hebben e-mails geen mijnheer of mevrouw-aanhef meer. Daarnaast lanceerden ze 'Transgenders op het werk'. Deze infobrochure werd ontwikkeld om in te spelen op concrete vragen met betrekking tot de werkomgeving. De publicatie richt zich in eerste instantie tot werkgevers, maar is ook bedoeld voor ombuds- en vertrouwenspersonen, HR-managers, diversiteitsconsulenten,...

In het document vallen volgende tips te vinden (gelijke kansen, z.d.):

- Neem het transgenderthema op in uw diversiteitsbeleid. Dat draagt bij tot bewustmaking van de transgenderthematiek bij alle medewerkers. Neem in dat kader 'genderidentiteit' en 'genderexpressie' op in uw non-discrimatieclausule, naast andere gronden als ras of etnische herkomst, nationaliteit, geslacht, seksuele geaardheid, godsdienst en overtuiging, handicap en leeftijd.
- Als u werkt met een antipest- of anti-intimidatieverklaring, zorg er dan voor dat die expliciet verwijst naar transfoob pesten. Verspreid de verklaring bij al uw medewerkers.
- Maak het transgenderthema bespreekbaar op een respectvolle manier. Zorg ervoor dat de contactgegevens van externe transgenderondersteunende organisaties ter beschikking zijn van uw medewerkers via ombuds- of vertrouwenspersonen, via de website van uw organisatie of via uw HR-dienst en welzijnsadviseurs. Grote bedrijven kunnen een eigen ondersteunend netwerk of werkgroep voor LGBT-medewerkers opzetten.
- Maak richtlijnen op voor uw organisatie waarin voorzien wordt dat computer- en papieren bestanden die het geslacht van de medewerkers registreren, bijgewerkt worden zodra u verneemt dat een werknemer start met een geslachtsveranderende behandeling. Alle interne informatie- en communicatiekanalen kunnen zonder probleem worden omgezet naar de nieuwe voornaam en/of het nieuwe geslacht, ook al zijn er op juridisch vlak nog geen wijzigingen in de persoonsgegevens doorgevoerd.
- Maak duidelijk zichtbaar dat transgenders het recht hebben om de sanitaire voorzieningen en kleedkamers te gebruiken die gelieerd zijn aan hun genderidentiteit. Wachten op een juridische geslachtswijziging neemt immers enkele jaren in beslag. Voorzie als dat kan een genderneutraal toilet voor de werknemers die zich noch man noch vrouw voelen.
- Als u in vacatures expliciet vermeldt dat alle geschikte kandidaten aangemoedigd worden om te solliciteren, ongeacht geslacht, etniciteit, seksuele oriëntatie, etc., neem dan ook 'genderidentiteit' op in dat rijtje. Daarmee geeft u aan dat ook transgenders welkom zijn om te solliciteren.
- Publiceer advertenties van uw bedrijf ook op LHBTi+-websites of -magazines.
- Kijk de verzekeringen na die uw bedrijf aanbiedt. Het gebeurt helaas nog te vaak dat transseksualiteit genoemd wordt in de lijst van ernstige aandoeningen die een verzekeringsmaatschappij niet dekt. Als werkgever kunt u een aangepaste polis vragen voor uw bedrijf.

7.4. Gender-inclusief taalgebruik

Zweden laat zien dat genderinclusief taalgebruik mogelijk is (Peters, 16 juni 2016). Naast 'hon' (zij) en 'han' (hij) is kort geleden 'hen' nieuw leven ingeblazen. Het woord, dat al in 1966 werd bedacht, werd in 2014 opgenomen in de woordenlijst van de Svenska Akademien, de organisatie die over de Zweedse taal gaat. In overheidsdocumenten is het de standaard verwijzing en ook de genderneutrale scholen zweren erbij. In het Engels wordt 'they' / 'them' / 'their' in het enkelvoud gebruikt om naar non-binaire personen te verwijzen.

ZIZO-magazine geeft volgende tips mee om dit ook bij ons beter te implementeren (24 oktober 2019):

- Vraag personen naar hun voornaamwoorden. Respecteer de voornaamwoorden die zij verkiezen. Naast de voornaamwoorden 'zij' en 'haar', 'hij' en 'hem' en 'zijn', 'die' en 'hun', zijn er nog andere combinaties mogelijk. Stel je hiervoor open.
- Voornaamwoorden worden enkel gebruikt wanneer je over iemand spreekt. Bijvoorbeeld: "Hun agenda ligt op de tafel." Wanneer je tegen een persoon praat, zeg je: "Jouw agenda ligt op de tafel." Bij rechtstreekse communicatie kan je jezelf dus niet verspreken.
- Een trucje: gebruik de lidwoorden 'de' en 'het' in combinatie met iemands voornaam wanneer je praat over een persoon. Voorbeeld: "De agenda van Kim ligt op de tafel.", in plaats van: "Hun agenda ligt op de tafel." Zo maak je minder snel fouten.
- Als je merkt van jezelf dat je fouten maakt, doe dan niet alsof er niets gebeurd is. Bied kort je excuses aan en verbeter jezelf. Excuseer jezelf ook niet te uitbundig, dit kan voor ongemak zorgen bij beide partijen. Dit geldt ook omgekeerd. Wanneer je een persoon je aanspreekt op een fout, verontschuldig jezelf dan even.
- Wanneer je vaak de mist ingaat, kan je ervoor kiezen om je te verdiepen in het transgenderthema. Je zal beter begrijpen waarom mensen opteren voor verschillende soorten voornaamwoorden. Daarnaast kan het helpen om het gebruik van verschillende voornaamwoorden te oefenen. Herhaling is de kunst.

7.5. Suïcidepreventie

Vanwege de alarmerende suïcidecijfers bij trans personen heeft de Vlaamse overheid geïnvesteerd in suïcidepreventie die specifiek gericht is op de LHBTI+-gemeenschap. Daarin werden ze bijgestaan door het Transgender Infopunt, çavaria en het VLESP. Van die samenwerking zijn Gendervonk en Lumi het resultaat.

- Lumi.be, ontwikkeld door çavaria, is een website gericht op het ondersteunen van holebi- en transgender personen. De website biedt inzicht in stressfactoren die holebi's en transgender personen kunnen ervaren en leiden hen naar tools en hulp om hiermee om te gaan. Op lumi.be staan tools en videogetuigenissen om holebi's, transgender personen, hun ouders en hulpverleners op weg te helpen. De website biedt inzicht in stressfactoren die holebi's en transgender personen kunnen ervaren en leiden hen naar tools en hulp om hiermee om te gaan. In een vijftiental filmpjes met unieke getuigenissen vertellen holebi's en transgender personen hoe zij omgaan met zelfaanvaarding, het vinden van een netwerk, waar zij tegenaan lopen en wat hen helpt of heeft geholpen in moeilijke momenten. Er is ook een apart luik voor ouders en een specifieke rubriek voor hulpverleners.

- Gendervonk.be, ontwikkeld door het Transgender Infopunt, is een website specifiek gericht op het ondersteunen van transgender personen en ouders van transgender jongeren. Het TIP is ervan overtuigd dat naast algemene preventie en ondersteuning voor LGBT+ personen, ook een transgender-specifieke aanpak nodig is om het mentaal welzijn van transgender personen te verhogen. Daarnaast is, zoals ook de internationale literatuur aangeeft, ook het ondersteunen van de directe en bredere omgeving van transgender personen nodig voor een effectieve preventie van zelfmoord bij transgender personen. Daarom heeft de website Gendervonk.be naast een onderdeel gericht op het vergroten van de veerkracht van transgender personen ook een oudertool gericht op het ondersteunen van ouders, en een onderdeel voor bondgenoten.

7.5. Aanbevelingen aan de media

Binnen Vlaanderen zijn enkele redacties die de nagel wel op de koppen weten te slagen op vlak van genderthematiek. ZIZO en Wel Jong Niet Hetero zijn hier de logische voorbeelden van, omdat hun content gericht is op het LHTBI+-publiek. Maar buiten die niche-berichterijving ligt ook VICE. Het Amerikaanse nieuwsbedrijf kwam sinds 2019 richting de Belgische markt en focust zich op de nieuwsvoering rond thema's als gender, diversiteit, muziek, seks en drugs.

Waarom genderneutrale paspoorten nog geen gelijke rechten garanderen

(Deelen, 11 december 2019)

Mijn liefdesleven is totaal veranderd sinds ik me als non-binair presenteer

(Alabanza, 27 mei 2019)

Wat is het verschil tussen non-binair, genderqueer en gender non-conform?

(Retta, 19 september 2019)

'Vice staat veel meer open voor input, kritiek en feedback van buitenaf. De journalisten die er werken zijn ook meer divers qua achtergrond. Verschillende stemmen kunnen over verschillende thema's iets aanhalen of staan er voor open om zich te verbeteren wanneer het niet goed is. Door hun manier van werken is hun publiek ook veel anders en meer aanvaardend of kijken ze niet weg wanneer er bijvoorbeeld non-binaire voornaamwoorden gebruikt worden. Het doelpubliek bepaald wel een deel van de manier waarop een medium kan schrijven.

Ik weet dat het moeilijk is want de meeste verdienmodellen rekenen op clicks, maar als het om een persoonlijk verhaal gaat dan is het niet oké om de titels of koppen compleet uit context te rukken. Ga naar de essentie van het verhaal, niet naar de clicks. Consulteer mensen die ervaring hebben met gevoelige onderwerpen en laat hen de teksten nalezen, maar betaal hen daar ook voor. Ze moeten zich actief inzetten en onderzoek doen naar de onderwerpen die ze bespreken. Het gebeurt veel te vaak dat journalisten een non-binair persoon interviewen zonder ook maar te weten waar dit over gaat.' (Gieghase, persoonlijke communicatie, 20 juli 2020)

Om journalisten op weg te helpen, stelde Transgender Infopunt enkele richtlijnen op om correct te berichten over de transgender-thematiek (Transgender Infopunt, z..d.-f)

- Gebruik transgender als adjectief bij een persoon, dus zoals in ‘transgender persoon’. Deze persoon is veel meer dan enkel transgender, dus het adjectief hoeft je enkel te gebruiken indien dat relevant is voor de berichtgeving. Gewoon man of vrouw gebruiken is prima als het verhaal verder geen baat heeft aan het weten dat deze persoon transgender is, of een transgender achtergrond heeft. Bij zaken kan je wel (zoals grammaticaal correct) transgender vast aan het substantief zetten zoals in transgenderthema, transgenderzorg, ..
- Vermijd woorden als ‘verkleed’ en ‘ombouwen’. Bij verkleed denken we aan carnaval, bij ombouwen aan het tunen van een wagen. Alternatieven zijn ‘omkleden’ en ‘een transitie ondergaan’.
- Met genderidentiteit bedoelen we het identiteitsgevoel. Dat kan mannelijk zijn, vrouwelijk of anders. Verwar genderidentiteit niet met seks. Transgender personen worstelen met de beleving van hun genderidentiteit, niet met hun seksualiteit. Verwar het ook niet met geslacht, want daarmee wordt de biologische sekse bedoeld.
- Iemand zonder expliciete toestemming aan het publiek voorstellen als transgender is totaal onaanvaardbaar.
- Niet elke man die vrouwenkleden draagt of elke vrouw die zich in mannenkleden kleedt, is een travestiet. Wees voorzichtig met het toeschrijven van beweegredenen waarom mensen iets doen. Het is vaak ook niet zo eenduidig of makkelijk te verklaren.
- Wanneer je een transgender persoon interviewt, vraag dan hoe hij/zij/die wenst aangesproken te worden en met welke voornaam. Verwijs niet automatisch naar de geboortenaam en het eerdere geslacht. Respecteer daarin de voorkeur van de geïnterviewde.
- De persoon over wie je rapporteert, heeft een specifiek levensverhaal. Dit verhaal is hoogst persoonlijk en niet representatief en je hoeft dat dan ook niet zo voor te stellen.
- Transgender personen willen soms hun verhaal doen in de veronderstelling dat ze zo anderen kunnen helpen. Tegelijkertijd willen ze zelf liefst opgaan in de massa en niet blijvend herkend worden als “die transgender”. Gefilmd of gefotografeerd worden zou hen lang kunnen achtervolgen, dus aanvaard dat niet iedereen dat wil.
- De technische (medische) aspecten van de transitie zijn interessant, maar vertellen allerm minst het volledige verhaal. Een transitie is ook (en vooral) een sociale wissel. Belicht bijvoorbeeld ook hoe dit door de persoon zelf en de omgeving wordt verwerkt.
- Tracht vooral de mens achter het verhaal te zien en ook te tonen. Alleen zo kan je het verhaal weergeven van een persoon die zich gewoon goed in zijn/haar/hun vel wil voelen.

8. Journalistiek eindproduct

Journalistiek stigma rond non-binaire personen:

‘Ze willen wel over ons spreken, maar niet met ons’

In een online chatgroep valt te lezen hoe de meer dan zeshonderd geweld tegen jonge holebi's verheerlijken. Bron: Het Laatste Nieuws

Midden augustus raakt bekend hoe een chatgroep van meer dan zeshonderd leden oproept tot geweld tegenover jonge LHBTI+-ers. Een zoveelste klap voor een minderheidsgroep die vaak een deel van de identiteit wegstopt uit schrik voor represailles. Hierin spelen de media een hoofdrol door foutieve, laattijdige of nalatige berichtgeving. ‘Het is ontmenselijkend dat journalisten ons als nieuwsobjecten zien.’

Ik sta wat te ijsberen in een zilveren jurk wanneer mijn goede vriendin al popelend vraagt of ik uit de paskamer wil komen. De herinnering aan een wildvreemde die me gisteren in de supermarkt ‘homo’ toefluisterde, spookt nog door mijn hoofd. Een garderobe die langs alle kanten glinstert, zal de foutieve perceptie die de maatschappij van me heeft nog minder ten goede komen. Ik hak de knoop door en schuifel met m’n blik op de grond richting de kassa. De weg naar het recht op zelfexpressie loopt over een hobbelig pad.

In augustus krijg ik nogmaals de bevestiging dat mijn angst voor de blik van de buitenwereld gerechtvaardigd is. Dat het niet normaal is voor iemand als ik om rond te lopen in een kled. Het Laatste Nieuws onthult dat er een chatgroep bestaat waarin meer dan 600 groepsleden expliciet geweld tegenover jonge LHBT+-ers (homoseksuelen, lesbiennes, biseksuelen en transgender -en interseksue personen) verheerlijken via honderden filmpjes en foto’s. Veel beeldmateriaal wordt willekeurig van het internet geplukt, maar er zijn ook video’s die de leden zelf maken in Blankenberge, Antwerpen, Roeselare en Leuven. Uit de gelekte chatberichten blijkt dat leden via TikTok en Instagram op zoek gaan naar slachtoffers of geld bieden aan anderen om iemand in elkaar te slaan. De oorspronkelijke chatgroep is ondertussen opgedoekt, maar volgens VRT NWS circuleren er nog veel anderen op het net die oproepen tot haat en geweld.

Çavaria, de Vlaamse belangenverdediger van de LHBTI+-gemeenschap, roept slachtoffers van geweld op om aangifte te doen. In een persbericht laat de organisatie weten dat dit nodig is om een correct beeld te vormen van waar en onder welke omstandigheden deze problemen zich voordoen.

Kompany

Bij het lezen van de krantartikelen rond deze bende bekruipt me een gevoel van onbehagen. In de eerste alinea's van zowel Het Laatste Nieuws als De Morgen krijg ik de allochtone herkomst van de beruchte groepsleden voorgeschoteld. Door de uitvoerige berichtgeving rond de vechtpartij in Blankenberge die een week daarvoor plaatsvond, ontstaat de vrees dat dit tot een zoveelste discussie rond afkomst zal uitdraaien. Dat leidt af van het echte probleem, dus zal dat in dit artikel niet benoemd worden.

Op de dag dat de feiten bekend raken, is het nieuws niet te vinden in het VRT-avondjournaal. Het hoofditem dan is de vroegtijdige stop van Vincent Kompany als voetballer. De ombudsman laat in een mail die op Facebook circuleert weten dat dit komt door de beperkte personeelsbezetting. Hij meldt eveneens dat ze binnen de justitie-redactie voorrang gaven aan een gewonde agent in Schaarbeek. In een reactie op dat Facebook-bericht merkt VRT-journalist Riadh Bahri op dat de openbare omroep het nieuws wel op de radio bracht en dat het twee dagen later ook online stond en in het journaal aan bod kwam. Volgens Bahri werkt de VRT liever traag en correct dan snel en met fouten. Zijn reactie is ondertussen verwijderd.

'Natuurlijk is het belangrijk dat er geen fouten zitten in je berichtgeving', zegt Inke Gieghase (die/hun*), een freelance journalist met expertise in de genderthematiek. 'Maar nieuws dat van belang is voor de veiligheid van velen pas twee dagen na de feiten brengen, is problematisch. Een redactie als die van hun zou in staat moeten zijn om dit sneller te verwerken. Een kort bericht op de dag zelf was al goed geweest. Het draait hier niet om nieuwswaarde, maar om de veiligheid van een gemarginaliseerde groep.'

Nick en Bruce

Nick Braekevelt (links) en Bruce Vansteenwinkel (rechts) kregen in Gent te maken met een zwaar geval van gaybashing.

Die manier van handelen is geen unicum wanneer het aankomt op LHBTI+-nieuws. Zo staan Bruce Vansteenwinkel (hij/hem) en Nick Braekevelt (hij/hem) in 2019 in alle grote kranten. In de nacht van 28 december, in de buurt van de Sint-Baafskathedraal te Gent, vallen drie mannen de twintigers aan. De daders hebben het op hun genderexpressie gemunt, want Vansteenwinkel en Braekevelt dragen

op dat moment mascara. Een dag of twee later vertellen ze aan VRT NWS dat de geweldplegers 'vuile homo', 'ik spuw op jullie' en 'disgusting' riepen. Voor Braekevelt zijn het die verbale uitingen die duidelijk maken dat de daders niet slaan om te slaan, maar dat het geweld op zijn persoonlijkheid is gericht. Zowel Braekevelt als Van Steenwinkel worden met ernstige verwondingen op het AZ Sint-Lucas binnengebracht. De politie van Gent start meteen een onderzoek op en gaat na of er camerabeelden zijn van het incident. Hoewel de slachtoffers duidelijk aangeven dat het hier om een *gaybashing* gaat, spreekt De Standaard over een 'mogelijke gaybashing'. Het Nieuwsblad en Het laatste Nieuws lijken hun steun te betuigen en behandelen de geweldpleging zoals de slachtoffers dit benoemen.

Op 11 mei 2020 berichten diezelfde kranten dat de zaak geseponneerd wordt wegens onvoldoende bewijzen. Het Nieuwsblad en Het laatste Nieuws, die in december zelf nog aangaven dat het hier om een *gaybashing* gaat, steken plots ook het woord 'vermoedelijk' mee in hun verslaggeving. 'Ik weet nog goed dat Bruce en ik ons bij journalisten moesten verdedigen dat het hier effectief om homohaat ging', getuigt Braekevelt aan de telefoon. 'Ergens is het een beetje vreemd dat je die verantwoording aan de slachtoffers vraagt.'

Braekevelt vertelt verder hoe sommige journalisten zich behoorlijk agressief opstelden wanneer ze na de feiten een getuigenis probeerden te bemachtigen: 'Ik zei meteen tegen Bruce dat ik geen twintig interviews wou doen. Wanneer ik dan aan een journalist van VTM vertelde dat ik het wou houden bij mijn interview voor het VRT-journaal, kreeg ik de vraag waar ik dacht mee bezig te zijn. Hij maakte er haast een punt van dat VTM het nieuws niet zou brengen als we niet met hem babbelden. In mijn ogen lijkt dat alsof homohaat niet belangrijk genoeg is wanneer je er geen exclusief nieuwsitem van kan maken. Op zo'n moment voel je jou redelijk ontmenselijkt, want ze zien je als een nieuwsobject. Uiteindelijk heeft VTM ons verhaal uitgezonden zonder interview in het middagnieuws. Daar wisten ze dat de VRT haar reportage pas tegen de avond klaar ging hebben.'

'Niemand waarschuwde ons trouwens dat het nieuws rond de seponering gepubliceerd zou worden. De zaak was ook al sinds 12 maart afgedaan omdat de politie geen bewijs vond. Die beslissing valt te begrijpen; maar ik vraag me wel af of dit nieuws moedwillig later in de pers verscheen. Misschien wouden ze op die manier niet laten uitschijnen dat dit onderzoek al zo vroeg stopgezet was. De politie zal zelf wel beseffen dat dit een gevoelig thema is', concludeert Braekevelt.

Zijn verhaal doet Lander Verschaeren (20, hij/haar/die) uit Duffel denken aan een eigen botsing binnen de mediawereld: 'Vorig jaar ging ik samen met een vriend helpen bij het filmen van een spotje voor De Warmste Week. Daarin hadden ze LHBTI+-personen nodig. Voor de opname van start ging, kwamen we er achter dat er in onze groep figuranten zaten zonder dat die ook maar iets te maken hadden met onze gemeenschap. Ze werden gewoon geschminkt en kregen wat glitter over zich heen gegooid. Zoiets kan je echt niet maken, maar de producers snapt totaal niet waarom we kwaad waren. Ze geven je meteen het gevoel dat je ambetant bent en drama maakt om niets, maar het is niet aan de meerderheid om te beslissen wat betwistbaar is voor een minderheid. Ik begrijpt dat dit vanuit een onwetendheid kan komen, maar het wordt problematisch wanneer we vanuit onze eigen ervaringen spreken en je daar nog steeds niet naar wilt luisteren. Ze willen wel over ons spreken, maar niet met ons.'

Jij bepaalt het label, het label bepaalt jou niet

Journalist Gieghase merkt op dat het vooral de informatie rond transgender personen is die vervalt in foutieve nieuwsvoering, áls journalisten al over hen schrijven: ‘Mediakanalen brengen dit vaak te sensationeel of leggen de focus te veel op het fysieke, terwijl dit niet de volledige realiteit van een trans persoon weerspiegelt.’ Tot die groep behoren ook de non-binaire personen. Onder dit paraplubegrip, soms ook genderqueer genoemd, bevinden zich alle genderidentiteiten die zich buiten het binaire gendermodel begeven. Dit gaat om personen die zich niet expliciet man of vrouw of juist geen van beiden voelen. Hun genderidentiteit komt in veel gevallen niet overeen met hun biologisch geslacht, wat zich al dan niet kan uiten in de genderexpressie via spraak, houding, kleding of kapsel.

Verschaeren is, net als Gieghase, non-binair. Wanneer ik hun ontmoet op het terras van het Vooruit café in Gent, draagt die een parelmoeren ketting die het hangertje rond mijn hals doet verbleken. Ook de lichtroze oogschaduw, de florale jumpsuit en hun lange haren doen enige jaloezie bij me opborrelen. De zonnige omstandigheden vragen om een luchtige anekdote: ‘Ik vind het een onnozele metafoer, maar eigenlijk is dit allemaal begonnen in de buik van mijn moeder. Bij mijn tweelingbroer konden ze zien dat hij een jongen was, maar ik zat met mijn benen toe. Ze zagen dus niet welk geslacht ik had’, lacht Verschaeren.

Thomas Mangelschots uit Gent (hij/haar/die), die ik enkele dagen later aan dezelfde terrastafel ontmoet, duidt wel dat de invulling van dat non-binaire en de daarmee gepaarde genderexpressie voor iedereen iets anders kan zijn. ‘Ik zweef tussen man en vrouw en voel me op mijn sterkst wanneer mensen kunnen zien dat mijn kleding volgens hun perceptie niet strookt met mijn geslacht, maar dat betekent daarom niet dat dit de enige invulling hiervan is. Zo zijn er non-binaire personen die zich met geen enkel gender identificeren. Bij anderen wisselt dat gender van dag tot dag. Jij bepaalt de invulling van dit label. Het label bepaalt jou niet. Uiteindelijk is kleding ook slechts een aanvulling op hoe je jou voelt. Je genderexpressie verandert dus niets aan je gender zelf. Daarom kan je ook niet uitgaan van iemands gender puur op hoe iemand er uit ziet.’

Onzichtbare groep

Volgens onderzoek van Het Instituut voor Gelijkheid van mannen Vrouwen identificeert 22% van de transgender personen in België zich als non-binair. Dat percentage valt echter niet terug te vinden in de burgerlijke staat door een gebrek aan juridische erkenning. Bij een aanpassing van geslacht zijn immers alleen man of vrouw een keuze. Wie zich hier niet in thuis voelt, kan zich niet laten registreren zoals hij/zij/die dat wilt en wordt zo uitgesloten. Çavaria geeft diezelfde kritiek in 2018. De belangenorganisatie vindt de transgenderwet, die geslachtswijziging mogelijk maakt, discriminerend voor mensen met een niet-binaire genderidentiteit. Daarom dienen ze een klacht in bij het Grondwettelijk Hof.

In juni 2019 haalt çavaria haar gelijk en verklaart het Grondwettelijk Hof dat de transgenderwet inderdaad ongrondwettelijk is. In de nabije toekomst kan naast ‘M’ en ‘V’ eventueel ook een ‘X’ toegekend worden aan de burgerlijke staat. Het parlement moet de nieuwe regeling nog uitwerken, maar dat kan volgens jurist en ombudsvrouw Gender Annelies D’Espallier nog wel even duren: ‘Experts waarschuwen voor het idee dat je een vergaarbak zou maken van non-binaire personen wanneer je een X toevoegt aan het paspoort. Als je een volledige groep gaat identificeren op basis van een gendernotatie, maak je hen vatbaarder voor discriminatie. Of die ‘X’ nu goed is voor elke non-binaire persoon, moet dus in vraag gesteld worden.’

Dog whistles

Dresses are for girls.
Goodbye stereotypes.
Hello Zerotypes.

zalando free to be

Naar aanleiding van dit campagnebeeld tweette Theo Francken een transfobe uitspraak

N-VA-politicus Theo Francken tweeten regelmatig over hoe abnormaal ze dit vinden. Vorig jaar vroeg hij zich bij een reclame rond mannenlingerie af of 'de wereld doordraait nu mannen hun wenkbrauwen epilieren en zich schminken.' Volgens hem wordt er 'disproportioneel veel aandacht gegeven aan een marginaal verschijnsel waar 99% van de mannen geen boodschap aan heeft.' Na kritiek verwijderd hij zijn tweet, maar wanneer online kledingwinkel Zalando haar 'Zerotype'-campagne lanceert, laat Francken opnieuw van zich horen. Op de campagneposter staat een jongen in een jurk, wat volgens hem 'iets lijkt om terug te sturen.' Na een reeks aan kritieke reacties verdwijnt de tweet opnieuw, maar Het Laatste Nieuws zet Francken zijn boodschap in de kop van een artikel dat ze hierrond publiceren. Verschaeren: 'Zo'n uitspraken noemen ze *dog whistles*. Francken zijn achterban ziet en hoort wat hij bedoelt, terwijl hij zich nadien nog makkelijk kan terugtrekken en beargumenteren dat hij dit niet zo bedoelde. Maar ondertussen is zijn boodschap wel overgebracht. Van mij mag je die praat verkopen op café, maar zo'n uitspraken hebben geen recht op een mediaplatform. Meninge n als deze zijn niet vernieuwend of prikkelend. Het is simpelweg haatdragende taal.'

Rok op de Meir

De Morgen, Knack en De Standaard brengen dit genuanceerder aan via columns of door de excuses die çavaria van Francken eist als hoofdpunt te gebruiken. Ook Het Nieuwsblad behandelt het thema, al gebeurt dat iets eigenzinniger. Eén van hun *cishet* journalisten neemt de proef op de som en trekt richting de Meir in Antwerpen om er met een rok over straat te wandelen. *Cishet* is een afkorting voor cis hetero personen en duidt op het feit dat deze mensen zich identificeren met het geslacht dat ze toegewezen kregen bij de geboorte. Hoewel het bij Zalando om het doorbreken van stereotypes gaat, lijkt in het stuk dat de journalist schreef vooral de stoerheid van het kledingstuk van belang. Over non-binariteit of

Een cishet journalist van Het Nieuwsblad neemt de proef op de som en wandelt met een rok over de Meir in Antwerpen. Bron: Het Nieuwsblad

genderfluiditeit rept de reporter geen woord. Een selectie uit de gebruikte quotes; 'Een dag als man met een rok begint met het vinden van een rok voor een man', 'Ik zie zijden rokken, bloemetjesrokken, minirokken. Ik dacht het niet. Wat ik níét wil, is een wandelend uithangbord worden voor genderneutraliteit, extravagantie of Aalst Carnaval. Wat ik wél wil, is als man gewoon de vrijheid van een rok voelen. Zoals Schotten. Maar dan met onderbroek' of 'Tot m'n verbazing vind ik mezelf er niet onnozel uitzien. Veeleer een Schot die van zware gitaren houdt.'

Verschaeren reageert gefrustreerd: 'In plaats van te kijken hoe het is om rond te lopen in een rok, kan je luisteren naar de mensen die al heel lang zeggen hoe het is. Op het einde van de dag doet hij die rok ook uit, terwijl ik daar niet onderuit kan. Als de insteek van het artikel is om het bij de binaire hardnekkigheden te houden, waarom schrijf je dit dan? Als medium heb je de verantwoordelijkheid om hier juist mee om te gaan, zeker wanneer het om gevoelige thema's als gender gaat. Als je die nuance niet kan aanbrengen, kies dan een ander onderwerp.'

Blik op de buitenwereld

Elias Moyson uit Herentals (hij/hem) bemerkt het gevaar van personen of nieuwsbronnen die de identiteit van gender non conforme personen in vraag stellen. 'Door kenmerken van onze identiteit te zien als bediscussieerbare feiten, dehumaniseer je ons compleet. We worden gespreksonderwerpen in plaats van mensen. Het vergt weinig moeite om dan te zien hoe iemand de stap naar geweld gezet. 'Dat maakt Oostendenaar Kasper Ooms (18, hij/haar/die) pijnlijk duidelijk wanneer die met een paarse waaier in de hand vertelt over hun confrontaties met een transfobe leerkracht: 'Na één van mijn examens riep ze dat ik een "janet" was en dat ik uit de kast moest komen. Toen ik twee maanden later in de studiezaal zat te scrollen op Instagram en er foto's van *drag queens* op mijn scherm verschenen, pakte diezelfde leerkracht mijn handen vast en riep dat ik *wijvenhanden* had. De studiezaal zat vol en iedereen kon dit horen. Ik wou toen iets terugzeggen, maar ik was te verstijfd.'

Ooms is niet alleen. Uit de scholierenenquête die çavaria in 2017 afneemt, blijkt dat meer dan veertig procent van de 484 ondervraagde LHBTI+-scholieren te maken kreeg met verbaal geweld vanwege hun genderexpressie. Zes procent werd om diezelfde reden al in elkaar geslagen. Daarnaast kreeg een tiende van de ondervraagden te maken met negatieve opmerkingen van leerkrachten. Iets meer dan de helft van de leerlingen heeft die incidenten ook gemeld bij het schoolpersoneel. Daarvan geeft slechts veertig procent aan dat het personeel goed reageerde op hun melding. Twintig procent van de LHBTI+-leerlingen miste op zijn minst één dag school omdat ze zich onveilig voelden. Zes procent miste zelfs vier of meer dagen in dezelfde maand.

Heteroseksuele norm

Henny Bos (zij/haar), genderprofessor aan de Vrije Universiteit Amsterdam, vindt een verklaring voor deze negatieve attitude naar LHBTI+ers toe in de heteronormatieve samenleving waar we ons in bevinden. Bos: 'Onze gemeenschap ziet binaire heteroseksualiteit als de normale gang van zaken. Men gaat er dus van uit dat een seksuele of romantische relatie het best past tussen twee personen van het tegengestelde geslacht. Elke mogelijke afwijking ten opzichte van deze norm bekijkt de grote menigte met verbazing. Hierdoor dien je uit te

Kasper Ooms getuigt over hun confrontatie met een transfobe leerkracht

leggen waarom je niet in het hokje van man of vrouw past of waarom je op hetzelfde geslacht valt.’ Dat resulteert vaak in stereotiepe veronderstellingen die mannen en vrouwen reduceren tot enkele gefixeerde karaktertrekken. Zo verwachten we niet dat mannen een kleedje of make up dragen, of dat vrouwen een auto kunnen repareren. Wanneer iemand zich buiten zo’n gendercategorie begeeft, kan dat voor zowel innerlijk conflict als onbegrip van buitenaf leiden. Thomas Mangelschots: ‘Momenteel heb ik nog moeite met korte kleedjes, want zelfs vrouwen voelen zich daar onzeker in vanwege het fetisjisme dat de heteronormativiteit hier aan vast hangt. Mannen zien hen daardoor als lustobject. Door dat sociale stigma ligt die drempel nog te hoog voor mij. Mijn *queerness* gaat me hier alleen maar meer een doelwit door maken.’

Uit onderzoek van de Universiteit van Gent blijkt dat mannen die druk sterker ervaren dan vrouwen. Volgens de wetenschappers wordt jongens vanaf dag één wijsgemaakt dat gevoeligheid tonen een zwakte is, dat stoer en gespierd zijn de norm is en dat zij de baas dienen te zijn. Mannen die van deze norm afwijken of zich vrouwelijker gedragen, worden daarom niet gezien als “echte man”. De schrik om uit de boot te vallen, leidt vaak naar de drang tot genderconformiteit. Verschaeren: ‘Mensen zien experimenteren met je gender als een marginaal verschijnsel, maar iedereen heeft hier baat bij. Het begrip van mannelijkheid is te benauwend. Vroeger hoorde ik continu van mijn heteroseksuele vrienden dat ze nieuwe dingen wilden dragen of doen, maar ze durfden niet. Vrouwelijkheid wordt namelijk meteen geassocieerd met zwakte. Ze willen zo niet gezien worden, want dat is beschamend. Een cisvrouw die wat mannelijker is, is ook nog niet volledig geaccepteerd, maar hier spelen die vooroordelen minder.’

Het doorbreken van deze heteronormativiteit ligt echter niet voor de hand. Volgens Atria, het Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis in Amsterdam, zijn de meeste mensen immers gehecht aan die binaire man/vrouw-opdeling. Deze krijgen velen met de opvoeding mee, waardoor dat ze als normaal of natuurlijk aanvoelt. In dit proces spelen ouders, leraren, vrienden, burens, publieke figuren en fictieve personages een rol als voorbeeld of boodschapper. Dat doen ze door enerzijds bepaald gedrag als normaal voor te stellen, en anderzijds bepaalde ideeën af te wijzen. Precies omdat gender zo gelaagd is, is het alomtegenwoordig.

Cisheet journalistiek

Volgens onderzoek aan de Universiteit van de Amerikaanse staat Ohio kan negatieve mediarepresentatie van transgender en non-binaire personen leiden tot een gevoel van schaamte en depressie. Trans Media Watch, een organisatie die zich bezighoudt met de representatie van transgender personen in de media, stelt op haar beurt dat positieve representatie voor een gevoel van blijdschap en betrokkenheid zorgt. Getuigen in hun studie geloven ook dat positieve mediarepresentatie een educatieve functie kan vervullen. Van journalisten mag dan ook verwacht worden dat ze de diversiteit binnen een samenleving op een correcte manier weergeven. Volgens Brits mediaprofessor Andrew Calcutt zit het belang daarvan in het feit dat mensen hun wereldbeeld vormen door wat de media als waarheid voorstelt. De keuzes die journalisten maken op vlak van onderwerpen, invalshoeken, bronnen en stijl van berichtgeving kleuren de werkelijkheid. In hun werkwijze dienen ze er dus rekening mee te houden dat sommige groepen kwetsbaarder zijn dan andere.

Op valk van de genderproblematiek loop dit dus grondig mis. Gieghase: ‘Ik heb zelf jarenlang met twijfels rond mijn eigen genderidentiteit gezeten omdat ik geen informatie had over termen als non-binair, *genderqueer* of iets dat buiten de hokjes van man of vrouw ligt. Die informatie was niet voorhanden. Daardoor dacht ik op een bepaald moment dat ik een transman was, aangezien dit het enige was dat ik kende. Nu beseft ik dat er veel meer kennisgeving nodig is rond die thematiek. Ik wil niet dat mensen hetzelfde moeten meemaken als ik. Informatie rond gender moet verspreid worden

op een correcte manier. Door zelf in de journalistiek te rollen, merk ik hoe slecht de media hier mee omgaat. Journalisten schrijven over andermans ervaringen, maar vaak zit er niemand op de redactie die kan nalezen of die manier waarop wel oké is. Dat gaat zo vaak uit van een cis-het perspectief, wat een grote invloed heeft op hoe het verhaal tot stand komt. Zo weigert journalisten ook vaak om non-binaire voornaamwoorden te gebruiken omdat dit in hun ogen geen correct Nederlands is.'

'Het gebeurt ook zo vaak dat journalisten een non-binair persoon interviewen zonder te weten waar dit over gaat', vertelt Gieghase verder. Ze moeten daarom actief inzetten en onderzoek doen naar de onderwerpen die ze bespreken. De media hebben een groot effect op het denkpatroon van mensen, maar als ze hier op de foute manier mee omspringen dan gaat dit niet op een juiste manier veranderen. Ik weet dat het moeilijk is want de meeste verdienmodellen rekenen op clicks, maar als het om een persoonlijk verhaal gaat, is het niet oké om de titels of koppen compleet uit hun context te rukken. Consulteer daarom mensen die ervaring hebben met gevoelige onderwerpen en laat hen de teksten nalezen. Als non-binair persoon kan ik vanuit mijn eigen ervaringen spreken.'

Logischerwijs gaat dit niet op voor elke redactie of journalist. Nieuwswebsites als ZIZO en Wel Jong Niet Hetero doen het uiteraard goed omdat hun content gericht is op een LHTBI+-publiek, maar ook het alternatieve nieuwsmedium VICE weet de nagel op de kop te slaan bij hun berichtgeving rond genderthema's. Dit komt door de verschillende stemmen en identiteiten die rondlopen op hun redactievloer. Gieghase: 'Bij de meeste kranten lijkt er een enorme weerstand tegen zulke progressie. Je ziet wel vaker dat ze diverse mensen op de voorgrond plaatsen om progressief over te komen, maar het systeem erachter is nog steeds dat van twintig jaar geleden; wit, mannelijk en cis. Dat moet veranderen.'

Door Florian Saerens

* Non-binaire personen voelen zich vaak oncomfortabel bij de binaire hij/zij, hem/haar en zijn/haar voornaamwoorden. Ze verkiezen de gender-inclusieve die, hen en hun. In dit artikel zullen de Non-binaire getuigen die dat wensen dan ook besproken worden met de voornaamwoorden die zij verkiezen.

Link naar webartikel: <https://medium.com/@florian.saerens190997/ze-willen-wel-over-ons-praten-maar-niet-met-ons-a06fc356eb8d>

➔ Gelieve deze link met niemand buiten de opleiding te delen.

9. Kritische reflectie

In alle eerlijkheid ben ik nogal verbaasd dat dit gelukt is. Een reeks tegenslagen op mijn pad, zoals het overlijden van mijn opa in juli, maakten het moeilijk om de focus er bij te houden en me volledig achter dit project te scharen. De schrik om sommige deadlines niet te halen was dus altijd aanwezig, wat resulteerde in een aantal stresserende maanden.

Beginnen bij het begin: eind juni kwam ik samen met Eric Pompen om mijn onderzoek definitief af te bakenen. Ik had me toen al voor een groot deel ingelezen, maar wist niet helemaal welke kant ik op wou gaan. Aan de hand van de gesprekken die ik toen met hem voerde, kon ik me een beter beeld scheppen van wat er precies van me werd verwacht. Daardoor werd ook duidelijk dat de doelgroep die ik het best kon gebruiken die van de non-binaire personen was. Hoewel het verder inlezen hierover niet altijd even vlot ging, was het feit dat dit onderwerp best persoonlijk voor me is een goede drijfveer.

Op 8 juli krijg ik eindelijk de eerste respondenten te pakken voor mijn steekproef. Ik kan echt een gat in de lucht springen, want op een half uur tijd weet ik zes interviews te regelen. Die avond regel ik dan ook met Eric Pompen om samen te komen en verder te bespreken hoe ik dit het beste aanpak. Maar rond de namiddag krijg ik het telefoontje van mijn mama dat mijn opa is gevallen en ter plekke is overleden. Ik heb een goede band met hem, dus mijn wereld stort even in elkaar. De afspraak met meneer Pompen wordt logischerwijs afgeblazen.

In de twee weken die daar op volgen, lukt niets. Ik vind de moed en de wilskracht niet om mijn interviews in te plannen, maar voel ook de tijdsdruk die steeds meer op mij begint te wegen. Ik besef namelijk dat ik een enorme achterstand aan het opbouwen ben. Langs alle hoeken wordt me gezegd dat ik deze bacheloproef moet afmaken omdat mijn opa dit bijzonder graag gewild zou hebben. Ondanks de goede bedoelingen, weegt dit alleen maar zwaarder door op mij.

Na anderhalve week, ongeveer rond 18 juli, besef ik dat ik me moet herpakken. Aangezien ik volgend academiejaar verder wil studeren, is buizen geen optie. Ik begin meteen met m'n interviews in te plannen en zet me ook aan de eerste ontwerp teksten voor mijn onderzoek. Binnen het uur liggen alle interviews vast. Deze vinden allemaal plaats in dezelfde week. Ik besef wel dat dit zwaar gaat worden. De gesprekken die ik met m'n respondenten voer, inspireren me enorm. Ik begin stilaan weer te zien waarom ik dit onderwerp juist koos. Het schoolse en de verplichting die hier aan vast hangen beginnen wat als een bijzaak te voelen. Ik merk namelijk dat dit een enorm leerproces is voor mij als persoon.

Maar de dagen die op die interviews volgen, wegen opnieuw door. Aangezien alle interviews zo snel op elkaar volgden, heb ik iets meer dan zeven uur aan opnamemateriaal dat ik dien uit te typen. Hoewel de eerste interviews best goed lukken, voel ik dat er een paniek over me heen valt. Telkens wanneer ik aan het uittypen van een nieuwe opname wil beginnen, schiet ik in een paniekaanval. Er zit niets anders op dan dit enkele dagen te laten rusten en me te focussen op de literatuurstudie zelf.

Wanneer mijn moeder terug thuis komt van vakantie, voel ik opnieuw de enorme tijdsdruk waar ik de afgelopen weken al mee aan het sukkelen was. Ik probeer door de paniekaanvallen heen te bijten en slaag er na enkele dagen in om alle interviews uit te typen. Ook de eerste pagina's van mijn literatuurstudie hebben zich gevormd. Na een eerste feedback hierop begin ik het bos opnieuw door de bomen te zien.

In de dagen die daarop volgen, wisselt mijn gemoed van uur op uur. Het ene moment heb ik het gevoel dat alles wel goed komt, het andere neemt de paniek mij over en dien ik even te stoppen. Dat emotioneel geschommel begint zijn tol te eisen, want ik trek het meestal niet langer dan 18u.

Fast forward naar 20 augustus: ik weet niet goed hoe, maar ik heb een volledige literatuurstudie af. Er zijn hier en daar nog enkele dingen die aangepast moeten worden, maar voor de rest staat alles op punt. Alleen besef ik dat ik nog maar vijf dagen de tijd heb om mijn artikel te schrijven. Dat is opnieuw een paniek waar ik maar moeilijk mee om kan. Die dag krijg ik door angstgevoelens niets meer gedaan.

Op 21 augustus, een dag later, begin ik om zes uur 's ochtends met werken. Ik heb me voorgenomen om zo ver mogelijk te raken met het artikel, al weet ik niet eens of ik wel aan het minimum van 22.500 raak. Ik verschiet er echter van hoe vlot het allemaal gaat. Door de structuur die er dankzij Eric Pompen in mijn literatuurstudie zelf zit, schrijft het artikel zich haast vanzelf. Ik kan in de avond dan ook een eerste versie doorsturen. Maar de dagen nadien komen er plots verschillende zaken aan het licht rond de telegram-groep en de nieuwsvoering hierrond die mijn case alleen maar meer bevestigen. Ik dien dus heel wat aanpassingen te maken binnen mijn artikel om het relevanter maken. Ergens ben ik blij dat ik hier zo laat aan begonnen ben, want ik had het toch sowieso moeten aanpassen als het al vroeger klaar was.

Dat brengt ons naar vandaag: 25 augustus. Ik herhaal dat ik zelf bijzonder verbaasd ben dat me dit is gelukt. Ik had door de tijdsdruk niet verwacht dat ik nog een deftig resultaat kon afleveren, maar naar mijn gevoel is dit redelijk goed gelukt. Zonder de dood van mijn opa zou de literatuurstudie nog een pak uitgebreider en beter geweest zijn, maar ik ben hoe dan ook bijzonder trots op het artikel dat ik wist te schrijven. Door mijn obsessie met film ben ik vaak te koppig en blind geweest om stukken te schrijven die effectief maatschappelijk relevant waren, maar het voelt goed om nu te zien dat ik hier wel toe in staat ben. Hierna wandel ik voor een tijdje weg van de journalistiek, dus ik ben blij dat ik op een hoogtepunt kan afsluiten.

10. Besluit

Non-binaire volkeren zijn niet nieuw; het westerse idee dat genderdiversiteit als normafwijkend ziet is dat wel. De reden dat dit zo eigentijds lijkt, valt duidelijk te wijten aan de koloniale uitroeiing van bovenstaande gendergroepen. Hierdoor is de rijke geschiedenis van seksuele en genderdiversiteit voor ons min of meer onzichtbaar en dreigt de toekomst van genderdiversiteit te worden gekaapt door westerse stemmen. Het is daarom belangrijk om in acht te nemen dat de gendersituatie die binnen dit onderzoek slechts één weerspiegeling is van de werkelijkheid. Elke cultuur vult termen als 'man' en 'vrouw' namelijk anders in en hangt hier evenzeer andere verwachtingen aan vast. De situatie van een non-binaire persoon in Vlaanderen zal dus niet dezelfde zal als die van pakweg een Hijra.

Hoeveel non-binaire personen er officieel zijn in Vlaanderen is niet geweten. Dit valt te wijten aan een gebrek aan juridische erkenning, die het voor deze minderheidsgroep niet mogelijk maakt om zich officieel te registeren. Dankzij de vernietiging van de transgenderwet zal hier wel verandering in komen, al gaat dit nog enkele jaren duren. Op vlak van geweld en discriminatie doet België het goed in vergelijking met de rest van Europa, al geeft de tweede plaats die we binnen de Rainbow Europe Index hebben een vertekend beeld van de realiteit. Uit eigen getuigenissen blijkt namelijk dat elke respondent al met een vorm van geweld te maken kreeg. Daardoor kampen ze met een gevoel van onveiligheid van onveiligheid. Geen unicum als we lezen dat dit bij 60% van de mensen binnen deze gemeenschap voorkomt. Velen durven hun gender door dit gevoel ook niet volledig te uiten.

Dat zien we ook in het onderwijs. De sterke aanwezigheid van gender in de klas zorgt volgens DePalma en Atkinson (2010) voor pestgedrag bij scholieren die afwijken van de norm. Dat gaat ook op voor de Vlaamse scholen. Uit de scholierenenquête die çavaria in 2017 afneemt, blijkt dat meer dan veertig procent van de 484 ondervraagde LHBTI+-scholieren te maken kreeg met verbaal geweld vanwege hun genderexpressie. Zes procent werd om diezelfde reden al in elkaar geslagen. Daarnaast kreeg een tiende van de ondervraagden te maken met negatieve opmerkingen van leerkrachten. Iets meer dan de helft van de leerlingen heeft die incidenten ook gemeld bij het schoolpersoneel. Daarvan geeft slechts veertig procent aan dat het personeel goed reageerde op hun melding. Twintig procent van de LHBTI+-leerlingen miste op zijn minst één dag school omdat ze zich onveilig voelden. Zes procent miste zelfs vier of meer dagen in dezelfde maand.

Uit een onderzoek van vacaturewebsite Stepstone blijkt dan weer dat 62% van de ondervraagde trans personen al met een vorm van discriminatie op de werkvloer af te rekenen kreeg op basis van de genderidentiteit (holebi info, 4 april 2017). 27% van die werknemers verliet haar/zijn/hun job vanwege de vijandige werkomgeving. In een studie van Motmans (2018) geeft de helft van de ondervraagde transpersonen die niet uitkomt voor zijn/haar/hun genderidentiteit dan ook 'werk' aan als hoofdreden. Dit komt omdat de respondenten de kans op negatieve reacties en discriminerend gedrag van collega's willen voorkomen of geen promotie willen mislopen.

Deze problematieken hebben alles te maken met de heteronormatieve samenleving waarin we ons bevinden. Het is het geloof dat binaire heteroseksualiteit de normale gang van zaken is. Het gaat er van uit dat seksuele of romantische relaties het best passen tussen twee mensen van het tegengestelde geslacht. Het dicteert ons denken over wat mannelijk en vrouwelijk is, welk seksueel gedrag aanvaardbaar is en wat we als abnormaal beschouwen. Elke mogelijke afwijking ten opzichte van deze norm wordt bekeken met verbazing.

De rol die de media in deze constructie heeft, mag niet onderschat worden. Vergotte (2017) duidt op het feit dat deze vaak stereotypen gaan gebruiken omdat de boodschap die ze willen overbrengen snel duidelijk moet zijn, maar dat werkt stereotypering in de hand en zorgt er voor dat bepaalde eigenschappen aan een geslacht of gender toegekend worden. Dat wordt gevaarlijk wanneer zo'n stereotype telkens herhaald wordt. Mensen uit die groep kunnen zich dan gaan gedragen naar dit stereotype of negatieve gevolgen ondervinden omdat mensen denken dat dit stereotype op iedereen van toepassing is.

Eigen onderzoek toont aan dat er voornamelijk vanuit een cis-het perspectief wordt geschreven rond dit thema. Sensatie wordt vaak boven het maatschappelijk belang van veiligheid gesteld en polariserende meningen worden te vaak gedeeld via grote nieuwswebsites. Op die manier kan er nooit maatschappelijk bewustzijn groeien. Logischerwijs gaat dit niet op voor elke redactie of journalist. Nieuwswebsites als ZIZO en Wel Jong Niet Hetero doen het wel goed omdat hun content gericht is op een LHTBI+-publiek, maar ook het alternatieve nieuwsmedium VICE weet de nagel op de kop te slaan bij hun berichtgeving rond genderthema's. Dit komt door de verschillende stemmen en identiteiten die rondlopen op hun redactievloer. Ook sociale media worden omschreven als één van de meest cruciale bronnen van informatie voor transpersonen (Samyn, 2016). Door het internet is de toegang tot informatie en de mogelijkheid om met elkaar in contact te staan namelijk verbeterd, waardoor diverse, geloofwaardige en leerrijke getuigenissen en verhalen over en van transgenders zelf meer aandacht krijgen en toegankelijker worden. Ook de ontbrekende rolmodellen in de offline media konden gevonden worden in de online media.

Negatieve representatie in de media kan negatieve gevolgen hebben voor de mentale gezondheid van transgenders. Het kan leiden tot een gevoel van schaamte en depressie (McInroy & Craig, 2015). Volgens kwantitatief onderzoek van Trans Media Watch (2010), een organisatie die zich bezighoudt met de vertegenwoordiging van transgenders in de media, gaat positieve representatie daarentegen gepaard met een gevoel van blijdschap en betrokkenheid. De respondenten binnen dat onderzoek geloofden ook dat positieve mediarepresentatie een educatieve functie kan vervullen en tegelijkertijd het gevoel van isolatie en onzekerheid bij transpersonen kan verminderen.

De media hebben een groot effect op het denkpatroon van mensen. Als hier fout mee wordt omgesprongen, dan gaat dit niet op een juiste manier kunnen veranderen. Daarom sporen Gieghase en Transgender Infopunt aan om op een correcte en respectvolle manier rond het genderthema te schrijven. Journalisten moeten actief inzetten en onderzoek doen naar de onderwerpen die ze bespreken. Het is evenmin oké om titels of koppen compleet uit hun context te rukken wanneer het om een persoonlijk verhaal gaat. Er dient ook ingezet te worden op het consulteren van mensen die ervaring hebben met gevoelige onderwerpen.

11. Bronnenlijst

- Agentschap Zorg en Gezondheid. (2017). Cijfers: Evolutie van sterfte door zelfdoding. Geraadpleegd van <https://www.zorg-en-gezondheid.be/evolutie-van-sterfte-door-zelfdoding-2017>
- Alabanza, T. (2019, 27 mei). Mijn liefdesleven is totaal veranderd sinds ik me als non-binair presenteer. Geraadpleegd via <https://www.vice.com/be/article/597d4q/daten-als-non-binair-persoon>
- Alles Over Seks (z.d.) Wat is transseksualiteit?. Geraadpleegd van <https://www.allesoverseks.be/wat-is-transseksualiteit>
- Alvarez, M. (2019). LIVING OUTSIDE THE BINARY, kwalitatief onderzoek naar de leefwereld van non-binaire en genderqueer persoon in Vlaanderen en Brussel. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf
- American Psychological Association. (2015). Guidelines for Psychological Practice with Transgender and Gender Nonconforming People. Geraadpleegd van <https://www.apa.org/pi/lgbt/resources/sexuality-definitions.pdf>
- Arana, G. (2019, 23 augustus). Gay Men's Obsession with Masculinity Is Hurting Their Mental Health. Geraadpleegd van <https://www.them.us/story/gay-men-masculinity-mental-health>
- Armstrong C. L. & Nelson, M. R. (2005). How newspaper sources trigger gender stereotypes. Journalism & Mass Communication Quarterly. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>
- Atria. (2019, 16 juli). Hoe werkt genderstereotypering? | Beeldvorming en stereotypering. Geraadpleegd van <https://atria.nl/nieuws-publicaties/beeldvorming-stereotypering/hoe-werkt-genderstereotypering/>
- Baarda, D. B., van der Hulst, M., & De Goede, M. (2017). Basisboek interviewen: Noordhoff Uitgevers. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf
- Banaszczuk, Y. (2020, februari 28). Meer mannen dan vrouwen sterven door zelfmoord. EOS Wetenschap. Geraadpleegd van <https://www.eoswetenschap.eu/psyche-brein/meer-mannen-dan-vrouwen-sterven-door-zelfmoord>
- Berkvens, S. (2017). M/V/X op school?!. Geraadpleegd van <https://www.scriptieprijs.be/sites/default/files/thesis/2017-10/MVX%20op%20school%20-%20Sander%20Berkvens.pdf>
- Bidwell, M., Briscoe, F., Fernandez-Mateo, I., & Sterling, A. (2013). The employment relationship and inequality: How and why changes in employment practices are reshaping rewards in organizations. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/336957039_The_Antecedents_and_Outcomes_of_Heteronormativity_in_Organizations

- Blackstone, A. (2003). Gender Roles And Society. Geraadpleegd van https://digitalcommons.library.umaine.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=soc_facpub
- Bohez, K. (2020, 6 maart). Onze man draagt een dag een rok op de Meir: “Mijn ego laat een snik”. Geraadpleegd van https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200306_04879120
- Bradford, N. J. (2018). Creating gender: A thematic analysis of genderqueer narratives. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf
- Butler, J. (1990). Gender Trouble. Taylor & Francis. Geraadpleegd van https://books.google.be/books?id=2S0xAAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=nl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Calcutt, A., & Hammond, P. (2011). Journalism studies. A critical introduction. London: Routledge. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>
- cavaria. (2017). Vlaamse LGBT+ Schoolklimaat enquête ‘16 - ‘17. Geraadpleegd van https://www.cavaria.be/sites/default/files/2019-04/scholierenenquete_2017_nl.pdf
- cavaria. (z.d.). Woordenlijst. Geraadpleegd van <https://cavaria.be/woordenlijst>.
- De Ambrassade. (z.d.). Genderdiversiteit. Geraadpleegd van <https://ambrassade.be/nl/toolbox-diversiteit/meer-weten-over/genderdiversiteit>
- De Coninck, J. (2019, 30 december). Twee jonge holebi’s aangevallen in Gent: “Ik wil niet dat iemand de kans krijgt om mijn identiteit in elkaar te slaan”. Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/12/30/gent-aanval/>
- De Groof, M., & Vanthiegem, W. (2015). De impact van genderstereotypen op de identiteitsontwikkeling van jongeren. Geraadpleegd van <https://www.procrustes.be/assets/117>
- De Moor, M. (2020, 16 juli). ‘Generatie woke’: wakker geschud door de smartphone. De Standaard. Geraadpleegd van https://www.standaard.be/cnt/dmf20200715_97625262?&articlehash=29C21055CFFFABEB27160FEC2A0C8262589D749E06B8043F6A51F56ECD78F8D482D9F98372C3FBD31E9B8F318F0E859A211E19BB2C64C1F793790B2A1875FC90
- De Morgen (2020, juli 4). Nederland gaat geslacht niet meer op identiteitskaart vermelden. Geraadpleegd van <https://www.demorgen.be/nieuws/nederland-gaat-geslacht-niet-meer-op-identiteitskaart-vermelden~b28925d3b/>
- De Spiegeleir, Y. (2019, 30 december). Jonge holebi’s in elkaar geslagen in Gent, politie zoekt daders van camerabeelden. hln.be. Geraadpleegd van <https://www.hln.be/in-de-buurt/gent/jonge-holebi-s-in-elkaar-geslagen-in-gent-politie-zoekt-daders-via-camerabeelden%7Eac76733f/>
- De Standaard. (2019, 30 december). Slachtoffers mogelijke gaybashing Gent: “We willen dit niet stilzwijgen”. Geraadpleegd van https://www.standaard.be/cnt/dmf20191230_04786731

- Decré, H. (2016, 28 oktober). 1 op de 4 holebi's en transgenders ondernam al zelfmoordpoging. vrtnews.be. Geraadpleegd van https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2016/10/28/1_op_de_4_holebisentransgendersondernamalzelfmoordpoging-1-2805223/
- Deelen, M. (2019, 11 december). Waarom genderneutrale paspoorten nog geen gelijke rechten garanderen. Geraadpleegd van <https://www.vice.com/be/article/j5yyp3/genderneutraal-paspoort-aanvragen-non-binair-gelijke-rechten>
- Deferme, S. (2019, 2 december). Homofobie op Twitter: 17-jarige Boran uitgescholden en bedreigd omdat hij rokje draagt. Het Nieuwsblad. Geraadpleegd van https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20191201_04746180
- DePalma, R., & Atkinson, E. (2010). The nature of institutional heteronormativity in primary schools and practice-based responses. Teaching and Teacher Education, 26, 1669-1676. Geraadpleegd van https://www.scriptieprijs.be/sites/default/files/thesis/2018-09/Masterproef_Thomas_Wyns.pdf
- Derodel, D. (2020, 31 juli). Hoe witte suprematie de wereld in mannen en vrouwen verdeelde. OneWorld. Geraadpleegd van <https://www.oneworld.nl/lezen/essay/hoe-witte-suprematie-de-wereld-in-mannen-en-vrouwen-verdeelde/>
- Dienst diversiteit en gelijke kansen. (2009). Gender in de Blender : educatief pakket over genderdiversiteit en transgender. Geraadpleegd van <https://www.vlaanderen.be/publicaties/gender-in-de-blender-educatief-pakket-over-genderdiversiteit-en-transgender>
- Duits, L., & van der Sanden, G. (2018, 28 juli). "Coming-out duurt het hele leven". Geraadpleegd van <https://www.parool.nl/nieuws/coming-out-duurt-het-hele-leven~ba08aa4c/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.be%2F>
- Dujardin, J. (2019, 30 december). Bruce en Nick werden slachtoffer van gaybashing in Gent: "Mag iedereen hier nog zichzelf zijn?" Het Nieuwsblad. Geraadpleegd van https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20191230_04786958
- Dujardin, J. (2020, 12 mei). Onderzoek geseponseerd rond mogelijke gaybashing: daders spoorloos. Geraadpleegd van https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200512_04955418
- Duncan, R. D. (1999). Maltreatment by parents and peers: the relationship between child abuse, bully victimization, and psychological distress. Child Maltreatment, 4(1), 45-55. Geraadpleegd van https://www.scriptieprijs.be/sites/default/files/thesis/2018-09/Masterproef_Thomas_Wyns.pdf
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2020). A long way to go for LGBTI equality. Geraadpleegd van https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf
- Fiers, D. (2016, 14 mei). Vlaanderen geeft voorbeeld met genderneutraal personeelsbeleid. Geraadpleegd van https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2016/05/14/vlaanderen_geeftvoorbeeldmetgenderneutraalpersoneelsbeleid-1-2655261/

- FOD Justitie. (z.d.). Nieuwe regeling voor transgenders. Geraadpleegd van https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/transgenders
- Franklin, K. (2000). Antigay behaviors among young adults: Prevalence, patterns and motivators in a noncriminal population. *Journal of Interpersonal Violence*. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/De-context-van-homofob-geweld-in-de-publieke-ruimte-Heleen-Huysentruyt-021014-bvl.pdf>
- Franssen, S., & Dhaese, L. (2020, 7 januari). Geslacht op het paspoort: M, V, X of beter helemaal niks?. Geraadpleegd van <https://www.charliemag.be/lijf/paspoort/#0>
- Geerdink, G., & Arnhem, P. J. T. v. I. (2008). Onderzoeken vanuit een biografisch perspectief, gebruikmakend van de biografische methode. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf
- Gelijke kansen. (z.d.). Transgenders op het werk. wdf. http://transgenderinfo.be/wp-content/uploads/transgenders-op-het-werk-DEF_-semantic-pdf.pdf
- Gender Spectrum. (z.d.). Understanding Gender. Geraadpleegd van <https://genderspectrum.org/articles/understanding-gender>
- Goedgebeur, H., & Boutsen, B. (2019, 19 juni). Transgenderwet wordt deels vernietigd: naast M en V, binnenkort ook X op identiteitskaart? Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/06/19/transgenderwet-wordt-deels-vernietigd-naast-m-en-v-moet-ook-x/>
- Goldberg, A. E., & Kuvalanka, K. A. (2018). Navigating identity development and community belonging when “there are only two boxes to check”: An exploratory study of nonbinary trans college students. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf
- Haldeman, D. (2006). Queer eye on the straight guy:: A casebook of therapeutic change. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/221821563_Straight-Acting_Gays_The_Relationship_Between_Masculine_Consciousness_Anti-Effeminacy_and_Negative_Gay_Identity
- Harry, J. (1983). Defeminization and adult psychological well-being among male homosexuals. *Archives of Sexual Behavior*. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/221821563_Straight-Acting_Gays_The_Relationship_Between_Masculine_Consciousness_Anti-Effeminacy_and_Negative_Gay_Identity
- Heremans, T. (2019, 17 september). ‘Sam Smith, ga toch fietsen met je genderneutrale voornaamwoorden’. *De Standaard*. Geraadpleegd van https://www.standaard.be/cnt/dmf20190916_04612050?&articlehash=5716B268B72069BFD9700B2A36A7AA526143A6786F5C20B341335116AFC1DBC504543CB17DA272574D35F3486371BE8A5CD2E2C0B410588E21B59C8FFF0B154B
- HLN. (2010, 1 december). Dewinter: “Beste preventie hiv is heteroseksualiteit promoten”. Geraadpleegd van <https://m.hln.be/nina/fit-gezond/dewinter-beste-preventie-hiv-is-heteroseksualiteit-promoten%7Ea5f64df8/?fbclid=IwAR3qSOgwIoXudApPb3vvMHWIStWC6U3v-v-cOxaHHHRUXoHbUVxm498aP4U>

- HLN. (2019, 31 december). Slachtoffer gaybashing schrijft open brief. Geraadpleegd van <https://www.hln.be/de-krant/slachtoffer-gaybashing-schrijft-open-brief%7Eaf9669f/>
- HLN. (2020, 28 februari). Theo Francken smalend over campagne Zalando die stereotypen wil doorbreken: "Lijkt me iets om terug te sturen". Geraadpleegd van <https://www.hln.be/nieuws/binnenland/theo-francken-smalend-over-campagne-zalando-die-stereotypen-wil-doorbreken-lijkt-me-iets-om-terug-te-sturen%7Ea2a5aac4/>
- Holebi Info. (2017, 4 april) Resultaten Belgisch onderzoek transgenders op de werkvloer. Geraadpleegd van <http://www.holebi.info/phpnews/kortnews.php?action=fullnews&id=15917>
- Holmes, B. (2012). Gender : Antiquity and its Legacy. Oxford University Press. Geraadpleegd van <https://www.bloomsbury.com/uk/gender-9781845119287/>
- Huyberechts, P. (2020, 17 augustus). Chatgroep met 600 leden roept op holebi's 'af te slachten'. De Standaard. Geraadpleegd van https://www.standaard.be/cnt/dmf20200816_97579351?&articlehash=ABF0D50AC6B8B2DEADE4C474435B497A16D6B15332E29745D19FE1D268981362D7C323B510D2BA7CB41C1E7ACC3627B3660E73F9788921534D674B20379F5279
- Huysentruyt, H. (2014). De context van homfoob geweld in de publieke ruimte. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/De-context-van-homfoob-geweld-in-de-publieke-ruimte-Heleen-Huysentruyt-021014-bvl.pdf>
- Intersekse Vlaanderen. (2020, 24 februari). 1 op 60 is geboren met een intersekse variatie... wie ken jij?. Geraadpleegd van <https://www.interseksevlaanderen.be>
- Ivanel, L. (2016, 25 januari). The downside of living in a heteronormative society. Geraadpleegd van <https://scotscoop.com/the-downside-of-living-in-a-heteronormative-society/>
- Joop. (2019, 6 juni). Onderzoek: Hoe media rechts-populisten groot maken. Geraadpleegd van <https://joop.bnnvara.nl/nieuws/hoe-media-rechts-populisten-groot-maken>
- Junes, T. (2018, 27 augustus). Theo Francken over mannen met make-up of een handtas: "draait de wereld door?". Geraadpleegd van <https://www.beout.be/2018/08/26/theo-francken-over-mannen-met-make-up-of-ee-handtas-draait-de-wereld-door/>
- Killermann, S. (2017). The Genderbread Person. Geraadpleegd van <https://www.genderbread.org/wp-content/uploads/2017/02/Breaking-through-the-Binary-by-Sam-Killermann.pdf>
- Knorr, C. (2017, 29 juni). What media teach kids about gender can have lasting effects, report says. Geraadpleegd van <https://edition.cnn.com/2017/06/29/health/gender-stereotypes-media-children-partner/index.html>
- Kosciw, J. G., Greytak, E. A., Palmer, N. A., & Boesen, M. J. (2016). The 2015 National school survey: the experiences of lesbian, gay, bisexual, and transgender youth in our nation's schools. Geraadpleegd van https://www.scriptieprij.be/sites/default/files/thesis/2018-09/Masterproef_Thomas_Wyns.pdf
- Kuper, L., Wright, L., & Mustanski, B. (2018). Gender identity development among transgender and gender nonconforming emerging adults: An intersectional approach. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf

- Legard, R., Keegan, J. & Ward. (2003). In-depth interviews. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/789/896/RUG01-002789896_2019_0001_AC.pdf
- LoBue, V. (2016, 29 maart). When do children develop their gender identity?. Geraadpleegd van <https://theconversation.com/when-do-children-develop-their-gender-identity-56480#:~:text=Developing%20gender%20identity,constitute%20a%20change%20in%20gender>
- Lumi. (z.d.). Seksuele oriëntatie. Geraadpleegd van <https://www.lumi.be/info/romantische-seksuele-voorkeur/voorkeur/wat-seksuele-orientatie>
- Madonna. (2000). What It Feels Like for a Girl. Geraadpleegd van <https://genius.com/Madonna-what-it-feels-like-for-a-girl-lyrics>
- Maerevoet, E. (2019, 12 juni). Vertrouwen van Vlaming in media blijft groot, maar ligt veel lager bij wie jonger is dan 35. Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/06/11/vertrouwen-van-vlaming-in-media-blijft-groot-maar-ligt-veel-lag/>
- Magardie, K., & Messoudi, S. (2003, 1 januari). Een wereld van diversiteit, ook in de media? MO*. Geraadpleegd van <https://www.mo.be/artikel/een-wereld-van-diversiteit-ook-de-media>
- Manning, P. (2001). News and News Sources. A Critical Introduction. Londen: Sage Publications Ltd. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>
- Matthys, C. (2020, 12 mei). Onderzoek rond mogelijke gaybashing stopgezet: “We verwerken het beiden op onze eigen manier”. Geraadpleegd van <https://www.hln.be/in-de-buurt/gent/onderzoek-rond-mogelijke-gaybashing-stopgezet-we-verwerken-het-beiden-op-onze-eigen-manier%7Eaab7fdbf/>
- McBee, T. P. (2018, 5 oktober). Amateur: How Do I Reconcile My Masculinity With The Toxicity of Men?. Geraadpleegd van <https://www.them.us/story/amateur-masculinity>
- McInroy, L., & Craig, S. (2015). Transgender Representation in Offline and Online Media: LGBTQ Youth Perspectives. Researchgate. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/276119223_Transgender_Representation_in_Offline_and_Online_Media_LGBTQ_Youth_Perspectives
- McLean, N. (2018, 24 juni). The trouble with making LGBTIAQ people live on heterosexuals' terms. The Conversation. Geraadpleegd van <https://theconversation.com/the-trouble-with-making-lgbtiaq-people-live-on-heterosexuals-terms-98392>
- Mencher, M. (2000). News reporting and writing. Boston: McGraw-Hill. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>
- Meyer, E. J. (2010). Understanding the impacts of the school environment, Gender and Sexual Diversity in Schools (pp. 101-119). New York: Springer. Geraadpleegd van https://www.scriptieprijs.be/sites/default/files/thesis/2018-09/Masterproef_Thomas_Wyns.pdf
- Money, J. (1955). Hermaphroditism: Psychology & Case Management. Canadian Psychiatric Association Journal. p. 131–133. Geraadpleegd van <https://doi.org/10.1177/070674376000500214>

- Motmans, J., Wyverkens, E., & Defreyne, J. (2018). Leven als transgender persoon in België, tien jaar later. Geraadpleegd van https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/118_-_leven_als_transgender_persoon_in_belgie.pdf
- Napoli, P.M. (1999). Deconstructing the diversity principle. Journal of Communication. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>
- Newman, T. (2018, 7 februari). Sex and gender: What is the difference?. Geraadpleegd van <https://www.medicalnewstoday.com/articles/232363#sex-differences>
- Nguyen, T. (2020, 12 augustus). How social justice slideshows made by activists took over Instagram. Geraadpleegd van <https://www.vox.com/the-goods/21359098/social-justice-slideshows-instagram-activism?fbclid=IwAR3FFLxxJcc9QDJHK0p69nb9YmX7qiifz5bOHZybi3hrKzPTOvbKPhb5jM4>
- Non Binary Wiki. (2020, z.d.-a). Gender-variant identities worldwide. Geraadpleegd van https://nonbinary.miraheze.org/wiki/Gender-variant_identities_worldwide#Hijra
- Non Binary Wiki. (2020, z.d.-b). Two-Spirit. Geraadpleegd van <https://nonbinary.wiki/wiki/Two-spirit>
- Olsen, J. E., & Martins, L. L. (2016). Racioethnicity, community makeup, and potential employees' reactions to organizational diversity management approaches. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/336957039_The_Antecedents_and_Outcomes_of_Heteronormativity_in_Organizations
- Opie, D. (2019, 18 april). Why Netflix is leading the way when it comes to LGBTQ+ representation on TV. Geraadpleegd van <https://www.digitalspy.com/tv/ustv/a27194507/netflix-lgbtq-shows/>
- Oxford Reference. (2009). Gender stereotypes. Geraadpleegd van <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199533008.001.0001/acref-9780199533008-e-906>
- Parrott, D. J. (2008). A theoretical framework for antigay aggression: Review of established and hypothesized effects within the context of the general aggression model. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntgelijkekansen.be/wp-content/uploads/De-context-van-homofob-geweld-in-de-publieke-ruimte-Heleen-Huysentruyt-021014-bvl.pdf>
- Payne, E., & Smith, M. (2013). LGBTQ kids, school safety, and missing the big picture: How the dominant bullying discourse prevents school professionals from thinking about systemic marginalization or...why we need to rethink LGBT bullying. A journal in GLBTQ Worldmaking, 1, 1-36. Geraadpleegd van https://www.scriptieprijis.be/sites/default/files/thesis/2018-09/Masterproef_Thomas_Wyns.pdf
- Peters, L. (2016, 16 juni). Geen man of vrouw? Dan ben je voortaan een 'hen'. De Correspondent. Geraadpleegd van <https://decorrespondent.nl/4748/geen-man-of-vrouw-dan-ben-je-voortaan-een-hen/1050864703020-d399a42e>
- Peters, L. (2018, 8 juni). Gender is een westerse uitvinding. Geraadpleegd van <https://www.oneworld.nl/lezen/seks-gender/gender-is-een-westerse-uitvinding/>

Retta, M. (2019, 19 september). Wat is het verschil tussen non-binair, genderqueer en gender non-conform?. Geraadpleegd van <https://www.vice.com/be/article/wjwx8m/wat-is-het-verschil-tussen-non-binair-genderqueer-en-gender-non-conform>

Rice, C. (2006, October 10). The myth of 'straight-acting'. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/221821563_Straight-Acting_Gays_The_Relationship_Between_Masculine_Consciousness_Anti-Effeminacy_and_Negative_Gay_Identity

RoSa vzw. (2020, 22 juni). Gender. Geraadpleegd van <https://rosavzw.be/nl/themas/gender>

Ruble, D. (2017, 19 juli). The Role of Gender Constancy in Early Gender Development. Geraadpleegd van <https://srcd.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-8624.2007.01056.x>

Samyn, C. (2016). Het belang van de media als informatie en representatiebron voor transgender personen. Vrije Universiteit Brussel. Geraadpleegd van https://www.vlaamseregulatormedia.be/sites/default/files/masterproef_samyn_cato.pdf

Sanchez, F. J., & Villain, E. (2012, 10 februari). 'Straight-Acting Gays': The Relationship Between Masculine Consciousness, Anti-Effeminacy, and Negative Gay Identity. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/221821563_Straight-Acting_Gays_The_Relationship_Between_Masculine_Consciousness_Anti-Effeminacy_and_Negative_Gay_Identity

Sanders, K. (2006). Ethics and journalism. London: Sage. Scheufele, D.A. (1999). Framing as a theory of media effects. Journal of Communication. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>

Schwartzberg, S., & Rosenberg, L.G. (1998). Being gay and being male: Psychotherapy with gay and bisexual men. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/publication/221821563_Straight-Acting_Gays_The_Relationship_Between_Masculine_Consciousness_Anti-Effeminacy_and_Negative_Gay_Identity

Seks In De Praktijk. (z.d.). Seksuele oriëntatie. Geraadpleegd van <https://www.seksindepraktijk.nl/themas/seksuele-en-genderdiversiteit/seksuele-ori%C3%ABntatie#:~:text=Seksuele%20ori%C3%ABntatie%20gaat%20over%20de,%2C%20homoseksueel%2C%20lesbisch%20of%20biseksueel>.

Silverstone, R. (2008). Media and Morality: On the Rise of the Mediapolis. Cambridge: Polity. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>

Somers, S. (2018, 6 januari). "Hen" gaat naar de winkel, maar niet in Vlaanderen. De Morgen. Geraadpleegd van <https://www.demorgen.be/nieuws/hen-gaat-naar-de-winkel-maar-niet-in-vlaanderen~bc024afb/>

Taels, S. (2018, 30 augustus). "Iedereen heeft vrouwelijke en mannelijke kantjes, ook Theo Francken". Knack. Geraadpleegd van https://www.knack.be/nieuws/belgie/iedereen-heeft-vrouwelijke-en-mannelijke-kantjes-ook-theo-francken/article-opinion-1191011.html?cookie_check=1597906914

Tittsworth, J., & Hill, M. (z.d.). Gender umbrella [Foto]. Geraadpleegd van <https://queer-pack.com/2017/03/31/transgender-day-visibility-celebrating-diversity-trans-identities/umbrella/>

Trans Media Watch. (2020, april). How Transgender People Experience the Media. Geraadpleegd van <http://www.transmediawatch.org/Documents/How%20Transgender%20People%20Experience%20the%20Media.pdf>

Transgender Infopunt (z.d.-a). Genderontwikkeling. Geraadpleegd van <http://transgenderinfo.be/m/identiteit/genderontwikkeling/>

Transgender Infopunt (z.d.-b). trans man/vrouw. Geraadpleegd van <http://transgenderinfo.be/m/identiteit/variaties/transmanvrouw>

Transgender Infopunt (z.d.-c). Non-binair. Geraadpleegd van <https://transgenderinfo.be/m/identiteit/variaties/non-binair/>

Transgender Infopunt. (z.d.-d). cross dressing. Geraadpleegd van <http://transgenderinfo.be/m/identiteit/variaties/cross-dressing/>

Transgender Infopunt. (z.d.-e). Genderidentiteit. Geraadpleegd van <https://transgenderinfo.be/m/identiteit/concepten/genderidentiteit/>

Transgender Infopunt. (z.d.-f). Schrijftips. Geraadpleegd van <https://transgenderinfo.be/f/pers/schrijftips/>

Transgender Netwerk Nederland. (2016, 9 mei). Verkiezing van het non-binaire voornaamwoord. Geraadpleegd van <https://www.transgendernetwerk.nl/verkiezing-non-binaire-voornaamwoord/>

Twitter. (2019, 29 januari). Van Langhenhove tweet dat van geslacht veranderen nooit normaal zal zijn. Geraadpleegd van <https://twitter.com/pjdesmedt/status/959402247552749573>

Van Caenegem E., Wierckx K., Elaut E., Buysse A., Dewaele A., Van Nieuwerburgh F., De Cuyper G. & T'Sjoen G. (2015). Prevalence of Gender Nonconformity in Flanders, Belgium. Geraadpleegd van <https://biblio.ugent.be/publication/5753078/file/6834516.pdf>

van den Born, T. (2019, 14 juni). Duitse wet over derde gender is 'gemiste kans'. Geraadpleegd van <https://www.transgenderinfo.nl/duitse-wet-over-derde-gender-is-gemiste-kans/>

van der Toorn, J. (2018, 11 mei). Heteronormativiteit belemmert inclusie lhbt's op het werk. Geraadpleegd van <https://www.socialevraagstukken.nl/heteronormativiteit-belemmert-inclusie-lhbts-op-het-werk/>

Van Hove, H. (2019, 30 september). Transgender personen in België die een wijziging van de officiële geslachtsvermelding aanvragen. Geraadpleegd van https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/cijfers_transgenders_rr_2019.pdf

Van Laeken, F. (2019, 25 april). Journalisten moeten hun vak weer opeisen. Apache. Geraadpleegd van <https://www.apache.be/gastbijdragen/2019/04/25/journalisten-moeten-hun-vak-weer-opeisen/>

Van Turnhout, D. (2018, 7 februari). Ik ben een man en ben daar fier op! Mag het? vrtnews.be. Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnews/nl/2018/02/07/opinie-david-van-turnhout-bo/>

Vandenbergh, H., d'Haenens, L., & Van Gorp, B. (2014). Genderdiversiteit in de Vlaamse nieuwsmidia Algemene trends en een case. KULeuven. Geraadpleegd van <https://www.steunpuntmedia.be/wp-content/uploads/2014/09/Genderdiversiteit-in-de-Vlaamse-nieuwsmedia1.pdf>

Vanlee, F. (2019, 3 juli). Holebi- en trans representatie op de Vlaamse televisie: Eigenlijk doen we het zo slecht nog niet!. Geraadpleegd van <https://zizomag.be/longreads/holebi-en-trans-representatie-op-de-vlaamse-televisie-eigenlijk-doen-we-het-zo-slecht-nog-niet>

Vanmeldert, D. (2020, 14 mei). 2 op de 3 Belgische holebi's durven niet hand in hand over straat: "Als je niet LGBTI bent, sta je daar niet bij stil". Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/05/14/belgie-opnieuw-op-tweede-plaats-rainbow-europe-index/>

Vergotte, J. (2017). De representatie van mannen en vrouwen in alternatieve media: een kwantitatieve inhoudsanalyse naar de representatie van mannen en vrouwen in Vice. KULeuven. Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/352/626/RUG01-002352626_2017_0001_AC.pdf

VRT NWS (2018, 10 januari). çavaria naar Grondwettelijk Hof over nieuwe transgenderwet: "Discriminerend". Geraadpleegd van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/01/10/cavaria-naar-grondwettelijk-hof-over-nieuwe-transgenderwet/>

Warner, M. (1991). Fear of a Queer Planet. Geraadpleegd van <https://sgrattan361.qwriting.qc.cuny.edu/files/2010/09/warnerfearofaqueer.pdf>

Williams, W. (2017, 20 september). The "two-spirit" people of indigenous North Americans. the Guardian. Geraadpleegd van <https://www.theguardian.com/music/2010/oct/11/two-spirit-people-north-america>

World Health Organization. (2019, 27 september). Suicide across the world. Geraadpleegd van https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/suicideprevent/en/

Wyverkens, E. (2018). Over genderstereotypen en studiekeuzes - Een pilootonderzoek naar het effect van een sensibiliseringstool. Geraadpleegd van <https://www.scriptieprijs.be/scriptie/2018/over-genderstereotypen-en-studiekeuzes-een-pilootonderzoek-naar-het-effect-van-een>

ZIZO. (2019, 24 oktober). Meer inclusie door de juiste voornaamwoorden. Geraadpleegd van <https://zizomag.be/opiniestukken/meer-inclusie-door-de-juiste-voornaamwoorden>

ZIZO. (2020, 5 maart). Çavaria eist excuses: "Franckens woorden wakkeren holebifobie en transfobie aan". Geraadpleegd van <https://zizomag.be/binnenland/cavaria-eist-excuses-franckens-woorden-wakkeren-holebifobie-en-transfobie-aan>

12. Verklarende woordenlijst

- **Androgyn:** Androgynen mensen laten zich niet beïnvloeden door de gendernorm in hun expressie. Ze gebruiken kenmerken van een heel spectrum om zich te uiten: zowel mannelijke kenmerken als vrouwelijke kenmerken als alles ertussenin of erbuiten.
- **Binair:** Wijst op de veronderstelling dat de samenleving is opgebouwd uit tegengestelde paren. Bijvoorbeeld: goed en slecht, man en vrouw of hetero en homo
- **Biseksualiteit:** Als je de mogelijkheid ervaart om tot meer dan één genderidentiteit romantisch of seksueel aangetrokken te zijn, dan kan je je identificeren als biseksueel. Tot welke genderidentiteiten je je aangetrokken voelt en de intensiteit van die aantrekking kunnen veranderen doorheen de tijd.
- **Cisgender:** Een term die beschrijft dat het geslacht dat je toegewezen krijgt bij de geboorte overeenkomt met je genderidentiteit. Als je bij de geboorte het vrouwelijk geslacht krijgt toegewezen en je voelt je ook vrouw, dan noemt men dit cisgender. Als dit niet overeenkomt dan noemt men dit transgender.
- **Coming-out:** Het eerste aspect van een coming-out is voor jezelf uitzoeken en accepteren dat je LHBTI+ bent. Je kan ook beslissen om dit aan je omgeving te vertellen. Er is geen juiste formule om uit de kast te komen, je zoekt de manier waar je je zelf het beste bij voelt, en tegen wie je het zegt. Coming-out is een continu proces, wat wil zeggen dat je je LHBTI+-identiteit vaak opnieuw zal moeten uitleggen in nieuwe situaties. Als je je LHBTI+-identiteit openlijk uit in je dagelijkse leven dan ben je 'out', of 'uit de kast'.
- **Drag queen:** Wanneer mensen een andere genderexpressie aannemen in het kader van een show of een optreden. Een drag queen is doorgaans een man die optreedt met een vrouwelijke expressie, een drag king is doorgaans een vrouw die optreedt met een mannelijke expressie. Het gaat dus niet enkel over kleren en make-up, maar ook over handgebaren, houding of manier van wandelen.
- **Gender:** Dit is een sociale constructie die de positie van personen binnen de samenleving mee bepaalt. In het Westen is er een binaire opdeling van gender: man en vrouw. Hieraan worden bepaalde verwachtingen en rollen gekoppeld. In andere delen van de wereld zijn er samenlevingsmodellen met meer dan twee genders. Zo heb je in India bijvoorbeeld een derde gender, de Hijra. Gender is dus een ongeschreven sociaal normerend systeem en kan terugkomen in rechtssystemen. Deze sociale afspraken kunnen doorheen tijd en plaats veranderen.
- **Genderdysforie:** Dit is het gevoel van spanning tussen de genderidentiteit en het lichaam, het gevoel dat het lichaam niet overeenkomt met de innerlijke genderidentiteit. Dit gevoel van incongruentie kan ervaren worden als zeer onaangenaam. Genderdysforie komt voornamelijk voor bij transgender personen.

- **Genderexpressie:** Waar de genderidentiteit gaat over een innerlijk gevoel, gaat de genderexpressie over de manier waarop mensen zich uiten naar de buitenwereld toe. Dit kan in de vorm van kleding en make-up, maar ook door een bepaalde lichaamshouding, spraak of manier van bewegen. De manier waarop iemand zich identificeert hoeft niet overeen te komen met hoe die zich uit.
- **Genderidentiteit:** Dit is het innerlijke gendergevoel dat mensen ervaren. Dit kan mannelijk of vrouwelijk zijn, maar ook een variatie van beide of net geen van beide. De genderidentiteit hoeft niet samen te vallen met het geslacht.
- **Genderqueer:** Als je je niet thuisvoelt binnen de binaire gendernormen en genderrollen en je ziet jezelf niet passen in een vast genderhokje, dan kan je kiezen je te identificeren als genderqueer.
- **Geslacht:** Ook wel sekse genoemd/ Dit wordt bepaald op basis van lichamelijke verschillen. Het westerse binaire model gaat uit van twee geslachten: man en vrouw. Er is echter meer variatie dan louter man of vrouw. Degenen met geslachtskenmerken die men niet of niet volledig kan indelen als man of vrouw kunnen zich benoemen als interseksue personen.
- **Hetero:** Als je als man romantisch en/of seksueel aangetrokken bent tot vrouwen, of als je als vrouw romantisch en/of seksueel aangetrokken bent tot mannen, dan kan je jezelf hetero noemen. Heteroseksualiteit wordt vaak als de norm gezien, maar die norm wordt tegenwoordig meer en meer in vraag gesteld en er is naast heteroseksualiteit plaats voor andere seksuele oriëntaties.
- **Heteronormativiteit:** Dit is de maatschappelijke veronderstelling dat iedereen heteroseksueel is en voldoet aan de bijhorende afspraken en verwachtingen. De heteronorm is binair, en gaat dus uit van een tegenstelling tussen hoe mannen en vrouwen zich moeten gedragen. Zo wordt er van mensen automatisch verwacht dat ze een heterorelatie zullen hebben, dat ze zullen trouwen en kinderen krijgen, dat ze traditionele rollenpatronen zullen aannemen.
- **Homoseksualiteit:** Als je je seksueel en/of emotioneel aangetrokken voelt tot personen met dezelfde genderidentiteit, dan kan je jezelf homoseksueel noemen. De term wordt vooral gebruikt door mannen die op mannen vallen.
- **Interseksue:** Deze term beschrijft mensen van wie de geslachtskenmerken niet binnen de binaire opdeling van geslacht vallen.
- **LHBTI+-:** Dit is een letterwoord om seksuele, gender- en geslachtsdiversiteit aan te duiden. L voor lesbisch, H voor homo, B voor biseksueel, T voor transgender en I voor interseksue. Andere afkorting die vaka voorkomen zijn 'holebi', 'LGBTI+' of 'LGBTIQ+'.
- **Non-binair:** De term non-binair wordt gebruikt als term voor mensen die zich niet herkennen in de binaire genderopdeling
- **Queer:** Dit is een manier om je genderidentiteit en/of seksualiteit te benoemen. Het wordt vaak gebruikt voor mensen die nog zoekende zijn naar waar ze zich precies bevinden binnen het LGBTIQ+-spectrum, als koepelterm of door mensen die een duidelijk statement tegen de cisgender- en de heteronorm willen maken.

- **Transfobie:** De letterlijke vertaling van fobie is 'angst'. Bij transfobie is maar zeer zelden sprake van échte angstgevoelens, maar vooral van afkeer, onbegrip en vooroordelen. Hierdoor ontstaat een negatieve houding tegenover transgender personen, hun genderexpressie en genderidentiteit. Dit kan leiden tot discriminatie en zelfs fysiek geweld.
- **Transgender:** Een term die beschrijft dat het geslacht dat je toegewezen krijgt bij de geboorte niet overeenkomt met je genderidentiteit. Als je bij de geboorte het vrouwelijk geslacht krijgt toegewezen maar je voelt je geen vrouw, dan ben je transgender. Als dit wel overeenkomt dan noemt men dit cisgender. Bij personen gebruiken we transgender als een bijvoeglijk naamwoord om duidelijk te maken dat de persoon meer is dan transgender: in plaats van 'een transgender' zeg je een trans(gender) persoon.
- **Travestie:** Mensen die aan travestie doen verplaatsen zich tijdelijk in een andere genderexpressie. Dit kan dus door verkleden, make-up en haar, maar ook door taalgebruik en lichaamshouding. Travestie wordt ook wel crossdressing genoemd.

13. Gesproken bronnen:

1. Angelina Liashevich: <https://www.instagram.com/ghstlynx97/>
2. Annelies D'Espallier: annelies.despallier@vlaamseombudsdienst.be
3. Charlie Dewulf: https://www.instagram.com/_charlie.dewulf/
4. Elias Moyson: <https://www.instagram.com/ikgeefgraagknuffels/>
5. Erik Vanberghen: <https://www.instagram.com/poprules83/>
6. Henny Bos: h.m.w.bos@uva.nl
7. Inke Gieghase: <https://www.instagram.com/queerperspective/>
8. Julio Joseph: <https://www.instagram.com/farnes.e/>
9. Kasper Ooms: https://www.instagram.com/_miss_devine/
10. Lander Verschaeren: <https://www.instagram.com/landerverschaeren/>
11. Ruud Hendrickx: ruud.hendrickx@vrt.be
12. Sem Lannau: <https://www.instagram.com/semlannau/>
13. Stan Hawkes: <https://www.instagram.com/makeupbystan/>
14. Thomas Mangelschots: <https://www.instagram.com/samenraapselvedachteloop/>

1. Angelina Liashkevich uit Leuven, 22 jaar, student communicatiewetenschappen (non-binair: die/haar)

Het label dat ik gebruik is recent, maar de weg daarnaartoe is best lang. Van kinds af aan had ik al door dat de binaire labels niet voor me passen. Als kind identificeerde ik mezelf dus ook nooit met een meisje. Dat merk je heel fel als je naar mijn tekeningen kijkt. Ik teken vaak zelfportretten, maar het gender van die personages is steeds heel vaag en onbegrijpelijk.

Labels als bisexualiteit zijn al meer bekend en dat snappen mensen dus ook beter, maar non-binariteit gooit nooit steeds veel vraagstukken op. Ze vinden dit ingewikkeld, hoe open minded ze ook zijn. Ik krijg daarom af en toe de commentaar dat ik uniek wil zijn en speciaal wil doen vanwege mijn genderidentiteit. Dat maakt het niet makkelijk voor mij om hier over te praten, want die onzekerheid vreet wat aan mij.

Zolang mensen me niet forceren om me vrouwelijk te gedragen of te kleden ben ik gelukkig. Ik kleed me zo ver mogelijk weg van die norm Rond mijn zeventiende uitte zich dat in een stevig gevoel van genderdysforie. Ik zat toen nog niet veel op het internet, kende niets van de termen en had geen contact met mensen binnen de queer community. Daardoor dacht ik ook dat ik top surgery wou ondergaan, maar dat kwam vooral voort uit het gebrek aan woordenschat om me te identificeren.

De meest schrijnende periode was toen ik aan mijn opleiding burgerlijk ingenieur begon. Ik was omringd door allemaal jongens die heel dual nadachten rond gender. Ze zagen mijn mannelijke karakteristieken wel, maar verwachtten nog steeds van me dat ik voldeed aan de normen van een vrouw. Ik deed daardoor wat andere vrouwen deden en dat leek te werken want ik werd geaccepteerd, maar zelf voelde ik me afschuwelijk. Ik had het moeilijk om mezelf graag te zien en met de manier waarop ik mij rond mensen moest gedragen. Ik paste me aan naar de norm maar herkende mezelf niet in de spiegel. Dat was enorm oncomfortabel. Na dat jaar wou ik me nooit nog zo voelen, dus ben ik meteen gestopt.

Ik heb een rokje moeten dragen op het galabal en dat was een afschuwelijk gevoel. Op zich maakt een rokje u niet vrouwelijk, maar mensen gaan dat gender wel op je plakken omdat ze dit associëren met zo'n kledingstuk. Nu kleed ik me zo ver mogelijk weg van de norm. Het is niet fijn om voortdurend uit te leggen wie en wat je bent.

Hoe denk je over voornaamwoorden?

Het is vooral wanneer mensen me aanspreken met 'meisje' of 'mevrouw' dat ik me oncomfortabel voel. Het valideert mij niet, wat kleinerend en weinig respectvol aanvoelt. Maar voor de rest laat ik mensen zeggen wat ze willen zeggen als het op voornaamwoorden aankomt, omdat ik die aandacht niet naar me toe wil trekken. Zoiets moet indirect kunnen gebeuren en zou de norm moeten zijn, maar de mensen zijn nog niet klaar om dit te gebruiken. Ze lijken gewoon niet te snappen waarom dit zo belangrijk is. Woorden zijn maar woorden in hun ogen, maar alles binnen onze maatschappij wordt uitgedrukt in taal. Woorden zijn dus alles.

Ik zat onlangs op café met een vriendin die bezig is met haar geslachtsoperaties. Tegenover ons zaten twee extreem rechtse jongens die aan het uitleggen waren wat een man een vrouw moeten zijn. Ze bespraken dit met elkaar, maar wisten goed genoeg dat we dit konden horen.

Veel van mijn vrienden zeggen me dat ze hun vrouwelijke karaktertrekken hebben afgeleerd zodat ze niet als vrouwelijk gezien worden. Dat heeft alles te maken met toxische masculiniteit. Dat is erg.

2. Annelies D'Espallier, jurist en ombudsvrouw Gender

De wetgever krijgt nu de tijd om die wet in overeenstemming te brengen. Vaak stelt het grondwettelijk hof een deadline op, maar hier is dat niet het geval. Dat betekent natuurlijk niet dat de wetgever stil mag zitten. In dit geval zit er een moeilijke maatschappelijke discussie achter.

Het item is niet zo zeer of we dit weghalen van de identiteitskaart, want uiteindelijk is dit maar een symbool. De vraag is veel meer of we dit weghalen uit de burgerlijke staat. Dit gaat om alle items die je identiteit op papier mee bepalen.

Voegen we één of meerdere geslachtsregistraties toe of laten we alles weg? Dat is een moeilijke vraag want heel veel aspecten uit het recht zijn hier op gebouwd. Uit die databanken halen we bijvoorbeeld wie we moeten aanschrijven voor borstkanker –of prostaatcancerpreventie maar ook

Ons burgerlijk wetboek heeft het nog altijd over moeders en vaders. Als we het geslacht uit de burgerlijke staat halen, dan gaat dit niet meer. Ook dit zou dus moeten veranderen naar bijvoorbeeld 'ouders'.

Zo'n moeilijke discussie moet veel ruimte en tijd krijg in het publieke debat. Dat is ook wel aan de gang en in dat debat tekenen zich wat strekkingen af. Eén van de items waar voor gewaarschuwd wordt is het idee dat je een vergaarbak zou maken van non-binaire personen wanneer je een x toevoegt aan het paspoort. Als je een volledige groep gaat identificeren op basis van een geslachtsmarker maak je hen vatbaarder voor discriminatie. Of dat die X nu goed is voor elke non-binaire persoon moet dus in vraag gesteld worden. Dat is allemaal voer voor debat en onderzoek.

In Duitsland is de huidige transgenderwet er ook gekomen door een vernietiging door het Grondwettelijk Hof. Als iemand anders voorloopt is het aan ons om daar van te leren. hen blootstellen aan de

Als je een volledige groep gaat identificeren op basis van een geslachtsmarker maak je hen vatbaarder voor discriminatie. Dat hoeft natuurlijk niet altijd het geval te zijn, maar er dient wel rekening mee gehouden te worden. Mij lijkt het riskant om een groep zo identificeerbaar te maken en ze zo bloot te stellen voor discriminatie. Maar dat is allemaal voer voor debat en onderzoek.

Er wordt natuurlijk geduwd om dit sneller te laten gaan, maar het is heel moeilijk om hier een sluitdatum op te plakken. Ik vermoed dat dit nog wel even zal duren. Dat hangt altijd wat samen met hoe stevig een regering in de schoenen staat en hoe relevant dit onderwerp is.

3. Charlie Dewulf, 26 jaar, Filmregisseur en scenariste (non-binair: die/hun)

De blanke, iets oudere mannen waren vroeger de eindbeslissers rond alles wat er al dan niet in de media getoond mocht worden. Met de komst van de streamingsplatformen is dat beslissingsrecht van wie er op het scherm komt wel een beetje opengebroken. Daarin is Netflix een grote voortrekkende door queers op een heel diverse manier aan bod te laten komen in hun content. Een van de hoofden bij Netflix is een queer en die kijkt er op toe dat er in elke show een lgbti+-personage zit. Op die manier krijg je diversiteit, zonder dat dit elke keer de typische afbeelding van een homoman, lesbische vrouw of transpersoon moet zijn.

Daar ben ik wel blij om, want hierdoor ben ik me zelf ook comfortabeler beginnen voelen om gewoon al op onderzoek te gaan. Ik vond dit supermoeilijk als ik jong was, dus ik heb me hier pas vrij recent over uitgesproken.

Ik heb het gevoel dat heel veel mensen hier mee worstelen, dus als je ziet dat iemand anders dit ook doet is het makkelijker om hier tegenaan te gaan. In die zin is diversiteit in de media enorm belangrijk. Je toont aan mensen die met hun identiteit worstelen dat er mensen zijn zoals hen en aan cis-mensen gaan inzien dat een trans –of non-binair persoon ook de held van een verhaal kunnen zijn. Dat zijn niet altijd de slechterikken, de mensen die verward zijn of de mensen die in de prostitutie gaan. Ze kunnen ook het centrum zijn van een verhaal, vrienden hebben, zich door problemen worstelen en op het einde iets bijleren. Dat moeten mensen inzien, want een heel lange tijd zijn queers heel eenzijdig afgeschilderd.

Ik ben supertrots dat ik non-binair ben, maar dat is niet het enige deel van mijn persoonlijkheid. Ik had het er in het begin wel moeilijk mee wat dit voor mijn kleding en relatie tot cinema zou gaan betekenen. Er was de schrik dat dit alles zou gaan overheersen. Maar nu weet ik dat dit slechts een klein deeltje van mezelf is. Het geeft me rust, maar voor de rest hoef ik hier niet altijd mee bezig zijn. Ik moet niet met een non-binaire blik naar mijn kleerkast kijken,. Nee, ik moet als Charlie naar mijn kleerkast kijken.

Als ik nieuwe mensen ontmoet is dat wel hetgeen waar ze het het moeilijkst mee hebben. Maar je hoeft er niet androgyn uit te zien om non-binair te zijn. Neen, dit breekt juist alles open.

Voelde je u vroeger gerepresenteerd?

Neen, daardoor is de zoektocht naar mijn identiteit ook pas veel alter gekomen. In de televisieprogramma's en films van onze generatie zaten er al wel wat homoseksuele personages, maar ook zij werden enorm eenzijdig afgebeeld. Je wou die persoon niet zijn, want dat was vaak de persoon die werd gepest of uitgesloten. Natuurlijk wil je u daar dan niet mee identificeren. Stevens Universe wordt gemaakt door een non-binair persoon gemaakt en ik voel dat. Rebecca Sugar, de showrunner, verstaat namelijk wat ik doormaak, want die heeft hetzelfde doorgemaakt.

Cispersonen vertellen enkel hun verhaal, terwijl je bij queer personen merkt dat ze dat spectrum durven open te trekken en te vertellen over dingen die ze zelf nog niet kennen of nog geen ervaring mee hadden. Stevens Universe gaat over monogamie, polygamie, lesbische relaties, asexualiteit,... Dat vind ik ontzettend cool, want op die manier duwen ze iedereen verder vooruit.

Is die diversiteit er ook in Vlaanderen?

Nee. Ketnet is hier een voortrekker in, maar voor de rest? Het is heel goed dat dit bij kinderen genormaliseerd wordt, maar dat moet overal gebeuren. Als je dat niet doortrekt tot bij de ouderen, dan werkt dit niet.

Film is enorm persoonlijk. Dat komt voort uit je eigen ervaringen. Ik heb nu twee films die in de steigers staan. De eerste gaat over een biseksueel personage, de tweede heeft een non—binair persoon in de hoofdrol. Bij beiden heb ik er echt op gehamerd om ze zo divers mogelijk te maken. Daardoor kreeg ik regelmatig de vraag of het ‘misschien niet té divers’ was.

Maar dat was twee jaar terug. Die wereld is in die tijd al zo ontzettend hard veranderd. Instellingen als het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) zijn nu dolenthousiast als je met zo’n divers idee afkomt. Het VAF heeft nu ook diversiteitsnota die je moet bijvoegen wanneer je een project indient.

Op welke problemen en stereotypes bots je zelf nog?

Ik heb aan een brainstormtafel gezeten voor Ketnet waarbij ook een aantal witte mannen zaten. We waren aan het bedenken hoe we een persoon met een migratie-achtergrond in het verhaal konden betrekken tot plots één van die mannen zich afvroeg of we niet gewoon een witte, normale jongen konden gebruiken. Volgens hem hadden die het ook moeilijk.

Mijn producent waakt er ook over dat iedereen ‘die’ tegen me zegt. Ze hebben nu ook iedereen zijn/haar/hun voornaamwoorden op de callsheet gezet. Dat is supercool, maar niet vanzelfsprekend. Dat zou het wel moeten zijn, maar dat is vaak gewoon uit onwetendheid.

Een vriendin van me heeft een app ontwikkeld die het gezicht van kinderen volgt wanneer ze naar een serie aan het kijken zijn. Daarmee onderzocht ze het kijkgedrag bij kinderen die naar een aflevering aan het kijken waren waarin een balletdanser zit. De zender was bang dat de jongens dit geen leuke aflevering zouden vinden, maar dat bleek absoluut niet het geval. Ze waren even geïnteresseerd.

Zo’n stereotypes worden er zodanig systematisch ingeduwed waardoor mensen je meteen in een vakje zullen duwen. Dat wordt allemaal veroorzaakt door de media, maar mensen in machtsposities beseffen dit gewoonweg niet. Alleen als je dit wilt onderzoeken en hierover wil leren zorg je voor verandering.

Bij Brak heb ik heel hard op mijn strepen moeten staan voor queer representatie. Ook POC waren enorm moeilijk.. Dan komen ze altijd met het argument dat deze amper te vinden zijn. Je moet hier inderdaad extra moeite in doen, maar doe dat dan ook. Als wij het niet gaan doen, wie dan wel?

Ik wil de eerste grote queer film in België maken. Dat vind ik zo cool aan Patser. Ze hebben een fenomeen van iets gemaakt. Dat wil ik ook doen voor de queers.

Ik ben heel blij dat Girl het trans-thema heeft aangekaart en dat hier zo veel mensen naar gaan kijken zijn. Maar ik versta dat dit niet goed onthaald werd door de transgemeenschap, want er stond geen trans regisseur achter de camera en gene trans acteur voor de camera. Maar in ons klein Vlaanderen is er zoiets groot gemaakt en er zijn zo veel mensen naar gaan kijken. Ik weet nu al dat mijn film ook niet door iedereen binnen de queer gemeenschap gesmaakt gaat worden.

Dat vind ik soms wel het moeilijke in mijn positie. Je moet u zowel verantwoorden naar de queer gemeenschap als naar de cis gemeenschap. Maar ook al slaan we de bal af en toe mis; we gaan elke

keer een stapje vooruit en maken de weg vrij voor andere mensen die het dan weer een tikkeltje beter kunnen doen.

Waarom zijn die queer-projecten zo belangrijk?

Veel mensen weten zelfs niet dat we bestaan. Maar door mediarepresentatie kan dat bekender en uiteindelijk ook meer geaccepteerd worden. Er gaat altijd iets zijn dat mensen raar vinden, maar ik vind het fijn om te zien hoe dat de media elke keer weer die grens verlegt door gewoon aanwezig te zijn.

Als auteur heb je controle over je verhaal. Ik weet heel goed dat ik non-binariteit ga afbeelden in mijn verhalen. Maar in krantenartikels zijn we even een hype, maar er wordt vanuit een cis, vaak wit en hetero perspectief naar ons geluisterd worden waarin heel de achtergrond en het idee dat ze van ons hebben in wordt meegenomen. Vanuit die blij wordt dat ook geschreven. Queer makers kunnen hun eigen verhaal en hun eigen stem naar buiten brengen. Minderheden moeten aan de tafel zitten en beslissingen maken.

Ik wil niet performatief aan representatie doen. Ik zou het niet kloppen vinden als er POC of queers op het scherm te zien zijn maar dat heel mijn crew gewoon wit en hetero is.

Bij film zit er enorm veel druk achter. Je moet een bepaalde deadline halen binnen een bepaald budget en het moet allemaal snel gaan. Daarom zullen ze vaak voor de makkelijke oplossing gaan en mensen kiezen die ze al kennen, terwijl je daar juist tijd in moet steken. POC en queer personen met talent zijn er sowieso, maar je moet er naar willen zoeken.

Als je in de media werkt, moet je uw verantwoordelijkheid nemen. Maar veel mensen zitten daar gewoon voor zichzelf.

4. Elias Moyson uit Herentals, 20 jaar, student Psychologie aan de UGent (gender non-conform: hem/hij)

Wat betekent genderexpressie voor jou?

Daarbij moet je u ook de vraag stellen wat gender betekent. Ikzelf heb het altijd moeilijk gevonden om dit in woorden samen te vatten, maar ik denk dat dit is wat je eigenlijk cultuur er van maakt. Het is namelijk onze cultuur die beslist welke eigenschappen bij mannen en welke bij vrouwen horen. Maar niet alles is man of vrouw. Je moet dat niet zien als een lijn als van zwart naar wit waartussen je heel veel stukje grijs hebt. Nee, gender is een volledig kleurenspectrum.

Wat vind je van al die hokjes?

Ik vind dit wel nodig omdat we ons niet in een samenleving bevinden waar dat het zonder kan. We zien iemand die een jurkje draagt en dat is automatisch een vrouw, gewoon omdat we denken dat een jurk iets voor vrouwen is. Ik vrees dat dat volledig hokjes-loos gaan dus nog mogelijk is. Ik moedig mensen daarom aan om woorden als queer of non-binair te gebruiken, want dat zijn labels die ergens wel voor het label-loze staan.

Vertel me wat meer over jezelf.

Ik ben opgegroeid in Herentals, wat sociaal gezien niet de beste plek is als queer. Dat zorgde er ook voor dat ik zelf ook met heel veel stereotypes zat rond gender, ook al heb ik wel een behoorlijk progressief gezin. Daar probeer ik nu wel uit te breken.

Vorig jaar was er een drag show in Gent waarvoor een make-up-doesje hadden gekocht. Sindsdien zoek ik steeds meer naar de grenzen van wat het betekende om 'man' te zijn. Dat manifesteerde zich vooral in mijn uiterlijk. Ik heb mijn haar toen laten uitgroeien en begon ook steeds vaker make-up te dragen. Ik besef wel dat mensen me daardoor meer als vrouwelijk aanzien, maar voor mij is het dat nooit geweest. Binnen mezelf is dat dus nooit een hele storing geweest omdat ik deed wat ik wou. Maar binnen de sociale context wordt er wel heel hard in hokjes gedacht. Bij het minste ik richting het hokje van vrouw begon te neigen werd dat al als iets heel extreem gezien. Make-up is gewoon iets leuk en een manier om me creatief bezig te houden. Het is de samenleving die daar een label opplakt. Het kan me dus niet zo veel meer schelen wat omstaanders hier van denken. Ik vind het zelfs leuk om de mensen die zo fel bezig zijn met hokjes uit te dagen.

Je bent ook bezig met drag tekenen, klopt?

In Zuid Amerika is het veel minder aanvaard om bezig te zijn met drag te doen in het echte leven. Daarom zijn ze daar online begonnen met drag queens te tekenen om zo toch een eigen soort drag race te hebben. Dat is nu echt een fenomeen aan het worden via Facebook en Instagram, waar ik het zelf ook leren kennen heb. Ik was zelf al met drag bezig en zocht naar een manier om me terug wat meer bezig te houden met tekenen, dus dat was ideaal. Het werkt echt voor mij.

Voel je u veilig op straat?

Ik ben niet de grootste en sterkste persoon, dus ik denk dat ik me fysiek wel onveilig kan voelen in bepaalde buurten. Mijn kot ligt aan de Overpoort, waar heel veel dronken mensen rond lopen en er een hevige machocultuur leeft. Ik weet dus dat mijn lichaam op zo'n plek meer stress gaat ervaren. Ook Herentals is niet de plek voor mannen om zich feminine te gedragen. Ik probeer die stress wel van me af te schuiven, maar ik heb in de Overpoort effectief al veel mensen gehad die op me zijn

afgestapt. Het is nooit tot fysieke agressie gekomen, maar vieze blikken of verbaal geweld is er continu. Het is ook al voorgevallen dat ze me probeerden in te sluiten. Het is dus al vaak geëscaleerd. Maar ik wil mezelf niet laten doen, ook al voel ik die angst. Ik ga dus niet stoppen met make-up te dragen.

Komt dat macho-gedrag uit een schrik om zich zelf vrouwelijk te gedragen?

Ik denk dat het een wisselwerking is tussen afgunst en angst. Ik ga niet beweren dat ik haat krijg omdat die mensen problemen hebben met hun eigen gender of geaardheid, want zoiets praat zulk gedrag te veel goed. De maatschappij waarin we leven maakt het voor mannen niet mogelijk om over hun gevoelens te praten of te experimenteren met gender of seksualiteit. Ze gaan zich dus heel agressief en dominant opstellen naar iemand als mij omdat ze schrik hebben dat ze geassocieerd zullen worden met iemand als mij wanneer ze vriendelijk doen.

Is er een link tussen gender en seksualiteit?

Nee! Iedereen uit zijn gender zoals die dat wilt, maar dat heeft niets te maken met seksualiteit. Ik vind dat zo'n grote misconceptie, want er zijn zo veel dingen die buiten het mannelijke of vrouwelijke liggen. Zo zijn trans personen heel vaak hetero. Het is dus niet omdat een man zich vrouwelijker gedraagt dat die daarom homoseksueel is of vice versa. De enige samenhang die je daarin hebt is dat het moeilijker gaat zijn om een heteroseksuele relatie te vinden voor mensen die fel met gender experimenteren. Velen zijn namelijk geconditioneerd door de maatschappij om die associatie tussen gender en seksualiteit te maken. Zo zullen vrouwen mij zelden zien als iemand die op hen kan vallen. Daar kunnen we jammer genoeg niet omheen.

Het is wel zo dat wanneer je experimenteert met gender, je heel vaak in de lgbtqi+-gemeenschap gaat belanden. Daardoor heb je wel meer de ruimte om openlijker met seksualiteit te experimenteren. Dat

Is gender iets beweeglijk?

Er zijn heel veel mensen die het fluïde ervaren, maar dat is daarom niet voor iedereen. Kijk maar naar trans personen. Die hebben heel vaak een zwaar traject afgelegd met stevig genderdysforie om te staan waar ze nu staan. Als je dan gaat prediken dat dit voor iedereen fluïde is, valideer je hen niet. Gender is net zoals seksualiteit een spectrum en iedereen kan zich daar in navigeren zoals hij/zij/die wil, maar als er mensen zijn die rigide op één plekje blijven dan dient dat geaccepteerd te worden.

Vind je dat er een lgbti+-gemeenschap is in Vlaanderen?

Dat hangt af van stad tot stad, al moet je hierbij vooral naar de grote steden kijken. In de kleine Vlaamse steden ga je jammer genoeg veel lone wolves hebben, omdat die gemeenschap daar niet aanwezig is. In Gent heb je geen specifieke plaatsen, maar binnen de gemeenschap zie je wel vaak dezelfde gezichten terug. Dat creëert wel een groepsgevoel. Ook sociale media speelt hier ook een grote rol in.

Bots je op stereotypes binnen je eigen gemeenschap?

100%. Ik denk dat je alle stereotypes die er in de hetero-gemeenschap aanwezig is gewoon kan doortrekken naar de lgbti-wereld. Er wordt heel hard gepredikt dat je iedereen moet accepteren, maar dat is echt niet het geval. Ikzelf ben biseksueel, maar krijg bijvoorbeeld nog heel veel te horen dat ik het gewoon nog niet weet. Waar ik mezelf heel hard aan stoor is de heel mangerichte cultuur. Je bent pas een goede homo als je heel mannelijk bent. Niet op 'de janetten' vallen wordt gezien als een voorkeur, terwijl dat vooral voorkomt uit vooroordelen. Maar dat zal niet veranderen wanneer

de media heel de lgbti-gemeenschap blijft visualiseren met alleen maar witte cismannen. Ook het feit dat mediafiguren als Wannes Synave, MNM-presentator en zelf homo, op de radio prediken dat er 'meer nood is aan normale homo's' helpt niet. Zelf komen we gewoonweg niet aan het woord, waardoor ook die vooroordelen overeind blijven. Ze kennen ons namelijk niet.

Bruce en Nick werden aangevallen in Gent en alle media spraken over een 'vermoedelijke gaybashing'. Welk beeld scheidt dit?

'Voorbeelden als deze geven aan hoe ver we verwijderd staan van acceptatie, terwijl dat die er zagezegd wel is. Ik denk dat dit probleem door te trekken valt naar zowat elke minderheid die tegen de meerderheid durft op te komen. Kijk bijvoorbeeld naar Sabine Ingabire, waar een hartstochtig betoog rond BLM werd samengevat met 'ik date geen witte mannen.' Die quotes worden uit context getrokken voor sensatie, maar ze moeten toch beseffen welke tegenbeweging dit op gang kan brengen bij gevoelige onderwerpen als deze.

Maar dat probleem ligt daarom niet meteen bij de journalist of eindredacteur in kwestie. Dat komt vooral van de mensen hogerop. Alles tegen de minderheid is namelijk vermoedelijk, terwijl alles tegen de meerderheid meteen een terroristische aanslag is. Maar dat doet mijn rebellenhartje ergens wel sneller slaan, want dit geeft me alleen maar meer energie om hier tegenin te gaan.

Hebben sociale media een grote impact op thema's als gender?

Enorm! Met de weg die ik heb afgelegd heeft sociale media zelfs een behoorlijk positieve impact, al is dat natuurlijk niet altijd zo. Tumblr is nu wat uit aan het sterven, maar dankzij die website heb ik ontdekt wat biseksualiteit was. Nu speelt dit heel hard op Twitter. Je kan zoeken naar wie je bent en je kan zijn wie dat je wil zijn.

Elke generatie heeft wel een moment waarin ze door een protestfase gaan en heel fel bezig gaan zijn met emancipatie. Dankzij sociale media kunnen wij het nog verder schoppen omdat de informatie zich veel sneller verspreidt. Heel de wereld kan iets binnen enkele minuten gelezen hebben. Dat is iets wat vooral de jongeren heel fel in de hand hebben.

Waarom ben je hier zelf zo activistisch in?

Veel posts zijn gemaakt om iets bij te leren, wie ben ik dan om dat niet te delen? Het duurt nog geen minuut om de posts die ik deel op mijn verhaal te zetten en ook de informatie zelf is enorm toegankelijk, dus het voelt voor mij haast onethisch om dit voor mezelf te houden. Van zodra je iets leert wordt het zo veel makkelijker om dit te aanvaarden. Je gaat namelijk de mens achter het fenomeen zien. Ik wil dus dat mensen bijleren en dat ze weten dat ik hier effectief mee bezig ben, zeker de mensen in minderheidsgroepen. Zo weten ze dat ze bij mij terecht kunnen als er iets is.

Het enige probleem is dat die media een heel kapitalistische mindset hebben. Wanneer er gemerkt wordt dat thema's als bijvoorbeeld gender in de aandacht komt, dan springen alle influencer hier op. Dat speelt zich nu heel hard af op TikTok. Plots beginnen alle heteroseksuele influencers die een week daarvoor zich nog moesten excuseren omdat ze woorden als 'faggot' hadden gebruikt, dansvideo's te maken waarin ze rokjes aanhebben. Dat is alleen maar voor de likes en bezichtigingen, dus dat is behoorlijk negatief.

Ik vond drag vroeger zelf iets raar, van zodra ik hier meer rond bekeek op sociale media kreeg ik hier meer appreciatie voor. Ik wil dat mensen bijleren en dat ze weten dat ik hier effectief mee bezig ben, zeker de mensen in minderheidsgroepen. Zo weten ze dat ze bij mij terecht kunnen als er iets is.

5. Erik Vanberghen uit Antwerpen, 35 jaar, Freelance Stylist/Creative Assistant (cis: hij/hem)

Toen ik mijn coming-out deed in de jaren 90 leek alles een pak makkelijker. Mensen zagen je gewoon voor wie je was. Als je er wat anders uitzag was je de vreemde eend in de bijt, maar er was minder judgement. Zelf lak ik mijn nagels af en toe en heb fluo-oranje teennagels en dan zie je mensen kijken alsof je juist je moeder onder een trein hebt gesmeten. Moet iedereen er dan hetzelfde uitzien? . Ik ben meer butch dan femme, maar ik vind het wel fijn om daar mee te spelen.

Nu wordt er meer op neergekeken, maar er is ook een sterkere tegenbeweging. . De manier waarop iemand zijn/haar/hen gender uit is wel veel extremer geworden. Vroeger kwam je dit soort mensen minder in het straatbeeld tegen. Dit was eerder een niche-groep die je in het nachtleven vond.

Voel jij je zelf veilig op straat?

Over het algemeen wel, maar ik merk wel dat ik me op bepaalde momenten hetero-normatiever ben gaan gedragen. Maar ik bots wel nog regelmatig op provocatie. Deze week nog kwam ik iemand tegen die me begon uit te schelden voor 'janet'. Op zo'n momenten ben je wel blij dat er veel volk rondom je loopt. Honden kunnen je angst ruiken. Je moet uitstralen dat ze je niets kunnen maken, al gaat dat niet altijd. Ik heb ook dagen dat dit echt niet gaat en dat zo iets echt zeer doet. Het schrijnend om te denken dat je dit niet mag doen, maar dit is wel een factor waar je continu rekening mee moet houden.

Vind je dat er een queer-gemeenschap is in Vlaanderen?

Ja, al is dat wel een moeilijke. Het is met momenten wel een bubbel waarin je jou begeeft. Het voelt af en toe wat onoprecht aan.. Ik denk dat we soms wel wat meer kunnen opkomen voor elkaar. Het groepsgevoel voelt soms als een hol gegeven. Het is niet altijd even inclusief. Veel mensen gaan er prat op dat ze queer zijn, terwijl ze uiteindelijk hetero-normatief blijven denken. Het voelt met momenten onoprecht.

Hoe is all the lovers tot stand gekomen?

Tijdens mijn coming-out in 1996 was er nog geen sprake van lgbtq+. Vroeger waren dat nog gewoon holebi-fuiven. Boerenfuiven zelfs. Er was de kusjesdans, slows, la bamba etc. Iedereen kwam daar naartoe. Je had lesbiennes, homo's biseksuelen maar evenzeer hetero's. Daar hing een gevoel van acceptance zonder dat we in hokjes opgedeeld werden. Dat gevoel miste ik op de feestjes van nu, dus daarom heb ik all the lovers op poten gezet. Ik wou het gevoel van Zaal Jacob, waar vroeger de holebi-fuiven plaatsvonden, terug tot leven brengen. Daar ben ik denk ik wel in geslaagd, want ik heb het gevoel dat ik een plek heb kunnen creëren waar dat iedereen welkom is. Op de online feestjes was er bijvoorbeeld een vriendin van mij aanwezig die samen met haar kinderen aan het dansen was. Dat is fantastisch dat zij op die jonge leeftijd zien dat genderexpressie normaal kan zijn.

Hoe belangrijk is een pride nog?

Enorm belangrijk, maar ik heb het moeilijk met de manier waarop dit gevierd wordt. Ik organiseer mee een dj-set die opgenomen zal worden en op Pride.tv te bezichtigen zal zijn, maar ik merk dat het hier ook alleen om witte mannen op leeftijd gaat. Dat vind ik soms nogal klein en sotrend. In Brussel is dat veel meer opengetrokken en is er ook meer diversiteit. In Antwerpen lijkt dat veel moeilijker te zijn. Als er partijen als N-VA meedoen dan vind ik dat bijzonder hypocriet. Ze dogen de holebi-

gemeenschap, maar daar stopt het ook. Als zij dan gaan meedoen in zo'n stoet, is dat een doorn in het oog. Ook de manier waarop dat de media dit portretteert is behoorlijk polariserend. Ze laten de mensen zien van wie zij denken dat ze in beeld moeten komen. Van de mensen die effectief gehoord moeten worden, is geen sprake.

Hangen gender en seksualiteit samen?

Neen. Bowie en Prince zijn daar de mooiste voorbeelden van. Er waren wel de geruchten dat ze biseksuele neigingen hadden, maar daar bleef het dan ook bij. Hun genderepxressie was meer een manier om te shockeren. Ik weet niet of je bekend bent met het werk van Madonna? Ze heeft één nummer genaamd 'What it feels like for a girl'. Dat begint met een sample uit The Cement Garden, een film met Charlotte Gazinsbourg. Daarin zegt ze: 'Girls can wear jeans and cut their hair short Wear shirts and boots 'cause it's okay to be a boy. But for a boy to look like a girl is degrading 'Cause you think that being a girl is degrading. But secretly you'd love to know what it's like wouldn't you. What it feels like for a girl'. Dat is het uiteindelijk ook. We leven in heel gemeenschap die gedomineerd wordt door mannen. Als een meisje er stoer uit ziet, altijd broeken draagt en er niet uit ziet als een typisch meisje dan gaan mensen er daarom niet van uit dat ze lesbisch is. Als een jongen nagellak draagt, is hij ineens wel homo.

Hoe sta je tegenover hokjes denken?

Ik wil zelf niet in een hokje gestoken worden, maar uiteindelijk doet iedereen dat wel. Ik zie dat een beetje als een schuivensysteem waarin je alle mensen die je kent kunt klasseren. Het helpt wel om een beeld van de wereld te vormen. Je moet gewoon zien dat je de mensen schuif-verwisselbaar houdt. Ik denk alleen dat we dat te weinig doen.

Dat is zoals studeren. Het is niet omdat je in je tweede middelbaar een keuze maakt dat dit de rest van je leven bepaald. Dat is met gender en seksualiteit ook zo. Er zijn dagen dat ik een witte t-shirts en jeans draag, maar op andere dagen wil ik dan weer bloemenhemdjes dragen. Ik kan elke dag iemand anders zijn. Het hangt er gewoon vanaf hoe ik me op dat moment voel. (Elias Moyson bemerkt)

6. Henny Bos, genderprofessor aan de Vrije Universiteit Amsterdam

Hoe genderdysforie ontwikkelt en wat dat dit veroorzaakt weten we niet precies. Uit onderzoek van Thomas Steensma aan de VU blijkt wel die genderdysfore gevoelens bij kinderen onder de 12 jaar vaak een predictor zijn van homoseksualiteit. We stellen op die leeftijd dan ook nog geen effectieve diagnose vast en vragen om enkele jaren opnieuw terug te komen, maar er is slechts een klein percentage dat dit effectief doet. Er is dus slechts een klein percentage dat uiteindelijk verder gaat met een transitie. Bij de rest lijken deze gevoelens als het ware weg te trekken. Het is dus heel moeilijk om te bepalen in hoeverre dat je de ouders van een kind moet aanmoedigen om alvast aan een sociale transitie te beginnen. Hierrond is veel te weinig onderzoek gedaan.

Bij de kinderen waar dan effectief dysforie wordt vastgesteld, wordt er een hormonenbehandeling gestart. Daar hangt wel nog wat taboe rond, terwijl dit eigenlijk gewoon een manier is om de jongeren de ruimte te geven in de genderkeuzes die ze willen nemen.

Annelou de Vries is in een onderzoek rond pubers met genderdysforie er toevalligerwijs achter gekomen dat autisme veel meer voorkomt. Hoe dat precies met elkaar verhoudt is onduidelijk, maar het is wel grappig dat ze hier per ongeluk is achter gekomen.

Het is naar mijn mening geen psychische aandoening, maar de psychische problemen die worden veroorzaakt door de manier waarop de samenleving naar gender kijkt zijn dat wel. Je kunt dit een beetje vergelijken met de discussie rond homoseksualiteit. Voor 1973 werd dit nog gezien als een psychosociale ziekte. Na verschillende onderzoeken bleek dat de "ziekte" zich niet bij de homoseksuelen bevond, maar wel bij de manier waarop ze door de samenleving werden bejegend.

Daar zou je het seksuele minderheid stressmodel van IH Meyer uit kunnen breiden naar een model dat ook voor gender telt

Het sexual minority stress model van Meyer geeft wel aan dat er meerdere oorzaken kunnen zijn voor die psychosociale problemen: negatieve reacties vanuit de omgeving, de verwachting dat je negatieve reacties gaat krijgen, het internaliseren van zulke reacties en structurele discriminatie in de samenleving. Er is nog veel te weinig onderzoek, maar er wordt wel meer onderzoek naar gedaan.

Ik denk dat we het stadium van stoornis wel voorbij zijn, maar de acceptatie is er nog altijd niet. Ik merk wel dat dit bij jongeren veel meer leeft

Mensen blijven de behoefte hebben om anderen in hokjes te plaatsen. Onderzoek van het Sociaal Cultureel Plan bureau heeft dat ook aangetoond dat mensen al bij het eerste contact willen weten of ze te maken hebben met een man of een vrouw. Wanneer ze te maken krijgen met iemand waarbij dat dit onduidelijk is, vinden mensen zelfs dat er iets mis is met deze persoon. Het is niet zo dat mensen dit als een stoornis zien, maar het gebrek aan sociale acceptatie maakt het wel moeilijk om dit te plaatsen.

Dat heeft alles te maken met de manier waarop de samenleving in elkaar zit. Alles is ingericht op mannen en vrouwen. Iets daarbuiten is er in de meeste gevallen nog niet. Dat gaat best moeilijk om te doorbreken, maar er moet wel moeite voor gedaan worden.

Ik weet niet of ik daar zo gelukkig mee ben, want het voelt zo kunstmatig. Ik zou dan meer voor de X zijn, zolang je aan iedereen duidelijk maakt dat dit vanalles kan zijn. Transmannen die nog wel een baarmoeder hebben maar in hun paspoort geen vermelding meer hebben staan rond hun biologisch geslacht kunnen zo niet meer opgeroepen worden voor een uitstrijkje, terwijl dat wel heel belangrijk is om te blijven doen. Binnen de transgemeenschap ligt dit nog heel gevoelig. De ene kant wilt hier

gebruik van blijven maken, terwijl de andere zegt dat ze man zijn en dit daarom niet meer willen doen.

Mensen hebben hokjes nodig in het dagelijkse functioneren. Dat is ook zo met opleiding, leeftijd of etniciteit. Dat zien we nu ook bij de BLM-discussie.

Heternormativiteit heeft een enorm grote rol in die acceptatie. Onze samenleving is volledig gebouwd op man en vrouw. Dat is enorm moeilijk te doorbreken, zeker omdat die heternormativiteit door witte mannen gedomineerd wordt. Die wensen hun status quo te behouden.

Mijn assistent in opleiding kwam er in één van haar onderzoek achter hoe dat gendernonconformiteit en psychische problemen aan elkaar gelinkt waren. Hoe meer gendernonconform iemand zich gedroeg, hoe meer problemen er waren. Dat speelde zich voornamelijk af bij jongens die geboren als jongen en een slechte verhouding hebben met hun vader.

Die vaders worden geconfronteerd met hun eigen mannelijkheid en dat lijkt te wringen.

Die eigen confrontatie met je genderidentiteit is een enorme trigger. Dat merken we ook bij jongeren die gender non-conform zijn. Daar is vaak sprake van huiselijk geweld. Op straat zien we dan weer vaak dat de daders van gendergeweld vaak een Islamitische achtergrond hebben. Daar is iets wat gigantisch schuurt.

7. Inke Gieghase uit Genk, 23 jaar, student sociaal cultureel werk, freelancer en public speaker (non-binair: die/hun)

Hoe ben je precies in de journalistiek gerold?

Ik heb een bachelor journalistiek aan de PXL gevolgd die ik niet afgemaakt heb, maar daardoor heb ik wel een zomerstage gedaan bij Charlie Magazine. Daar ben ik met thema's als lgbtq+ en feminisme in aanraking gekomen. Nadien ben ik in een duister gesprongen en als freelancer begonnen. Uiteindelijk heb ik ook mijn diploma journalistiek gehaald via afstandsonderwijs.

Wat interesseert je zo fel aan de genderthematiek?

Dat is vooral vanuit mijn eigen ervaringen begonnen. Ik heb zelf jarenlang met twijfels gezeten rond mijn eigen genderidentiteit omdat ik geen informatie had over termen als non-binair, genderqueer of iets dat buiten de hokjes van man of vrouw ligt. Die informatie was gewoon niet voorhanden. Daardoor dacht ik op een bepaald moment dat ik een transman was, aangezien dit het enige was dat ik kende. Maar dat voelde niet goed voor mij. Maar toen ik zwerkbal ben beginnen spelen, trouwens de enige gender-inclusieve sport ter wereld, heb ik mensen leren kennen die non-binair waren. Van zodra ze dat zeiden, had ik gevonden wat en wie ik ben. Toen zelf eindelijk wist hoe ik dit kon benoemen, ben ik gaan beseffen dat er veel meer informatie nodig is rond die genderthematiek.

Daarom ben ik me activistisch beginnen inzetten via o.a. Wel Jong Niet Hetero. Ik wou mijn stempel drukken en iets kunnen veranderen. Ik wil niet dat mensen hetzelfde moeten meemaken als mij. Informatie moet verspreid worden op een correcte manier, want door zelf in de journalistiek te rollen merkte ik hoe slecht de media omgaat met de verhalen van trans personen, als dat al gedaan wordt. Het wordt allemaal te sensationeel gebracht of de focus ligt te veel op het fysieke bij, terwijl dit niet de volledige realiteit is van een trans persoon weerspiegelt.

De media heeft een groot effect op het denkpatroon van mensen, maar als er op de foute manier wordt omgesprongen met informatie dan gaat dat denkpatroon niet op een juiste manier veranderen. Als non-binair persoon kan ik vanuit mijn eigen ervaringen spreken, Ik kan mijn eigen verhaal meenemen in de journalistiek en wel correcte informatie verspreiden. Zo heb ik geprobeerd om vanuit mijn eigen identiteit en ervaring een beetje verandering te brengen in het medialandschap. Maar er is nog veel werk.

Heeft dat te maken met een gebrek aan inclusiviteit op de redacties?

Inderdaad. Het is zo vaak zo dat mensen schrijven over andermans ervaringen, maar dat er niemand op de redactie zit die kan nalezen of dit wel oké is. Soms laten ze het dan wel nalezen door de persoon in kwestie, maar dan kiezen ze koppen die totaal uit de context gegrepen worden en die het allemaal voorstellen dan hoe het is. Dat gaat zo vaak uit van een wit, cis en heteroperspectief, wat veel invloed heeft op hoe het verhaal tot stand komt. Zo wordt er ook vaak geweigerd om non-binaire voornaamwoorden te gebruiken omdat dit in hun ogen geen correct Nederlands is.

Zie je uzelf voor een mainstream medium werken?

Het lijkt me een grote stap om als non-binair persoon op zo'n redactie te zitten en advies te kunnen geven rond hoe het beter kan. Daarom zou ik dus liever een rol als consultant opnemen voor verschillende kranten, in plaats van op een redactie vast te zitten als diversiteitstoken. Ik heb wel een aantal stukken voor De Morgen geschreven, maar heb er nooit op de redactie gezeten. Maar ja, nu heb je het hele debacle met Sabine Ingabire. Het is totaal niet oké hoe zij met marginale groepen

omgaan. Een aantal jaren geleden dacht ik nog wel dat De Morgen de meest progressieve krant was van ze allemaal, maar dat beeld is volledig vervormd sinds ik er meer ben ingerold. De Standaard is de laatste tijd wel goed bezig en laat de juiste stemmen aan het woord. Zo is er Anouk Torbeyns die veel schrijft over thema's als Black Lives Matter. Daar zit dus wel verbetering in.

Waarom lukt het bij een medium als Vice wel?

Ze staan veel meer op voor input, kritiek en feedback van buitenaf. De journalisten die er werken zijn ook veel meer divers. Er zijn veel meer verschillende stemmen die over verschillende thema's iets kunnen aanhalen of zich kunnen verbeteren indien het niet goed zou zijn. Door hun manier van werken is hun publiek ook veel anders en meer aanvaardend naar thema's wanneer er bijvoorbeeld pronouns gebruikt worden. Bij ZIZO zit je sowieso in de lgbti+-wereld dus ook daar is dit wat meer mainstream, maar ook nog niet volledig. Het doelpubliek bepaald wel een deel van de manier waarop een medium kan schrijven.

Maar bij de reguliere media lijkt er een enorme weerstand tegen progressie. Je ziet wel vaker dat ze diverse mensen op de voorgrond plaatsen om progressief over te komen, maar het systeem erachter is nog steeds dat van twintig jaar geleden; wit, mannelijk en cis.

Hoe kunnen de reguliere media het beter doen?

Dat kan op enorm veel verschillende manieren. Ik weet dat het moeilijk is want de meeste verdienmodellen rekenen op clicks, maar als het om een persoonlijk verhaal gaat dan is het niet oké om de titels of koppen compleet uit context te rukken. Ga naar de essentie van het verhaal, niet naar de clicks. Consulteer mensen die ervaring hebben met gevoelige onderwerpen en laat hen de teksten nalezen, maar betaal hen daar ook voor. Ze moeten zich actief inzetten en onderzoek doen naar de onderwerpen die ze bespreken. Het gebeurt veel te vaak dat journalisten een non-binair persoon interviewen zonder ook maar te weten waar dit over gaat.

Geef machtsposities aan personen uit gemarginaliseerde groepen en laat hen beslissingen nemen in plaats van dit altijd door de status quo te laten doen.

Waarom is het correct gebruik van pronouns zo belangrijk?

Elke keer als ik met zij/haar wordt aangesproken, dan voelt het alsof iemand in je vel pitst. Op het eind van de dag sta je dan vol blauwe plekken. Hoe minder dit gezegd wordt, hoe minder je die pijn voelt. Als ik op de trein 'beste reizigers' in plaats van 'beste dames en heren' hoor, dan begin ik bijna te dansen. Dat zou eigenlijk normaal moeten zijn, maar het gebeurt zo weinig dat je gevalideerd wordt in aansprekingen. Als dat dan wel eens gebeurt, word je daar ontzettend gelukkig van. Je voelt u bevestigd als persoon. Dat heeft een enorm positieve invloed op iemands mentale gezondheid. zoiets valt echt niet te onderschatten.

Bots je zelf nog op misconcepties binnen je eigen community?

Sowieso, als non-binair persoon krijg ik nog vaak te horen dat ik gewoon nog niet gekozen heb en uiteindelijk wel man of vrouw zal worden. Er wordt ook altijd gedacht dat je ook als non-binair persoon een fysieke transitie zou doorgaan. Bij sommigen is dat zo, maar bij totaal niet. Verder is het ook vaak dat mensen denken dat je als non-binair persoon u heel androgyn of juist heel mannelijk zou kleden. Dat dacht ik eerst ook, dus ben ik binders beginnen dragen omdat ik niet wou dat de buitenwereld me zag als vrouw. Maar je genderexpressie verandert niets aan je gendergevoel.

Ik gebruik non-binair om de bekendheid hier rond meer te verspreiden, maar voor de rest zie ik mezelf gewoon als mens.

Het probleem met transpersonen in series en films is dat die nog te vaak worden gespeeld door cispersonen. Wanneer een mannelijke acteur dan een transvrouw speelt, gaan mensen die nog altijd als man gezien worden. Dat zorgt er ook voor dat mensen transvrouwen nog altijd als een man in een jurk gaan zien. Laverne Cox is een vrouw op en naast het scherm, dus dat beeld ga je dan niet krijgen.

8. Julio Joseph uit Oostende, 19 jaar, neemt sabbatjaar (non-binair: hij/haar/die)

Vertel me wat meer over jezelf.

Ik voelde me van jongs af aan al anders dan de rest. Toen ik naar het eerste middelbaar ging zag iedereen me ook meteen als gay, dus dat was voor mij ook wel een teken om dit niet meer te moeten verstoppen. Maar daardoor werd ik wel vaak nageroepen of uitgelachen voor de kleren die ik droeg. Wanneer ik dan een interview deed voor De Standaard kreeg ik plots heel veel lof van leerkrachten en wouden ze het artikel ophangen in de gang. Want volgens hen moesten buitenstaanders weten dat elk kind hier kan zijn wie dat ze zijn. Dat is dubbel, want de directie doet hier absoluut niets aan.

Door dat pestgedrag begon ik wel heel hard te twijfelen aan mezelf en te denken dat dit allemaal mijn fout was. Als ik gewoon normaal was, zou dit allemaal niet gebeuren. Maar het zijn de mensen die zichzelf meer moeten onderwijzen over onderwerpen als deze en mij gewoon laten doen. Ik snap nog altijd niet waarom dit zo'n groot probleem is. Ik denk dat mensen schrik krijgen dat hun heteronormativiteit wat verdwijnt. Mensen houden niet van die verandering. Dat is iets dom, want als we met het binaire mentaliteit rond gender blijven zitten dan kunnen we niet evolueren.

Gender is gewoon een deel van mijn persoonlijkheid, maar niet heel van mijn persoonlijkheid.

Mijn ouders hadden eigenlijk niets tegen mijn geaardheid, maar ze vonden de manier waarop ik mijn gender uitte iets bizar. Ze klaagden ook tegen me over het feit dat de burens vonden dat ik zo veel veranderd ben. Ze zagen dit als een manier van aandachttrekkerij en zeiden zelfs dat ik gek was in mijn hoofd. Maar van zodra ik achttien was vond ik dat ik zelf goed genoeg wist welk pad ik wou bewandelen. Ze moesten me maar accepteren zoals ik ben, maar dat lukte hen niet. Daarom hebben ze me uit het huis gezet en moest ik op zoek naar een nieuwe woonplaats. Door mijn verhaal via Instagram te delen ben ik bij een koppel terecht gekomen waarbij ik nu mag gaan inwonen.

Je moet hier wel een goede vriendengroep hebben die je kan opvangen. Ik denk dat er veel kinderen zijn die in dezelfde situatie als mij zitten die dat niet hebben. Dan zit je vast, want naar mijn weten bestaat er geen instantie voor queer kinderen om opgevangen te kunnen worden. Dat mis ik wel. Toen ik op zoek moest naar een nieuwe woonplaats, heb ik dat gevonden via sociale media.

Ik ben al sinds m'n zestiende bezig met make-up, maar ik heb er lang voor moeten vechten om dat zelfvertrouwen op te bouwen. Volgens de norm kleed ik me vrouwelijk, maar uiteindelijk zijn dit gewoon kleren. Jammer genoeg denk ik dat de meeste mensen er nog niet klaar voor zijn om jongens of mannen in een rok te zien lopen. Ik durf het dus ook niet te dragen in het openbaar.

Wanneer ik mijn kleren draag voel ik stukken beter en meer zelfzeker. Ik weet dat mensen raar gaan kijken, maar er zullen er ook zijn die opkijken. Toen ik jonger was en in oostende rondliep, had je dit allemaal niet. Als ik vroeger zo iemand had in mijn buurt, was ik waarschijnlijk sneller beginnen experimenteren met m'n kledingstijl. Als ik mijn kleren draag voel ik me stukken zelfzekerder.

Kleren zijn iets materieel, dus die kunnen niets zeggen over je gender.

Wat vind je van dat hokjesdenken?

Voor queers is dit niet van groot belang, maar voor buitenstaanders die hier niets over weten kan dit wel een houvast zijn om meer begrip te ontwikkelen.

Voel je u veilig op straat?

In elke stad ga je u een beetje onveilig voelen, maar er is wel een groot onderscheidt tussen West-Vlaanderen en grootsteden als Gent of Antwerpen. Leven in Oostende heeft me laten inzien dat er nog veel werk is op vlak van de acceptatie van queers. De stad is heel nauwdenkend, dus als ik daar rondloop voel ik me niet zo veilig. Maar ik weet nu wel dat het belangrijk is om op te groeien in een stad waar dat je open en jezelf kan zijn zonder met de angst te zitten dat ze je gaan aanvallen. In Oostende weegt dat nog zwaarder door dan in andere steden.

Is het al tot confrontaties gekomen?

Fysiek niet, maar ik word wel vaak nageroepen. 'janet' en 'gay' worden vaak het raarst geroepen. Ik vind het wel raar dat mensen dat roepen, want ik ben homoseksueel. Moet ik dan hetero terugroepen?

Wat is genderexpressie voor jou?

Iedereen kan hier een eigen definitie aan geven, want het is voor iedereen ook iets anders. Genderexpressie is iets ruim en breed. De manier waarop je dat toont kan fluïde zijn, maar gender is dat daarom niet geval. Het is niet omdat je expressie verandert, dat daarom ook je gender dat doet.

Buiten een goede vriendin was er niemand in mijn omgeving die ruimdenkend was. Ze nam me mee naar thrift shops, waar ik ontdekte dat ik mijn eigen stijl kon creëren. Als je naar winkels als de Bershka gaat dan wordt die voor jou bepaald. Dat is uitgelopen tot waar we nu zitten.

Zijn mannen bang om zich vrouwelijker te gedragen?

Absoluut. Ik denk dat alle mannen iets vrouwelijk in zich hebben maar dit niet durven te doen door hun vriendengroep, opvoeding of omgeving. Dat is heel jammer, want vrouwelijkheid hoeft niet geassocieerd te worden met homoseksualiteit. Dat is zelfs dom om zo te denken.

Zijn er veel vooroordelen binnen de gemeenschap zelf?

Ja, in de dating scene merk je op dat we een soort object zijn voor mannen omdat we non-binair zijn. Dat is heel lastig om daar mee om te gaan omdat we niet gezien worden als een persoon. Ze zien ons als een kink, een lustobject of een fetisj. Ze zien ons ook eerder als een jongen die zich verkleed als een meisje in plaats van een non-binair persoon.

Heeft sociale media geholpen in je proces?

Ik denk het wel, want als sociale media niet bestond dan had ik hier nooit iets over geweten. Het zou veel langer geduurd hebben om te groeien tot de persoon die ik vandaag ben. Zo wist ik tot een jaar geleden wist ik niet wat non-binariteit was. Toen ik Lander dan tegenkwam op sociale media, voelde ik de confirmatie van wat ik jarenlang niet kon benoemen. Op school leer je namelijk alleen over homo's, lesbiennes en transpersonen. Alles daarbuiten komt niet aan bod.

Vorig jaar was er een gaybashing in Gent. Alle media spraken over een vermoedelijke gaybashing. Hoe voel je u daarbij?

Ik haat dit. Mensen die niet queer zijn moeten niet vertellen wat er gebeurd is. Enkel de persoon in kwestie kan dat zeggen. Dat maakt me echt kwaad. Dat is hetzelfde wanneer dat een cispersoon gaat uitleggen wat een transpersoon definieert. Dat klopt gewoon niet.

Als conservatieveren mensen zien dat de kranten ons niet serieus nemen, dan zal dat hun ook meer de aanstoot geven om hetzelfde te doen. Mensen vormen een beeld van ons op basis van wat ze zien in de media en gaan ons daar op beoordelen. Dat is jammer, want dat beeld is vaak foutief; Maar het gaat ons alleen maar meer een onveilig gevoel op straat bezorgen.

Een krant heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid om iedereen te representeren.

9. Kasper Ooms uit Oostende, 17 jaar, student podiumtechnieken, (non-binair en genderfluïde: hij/haar/die)

Vertel me wat meer over jezelf

Ik voelde al van jongs af aan dat zowel 'jongen' als 'meisje' niet juist voor me voelde, maar toen wist ik nog niet wat hier allemaal tussen lag. De zoektocht naar waar ik sta in het genderspectrum speelde zich vooral af in het afgelopen jaar. Ik ben toen in de lgbtqi-gemeenschap terechtgekomen doordat ik de regie deed op de queer pride van Gent vorig jaar. Via die weg leerde ik allemaal mensen uit de queer-gemeenschap kennen.

Zelf woon ik in Oostende, dus dat is niet de meest accepterende plaats in Vlaanderen. Het idee rond seksualiteit en gender is daar nog heel bekrompen. Je kan er lesbisch, homo, biseksueel of trans zijn. Voor de rest is er niets volgens hen. Ik voel me dus veel meer thuis in Gent, omdat ik hier veel meer mensen ken. De enige queer-persoon die ik in mijn geboortestad kende is nu zelf verhuist naar Gent.

Ik identificeer me als non-binair, al zit er ook wat genderfluïditeit bij. Soms kan ik heel extravagant met heel veel make-up rondlopen, andere keren zie ik er meer uit volgens de norm. Maar die labels zijn heel ingewikkeld, dus voor mij hoeft dat allemaal niet. Ze strenden vroeger namelijk om alle labels weg te krijgen, maar nu zijn ze weer bezig met iedereen in hokjes te duwen. Ergens blijft dit wel nodig voor de hetero –en cismensen. Zij vinden het al moeilijk om te begrijpen dat er iets anders is dan een man of vrouw, dus op die manier zie ik er het nut wel van in. Maar binnen de queer-community zeg ik gewoon dat ik non-binair ben voor het gemak.

Vanwaar je fascinatie voor make-up?

Dat is al van jongs af aan. Ik herinner me nog goed dat we in de lagere school een 'omgekeerde dag' hadden. Meisjes moesten dus als jongens naar school komen en vice versa. Dat vond ik geweldig. Ik kwam toen met hakken en mascara opdagen. Maar vanaf het middelbaar had ik wel door dat dit niets voor jongens was, zeker niet in Oostende. Ik hoopte dus dat mijn fascinatie hiervoor een fase was en dat dit wel zou wegtrekken, maar dat was dus niet het geval. Daarom was mijn plan om te wachten tot mijn achttiende zodat ik Gent kon studeren en me daar kon outen. Dat is niet gelukt.

Travestie is vrij traditioneel, terwijl dat drag een experimentele kunstvorm is. Daar kunnen heel gekke dingen uit voortkomen. Er zijn hier geen limieten, terwijl dat je bij travestie wel nog op muren botst. Zelf ben ik dat beginnen doen na het kijken van RuPaul's Drag Race. Ik ben dat begin kijken toen ik nog een vriendin had. De eerste aflevering hadden we samen gekeken, maar nadien ben ik dit meteen beginnen bingewatchen.

Voel jij je veilig op straat?

Neen. Ik heb op bol.com een flesje 'criminal identifier spray' gekocht. Dat is een soort verf die zeven dagen op je gezicht blijft kleven. Het valt te vergelijken met pepperspray, maar het is wel legaal in België. Ik heb dat flesje altijd bij me. Als ik bijvoorbeeld in Antwerpen in drag uitga, dan is dat flesje altijd binnen handbereik.

Is het al tot confrontaties gekomen?

Ja, al verschillende keren met een leerkracht op mijn school. De eerste keer riep ze naar me dat ik een janet was en dat ik uit de kast moest komen. Ik droeg toen alleen nog maar nagellak en ook mijn keren waren nog vrij normaal. Alhoewel, voor Oostende waarschijnlijk niet. Ik ben daar toen mee naar de directie geweest, maar omdat ze alleen was, was het mijn woord tegen het hare.

Wat later gebeurde dit opnieuw in de studiezaal. Ik zat wat te scrollen op Instagram en er kwamen wat foto's van *drag* op mijn scherm. Toen ze dat zag pakte ze mijn handen vast, smeet deze op tafel en riep dat ik 'wijvenhanden' had. De studiezaal zat vol en iedereen kon dit horen. Ik wou toen iets terugzeggen, maar ik was te verstijfd.

Tijdens het volgende lesuur legde ik aan mijn leerkracht uit dat dit niet oké was. Toen kreeg ik te horen dat ze 'gewoon zo is'. Een klacht indienen heeft geen zin, want dat maalt het alleen maar moeilijker voor mij. Ik heb namelijk geen zin om een boos schoolteam achter me aan te hebben. die leerkracht is ook vast benoemd. Ze moet echt al een kind slaan voor ze ontslagen wordt.

Er moet echt relevanter lesgegeven worden. De kennis die het onderwijs rond de lgbtqi+-gemeenschap meegeeft is echt veel te achterhaald. Jongeren weten amper wat non-binariteit is. Als je dit vazen jongs af aan meegeeft, dan wordt dit normaler. Er moet dus echt meer op ingezet worden.

Hangen genderexpressie en seksualiteit samen?

Niet per se, ik kon even goed op vrouwen vallen en make up dragen. Maar dat is heel moeilijk in deze heteroseksuele wereld. Ik merk dat de grote massa er nog steeds vanuit gaat dat ik gewoon een homo ben die make-up draagt, terwijl ik me juist comfortabeler voel bij non-binariteit, als ik dan toch een hokje moet kiezen. Mensen beseffen niet dat er meer is.

Denk je dat mannen schrik hebben om zich vrouwelijker te gedragen?

ik denk dat dit nog steeds een taboe is. Het idee dat mannen sterk en stoer moeten zijn zit nog steeds ingebakken in onze samenleving. Dat zit nog steeds in de opvoeding. Je hoort vaak dat people of colour tegen homo's zijn vanwege religieuze overtuigingen, maar ik ken genoeg witte gezinnen waarbij dat nog altijd niet geaccepteerd is. Ik noem dat het aardappel stoemp-gezin.

Is er een grote queer-gemeenschap in Vlaanderen?

Ja, maar die is nog heel klein als je dit vergelijkt met Amsterdam, Parijs of Londen. Hier heb je dit een beetje in Antwerpen en Gent, maar dat is het dan ook. Die gemeenschappen komen wel samen op feestjes, maar die is zodanig verspreid en vele plekken blijven onveilig. Maar het is wel heel hecht. Wanneer ik mijn laatste trein mis, zullen er altijd mensen zijn waarbij ik terecht kan.

Bots je op vooroordelen binnen je eigen gemeenschap?

Ik ga meer uit naar de open mind feestjes waar iedereen zichzelf kan zijn, maar als ik op de pride ben dan krijg je al wel eens opmerkingen dat het niet oke is wat ik doe. Dat komt dan van homomannen. Zelfs in mijn klas zit er iemand die transfoob of homofoob kan reageren op mijn make-up, terwijl hij zelf homoseksueel is. Maar naar zijn normen moeten alle homo'zs enorm mannelijk zijn. Maar hij gaat er van uit dat hij dat mag zeggen omdat hij zelf homo is.

Ik had eerst door dat mannen interessanter waren dan vrouwen dus ik ging er vanuit dat ik gewoon homo was. Niet veel later begon ik make-up te dragen in het dagelijks leven. Maar toen ik meer en meer naar genderspectrum ging, voelde ik me steeds beter in het vakje van non-binariteit. Anders was ik gewoon een homo die make-up deed. Ik merk dat de grote massa daar nog steeds van uitgaat. daarna pas kwam de drag.

Heeft sociale media een grote impact op het genderdebat.

Zeker. Toen Bo Van Spilbeeck op nationale televisie zich outte als transseksueel, Ik ken heel veel gezinnen die niet meer naar VTM wouden kijken nadat Bo Van Spilbeeck zich outte als transgender. Dat was een te grote schok voor hun ouders. Oudere generaties zien Bo Van Spilbeeck nog steeds

als man of travestiet. Ook ik krijg als non-binair persoon nog vaak te horen dat ik nog niet weet wat ik ben. Dat klopt helemaal niet.

Waarom lijken jongeren hier verder in te staan?

Ik denk dat jongeren veel meer open staan voor vernieuwing. Ze willen nieuwe dingen begrijpen en toelaten. Ouderen kenden dat niet dus willen het niet begrijpen uit een soort angst. Je ziet dat nu ook met Vlaanderen dat plots rechts begint te worden omdat er plots meer mensen van kleur komen. Ze

Waar slaan reguliere media de bal mis?

De auteurs zijn gewoon te vaak cismannen. Als ik zelf in de media kom dan vraag ik om die/hun te gebruiken omdat hier gewoon veel meer openheid en acceptatie rond moet komen. ZIZO magazine neemt hierin het goede voorbeeld. Veel oudere holebi's lezen deze stukken ook, dus het is goed dat ze hier mee geconfronteerd te worden. Zo leren ze bij.

Vice is ontzettend goed. Ik vergeet soms dat dit een nieuwsmedium is, want het is soms te goed als je dat vergelijkt met de rest van Vlaanderen. Ook bij ZIZO houden ze echt rekening met de genderthema's.

Gaybashing

Ik was zelf aanwezig op het protest en heb hen gesproken. Dit was duidelijk gaybashing. Maar als kranten woorden als 'vermoedelijk' gaan gebruiken dan veroorzaak je gewoon stigmatisering. De typische Vlaming gaat dit zien als een manier van aandachtstrekkerij. Ik begrijp natuurlijk dat ze neutraal willen zijn, maar soms ben ik bang dat de kranten mee de rechtse krant opgaan omdat Vlaanderen zelf rechts wordt. Inclusiviteit op een redactie kan voor meer openheid zorgen.

Theo is een beetje bang aan het worden. Het idee van de witte stoere man waaraan hij is vastgebonden begint wat te vervagen. In zijn ogen zal ik nog steeds een man zijn.

Hoe belangrijk is pride nog?

Veel mensen zien dit als leuk feestvieren en dat is het ook voor een deel, maar het is wel meer dan dat. Dit is om te tonen dat wij hier ook zijn en dat ze rekening moeten houden met ons. België is een van de beste landen voor holebi's en transgenders, maar er is nog veel te veel haat. Zonder pride zien de mensen dat niet meer.

We waren achter het station van Brussel-centraal en stonden klaar om te vertrekken toen mensen begonnen te protesteren tegen de pride. Ze protesteerden tegen de commercialisering van de pride. Dat werd te hevig, waardoor de politie traangas had ingezet. Ik was toen 16, dus dat was heel heftig.

Ik begrijp dat sommige politieke partijen op de pride staan. Zeker Groen, want zij hebben gevochten voor Holebi-rechten in België. Maar wat N-VA daar doet snap ik absoluut niet.

Vind je makkelijk werk?

In mijn derde middelbaar heb ik mijn eerste vakantiejob in het middelbaar gedaan. Toen was ik nog behoorlijk mannelijk om er bij te kunnen horen. Toen ben ik in de Action van Bredene gaan werken. Ik voelde me daar echt niet thuis omdat er nogal veel johnnies en marina's werkten. Maar ze hebben toen gehoord dat ik drag deed in mijn vrije tijd en sindsdien ben ik nooit meer ingepland geweest. Alle contact werd zonder enige waarschuwing verbroken.

Wanneer ik nu werk wil zoeken moet ik opgeven of ik een man of vrouw ben. Maar ik wil dat ze een 'x' zetten. Als ik man zet dan verwachten ze iemand stoer en sterk, als ik vrouw zet dan verwachten ze een transvrouw.

Overige:

Ik reis nog graag met m'n ouders en daar moet ik nog oppassen. Vorig jaar waren we in egypte en daar waren mijn ouders twee vriendinnen waarvan de mannen thuis zaten. In die zin lijkt het me beter dat het gewoon van je paspoort verdwijnt. Waarom boeit het iemand wat er in je broek zit?

10.Lander Verschaeren uit Duffel, 20 jaar (non-binair: hij/haar/hun)

Vertel me wat meer over jezelf.

Ik vind het een onnozele metafoor, maar eigenlijk is dit allemaal begonnen in de buik van mijn moeder. Ik heb namelijk een tweelingbroer. Bij hem konden ze zien dat hij een jongen was, maar ik zat met mijn benen toe. Ze zagen dus niet welk geslacht ik had.

Als kind dacht iedereen dat ik een meisje was door mijn lange haren. Mijn ouders lieten me ook met plastieken muiltjes naar de bakker gaan. Daar ben ik hen heel dankbaar voor. Ze stelden zich hier geen vragen bij, hoewel ze enorm veel reacties kregen op hun manier van opvoeding.

Maar je thuisomgeving is natuurlijk niet alles, dus er komt wel een punt waarop je op een muur botst. Bij mij begon dat rond mijn vijfde leerjaar. Ik had wel nog lang haar, maar ging niet meer op mijn muiltjes naar de bakker. Er was heel onbewust het gevoel dat andere mensen dit niet deden, dus dat ik dat beter ook niet deed. Dat vind ik het irritantste aan heel de zaak. Ik heb nooit bewust een moment gehad waarop ik me conventioneel ben gaan gedragen, maar het is er duidelijk wel ingesijpeld. Dat vind ik heel pijnlijk. Je kan niet ontsnappen aan de verwachtingen die de maatschappij heeft van mannen en vrouwen.

Hierdoor heb ik nog heel weinig herinneringen aan mijn middelbare schooltijd. Ik weet alleen dat dit een heel oncomfortabele periode voor me was waarin ik ook niet goed wist wie ik was. Als ik daar naar terugkijk, dan lijkt dat niet dezelfde persoon te zijn als wie ik nu ben. Ik kan die twee niet aan elkaar linken. Het lijkt een stuk jeugd dat ik niet heb gehad. Ik zou die periode overgeslagen kunnen hebben en er zou niet veel veranderen.

Ik herinner me wel nog het moment dat ik aan mijn ouders vertelde dat ik op jongens viel. Ik kleepte me toen heel conventioneel, dus mijn papa geloofde dat eerst niet. Die coming out was wel een euforisch moment, maar meteen daarna voelde ik toch weer dat er iets niet juist zat. Daarom ben ik rond mijn zestiende meer gaan experimenteren met gender. Nagellak was toen het spannendste ter wereld, al kan ik me dat nu niet meer voorstellen dat ik dit dacht.

De twee laatste jaren van mijn middelbaar heb ik op een Steinerschool gezeten. Hoewel ik toen ook nog vrij jongensachtig was, heb ik er wel meer vrienden kunnen maken als mezelf. Ik heb daar dus ook meer herinneringen aan. Maar het afstudeerfeest was wel een heel gendergerelateerd gebeuren. Al de jongens hadden een saai kostuum aan, terwijl de meisjes een galajurk droegen. Dat was moeilijk voor mij.

Ik wou echt geen zwarte smoking want dat vind ik afschuwelijk. Daarom ben ik op ASOS beginnen kijken, waar ik niets vond. Bij de vrouwensectie daarentegen vond ik een rood mantelpak. Ik was meteen verkocht. Sindsdien trek ik me niets meer aan van wat ik draag. Ik kwam hierdoor echt bewuster in mijn lichaam terecht. Je leert jezelf op een andere manier kennen. Als ik opnieuw moest kiezen zou ik het dus ook niet anders willen.

Mijn ouders waren hier minder happig op dat mantelpak, hoewel ze vroeger wel veel toelieten. Jaren later bleek dat ze toen echt veel schrik hadden wanneer ik de straat op moest. Ik voelde dat ook wel, maar je kan je daar niet door laten doen. Zij mogen hun bezorgdheid niet op mij afschuiven, want daar kan ik niets aan doen.

Ik ben nu heel comfortabel met mezelf, maar vroeger zat ik in opname. Ik ging daarvoor al anderhalf jaar naar een psycholoog omdat ik niet meer goed in mijn vel zat. Mijn gesprekken waren om de twee weken, maar daartussen leefde ik op automatische piloot. Ik sukkelde vooral met een

depressie. Daarom stelde mijn psycholoog dus voor om op zoek te gaan naar een dagelijkse behandeling. Eigenlijk was dat een zalig jaar. Ik ben nooit in vaste opname gegaan, maar ik sliep daar wel door de week en volgde er therapie. Ik ben blij dat ik dit heb kunnen doen.

Soms wou ik dat er een duidelijke aanleiding was, maar die heb ik niet. Mijn gender speelde hier ergens wel in mee, al was dat niet alles. Ik wou hier in het begin van mijn opname dan ook niet over spreken. Anders schoven mensen de reden van mijn verblijf meteen hierop, terwijl dat het een samenloop van factoren was.

Maar je kan dit hier ook niet van loskoppelen, want dit zorgt er wel voor hoe je jou kijkt op het leven ervaar. Het heeft lang geduurd, maar uiteindelijk begon ik dit ook aan te halen in mijn therapiegesprekken. Dat was wel met veel nuance, want dit was echt niet alles. Het speelde ergens wel mee. Dat kan niet anders. Dat kleurt je hele uitkijk op het leven.

Ik slik nog steeds antidepressiva nu als hulpmiddel. De eerste die ik nam blokte mijn emoties af, dus die heb ik door de gootsteen gespoeld. Degene die ik nu neem doet dat niet, maar die verteert ik plots niet meer. Ik probeer hier nu van af te kicken.

Wat betekent genderexpressie voor jou?

Dit hangt sowieso samen met je genderidentiteit. Genderexpressie voor mij is de manier waarop je u presenteert aan de wereld.

Af en toe bots je nog wel, want mensen willen steeds een label op je plakken. Dat merkte ik onlangs nog toen ik meedeed aan het toelatingsexamen drama in Antwerpen. Ik was toen nog niet zo uitgesproken als nu en droeg gewoon wat nagellak. Toen ik daar aankwam vroegen ze meteen wat ik daar mee wou zeggen. Wel, niets eigenlijk. Ik vind het irritant dat mensen hier zo over doordenken, maar je kan hier niet onderuit.

Dat vind ik jammer, want je moet daar in kunnen experimenteren. Daar lijkt soms heel weinig ruimte voor te zijn. Ik merk dat je jezelf daardoor ook minder ruimte gaat geven omdat mensen een bepaald beeld van je vormen. Je blijft vastzitten op een plek. Ik vind het jammer dat dit zo zwaar beladen is. Mensen gaan fitnesssen om gezien te worden, maar daar stelt niemand zich vragen bij. Waarom bij ons dan wel?

Wat vind je van het hokjesdenken?

We staan niet op de zelfde hoogte als cis-mensen in deze maatschappij. Het is dus een beetje idealistisch om te doen dat dit allemaal niet meer nodig is. Ik zou wel naar een wereld willen waar die hokjes niet nodig zijn, maar daar zijn we nog niet. Het is voor nu dus wel nuttig. Want door dat hokje zal er altijd een groep zijn waarin je thuishoort. Veel vrienden van mij identificeren zich gewoon als queer. Het heeft de positieve samenhang van zo'n label, zonder al te benauwend aan te voelen.

Hangen gender en geaardheid aan elkaar vast?

Er wordt gedacht dat experimenteren met je gender een marginaal verschijnsel is, maar iedereen zou hier baat bij hebben. Het begrip van mannelijkheid is veel te benauwend. Voor mij was het vertrekpunt van mijn genderexpressie het besef dat ik homoseksueel was. Omdat je dan toch al een beetje uit de boot valt, is de drempel naar een meer fluïde gender minder laag, maar het gebeurt wel.

Vroeger hoorde ik continu van mijn heteroseksuele vrienden dat ze nieuwe dingen wouden dragen of doen, maar ze durfde niet. Vrouwelijkheid wordt namelijk meteen geassocieerd met zwakte. Ze willen zo niet gezien worden, want dat is beschamend. Een cisvrouw die wat mannelijker is, is ook nog niet volledig geaccepteerd, maar hier spelen die vooroordelen minder. Er wordt echt een dubbele standaard opgehouden.

Het irritantste is dat dit ook in je eigen hoofd ingebakken raakt. Het is enorm moeilijk om door die gedachtegang te breken. Bij mij heeft dit ook lang geduurd. Je moet je hier bewust vragen bij stellen en dit proberen te ontkoppelen.

Voel jij je veilig op straat?

Neen, maar ik voel dat niet meer aan als iets schrijnend. Dit is al een tijdje mijn realiteit, dus je wordt dat ergens wel gewoon. Dat is misschien nog erger, maar dat mag ik mezelf niet kwalijk nemen. Dat is gewoon overleving. Ik luister niet meer naar wat er geroepen wordt, maar er wordt wel vaak geroepen. Soms weet je zelfs niet zeker of ze het dan effectief tegen jou hebben. Fysieke agressie heb ik nooit meegemaakt, maar de kans is wel heel reëel dat dit gebeurt. Ik moet maar één foute persoon tegenkomen. Daarom heb ik altijd een bus deo of een sleutel in mijn buurt.

Maar er zijn ook momenten dat ik hyperalert ben op straat, wat mijn energiepeil leegzuigt. Het moeilijkste daaraan is dat er zelfs niets moet gebeuren. Dan kom ik thuis enorm moe aan, ook al heb ik gewoon over straat gewandeld. Ze noemen dat minderheidsstress. Weten dat er iets kan gebeuren met omdat dit in andere landen ook gebeurt zorgt voor een constante druk. Dat heeft zoveel macht over mij, maar probeer hier actief tegen te vechten. Ik wil echt niet dat ik mij hier zo door laat doen.

In therapie vertelde ik hier vroeger niet over, omdat de blikken of verbale agressie iets klein waren in mijn hoofd. Ik vond dat niet noemenswaardig. De enige oplossing hiervoor is je afsluiten, al is dat niet de juiste manier. Daarom doe ik nu wel moeite om hier bij stil te staan. Ik mag dit erg vinden en me daar rot bij voelen. Daar zit een kracht in om dit te erkennen en dit niet meer normaal te vinden. Ik zou zoveel kwader mogen zijn. Dat gevoel is echt gerechtvaardigd.

Vind je dat er een queer community is in Vlaanderen?

Ja, bij mij is dat in een stroomversnelling geraakt in de laatste twee jaar. Ik heb heel fijne mensen leren kennen waar ik heel veel steun aan had. Maar dat was niet bij iedereen het geval. Ik had veel homovrienden, maar identificeerde mij niet meer met hun ervaringen. Dat waren allemaal cismannen en ze voelde zich ook zo. Op mannen vallen is een heel klein stuk geworden van mijn identiteit. Op dit moment is dit niet meer wat er toe doet.

Bots je op stereotypes binnen je eigen gemeenschap?

Natuurlijk. Ik heb geen enkele voeling met de identiteit van een man, maar in de periode dat ik me veel vrouwelijker begon te uiten dan botste ik heel vaak op de homo's die niet op de vrouwelijke no-femmes, masc for masc. Er heerst nog altijd een gigantische machocultuur, al wordt dat dan weggezet als een voorkeur. Dat kan wel zo zijn, maar het is wel je verantwoordelijkheid om deze in vraag te stellen. Je kan op een bepaalde stijl vallen, maar de voorkeur om niet op vrouwelijke mannen te vallen vind ik echt belachelijk. Er is namelijk niemand die weet wat vrouwelijk precies inhoudt. Je kan niet een heleboel eigenschappen in een hokje gooien en dan zeggen dat het om een voorkeur gaat. Nee, dat zijn genderstereotypes.

Dat is iets waar ik nu heel hard tegen aan bots. Ik weet echt niet meer wat momenteel mijn datingpoel is. De cis homomannen vallen niet op mij vanwege mijn gender, maar daardoor hoef ik hen ook niet meer te hebben. In het begin was dit wel lastig, maar nu weet ik dat dit niet meer mijn coté is. Ik kan niet meer op mensen vallen die niet op mij terugvallen.

Maar je hebt ook het andere uiterste waar mijn gender echt een fetisjisme wordt. Er is een moment geweest dat ik hier wel voor zou settelen. Als je het gevoel hebt dat je overal uit de boot valt dan ben je content met alle aandacht die je kan krijgen, ook al is die enorm respectloos. Een fetisj van iemand maken is echt ontmenselijkend. Ik zou niemand willen die me zo ziet.

Vorig jaar vond er een gaybashing plaats in Gent. Alle mediakanalen spraken over een 'vermoedelijke' gaybashing. Welk beeld scheidt dat?

Voor mij is dat een groot voorbeeld van hoe dat kranten of mediakanalen gerund worden door allemaal cis-mensen en vaak ook hetero-mensen. Dat is jammer, want zo mis je perspectief. Ze laten continu steken vallen als het over genderthema's gaat. Ze moeten mijn vertrouwen echt herwinnen, want nu zijn ze het volledig kwijt. Ik wil begrijpen dat dit vanuit een onwetendheid komt, maar ze zijn niet bereid om te luisteren. Je kan niet alles weten, maar het wordt echt problematisch wanneer mensen vanuit hun ervaringen spreken en je daar nog steeds niet naar wilt luisteren. Ze willen wel over ons praten, maar niet met ons praten.

Ik maakte onlangs zelf zoiets mee toen ik voor de Warmste Week ging helpen met een spotje waarin ze LGBTQI-personen nodig hadden. We voelden ons al wat raar want andere groepen waren daar voor een goed doel. Maar vlak voor we moesten opnemen, kwamen we er plots achter dat er in onze groep van LGBTQI-personen figuranten zaten zonder dat die ook maar iets te maken hadden met de gemeenschap. Die werden gewoon geschminkt en er werd wat glitter op hen gegooid. Zoiets kan je echt niet maken, maar de producers snapten totaal niet waarom we kwaad waren. Ze doen je meteen voelen alsof je ambetant bent en drama maakt om niets Uiteindelijk hebben ze ons toch kunnen overtuigen om het toch te doen. Achteraf bleek dat de figuranten die bij ons stonden nog betaald kregen ook.

Hoe moet het beter?

Het is niet aan de meerderheid om te beslissen of dit problematisch is voor een minderheid. Dat is hetzelfde nu met de BLM-beweging. In de panelgesprekken die op televisie gevoerd werden zaten bijna alleen maar witte mensen. De media werkt continu vanuit dat wit, hetero en cis perspectief. Ze zijn het niet gewoon dat er een andere blik op een onderwerp geworpen kan worden. We proberen wel om de dialoog op gang te trekken maar komen vaak niet verder dan een Urbanus die op televisie zegt dat hij niet racistisch is.

Er is de laatste jaren wel zichtbaarheid gekomen en dat zorgt voor een laagje aanvaarding waardoor iedereen denkt dat we er zijn. Maar prik hier in en de boel ontploft. Zeker als het over transgenders gaat. Ik herinner me nog goed dat *Girl* werd geprezen als de beste transgenderfilm ooit. Ruimte om daar kritiek op te geven was er niet. Dhont kan wel zeggen dat hij hier geen hele groep mee wilt representeren, maar dat kan enkel wanneer we staan waar we moeten staan. Dat is niet het geval, dus dan wordt dit automatisch de representatie. Er is namelijk niets anders rond dit thema.

Zichtbaarheid is dus niet ons enige doel. Nee, laat ons aan het woord in plaats van over ons te schrijven. Wij moeten onze eigen verhalen vertellen, want de reguliere media slagen hier niet in. Maar we hebben wel de hulp nodig van die cis/heteromensen, want we zullen altijd een minderheid zijn.

Je hebt ook de verkavelingshomo's die zagen over dat er alleen maar vrouwelijke homo's in de media komen en die beweren dat dit het imago van homo's schaadt. Die willen heel graag mee in de maatschappij, maar dat lukt niet. Haal dan gewoon de grens naar beneden

Ik ga nooit respect kunnen hebben voor homo's die naar de N-VA gaan. Dat is gewoon zo. Dat is puur uit eigenbelang, want ze laten een deur open doen voor een beter leven en wanneer ze binnen zijn slagen ze die achter hun dicht en laten ze de rest buiten staan. Ook dat zie je regelmatig. Van cis hetero mensen zijn we dit ondertussen gewoon, maar als zo'n mensen dit doen is dat extra. Dat is pijnlijk.

Waarom lijken jongeren verder te staan in het begrip rond gender?

Naast alle slechte dingen die sociale media ons heeft gebracht, heeft dit ons ook heel veel bijgebracht. Zonder dat zou ik nooit op de perspectieven uit Amerika of zo gebotst zijn. Voor mijn nieuws vertrouw ik meer op Twitter dan op onze kranten. Dat is gevaarlijk aangezien je dit steeds kritisch moet benaderen, maar als dat lukt is Twitter een heel goed medium. Via daar krijg je rechtstreeks informatie, terwijl dat via onze media maar halvelings gebeurt.

Sommige mensen hebben wel de overtuiging dat die haat met de nieuwe generatie zal verdwijnen, maar dat is ook een dubbele. Want er is de kant van Dries Van Langenhove en Schild&Vrienden die eveneens steeds meer opkomt. Daar hebben ook veel jongeren op gestemd. Alleen zijn dat jongeren waar ik nooit contact mee zou hebben. Ik hoef die ook niet toe te laten in mijn bubbel om te wetend at deze er zijn. Ik ga dat ook nooit vergeten. Je kan hen natuurlijk niet allemaal over dezelfde kam scheren.

Het Nieuwsblad en 'onze man in een rok'

Dit deed me stevig met m'n ogen rollen. In plaats van te zien hoe dat het is om rond te lopen in een rok, kan je luisteren naar de mensen die al kei lang zeggen hoe het is. Op het einde van de dag doet hij die rok ook uit, terwijl ik daar niet onderuit kan. Als je insteek van het artikel is om het uiteindelijk bij de binaire hardnekkigheden te houden, waarom schrijf je dit dan? Ik vind het wat nutteloos dat dit de kranten haalt en reacties uitlokt. Het voelde heel goedkoop en was duidelijk niet voor ons geschreven. Er wordt amper iets voor ons geschreven. Als medium heb je de verantwoordelijkheid om hier juist mee om te gaan, zeker wanneer het om gevoelige thema's als deze gaat.

De laatste jaren zit er wel meer diversiteit in mediacampagnes en reclame, maar zolang het achter de schermen niet verandert is dit behoorlijk hol. Zichtbaarheid heeft voordelen, maar mensen weten wel dat dit bestaat. Het mag wel in de media blijven komen zodat mensen dit niet vergeten, maar doe het dan wel op een correcte manier. Ga respectvol om met je onderwerpen. Als je die nuance niet kunt aanbrengen, kies dan gewoon een ander thema.

Zalando: Hoe gevaarlijk vind je het dat een spilfiguur als Theo Francken zo'n meningen verkondigd?

Enorm, zo'n uitspraken noemen ze dog whistles. Zijn achterban ziet dat en hoort wat hij bedoelt, terwijl hij zich nadien nog makkelijk kan terugtrekken en argumenteren dat hij dit niet zo bedoelde. Maar ondertussen is zijn boodschap wel overgebracht. Dan beginnen ze natuurlijk weer over het recht van vrije mening, maar soms mag ik iemand wel eens zeggen dat Théo even zijn klep moet houden. Van mij mag je die praat verkopen op café, maar zo'n uitspraken hebben geen recht op een mediaplatform. Dingen als deze zijn niet vernieuwend of prikkelend, ze zijn simpelweg haatdragend.

Als er prikkelende uitspraken worden gedaan door invloedrijke mensen zoals JK Rowling dan hoeft daar geen aandacht aan gegeven te worden. Dat is enorm schadelijk. Ze denken van zichzelf dat dit een mening is die tegen de mainstream ingaat, maar ze bevestigen deze juist. Ze denken dat ze zeggen waar het op staat, maar dat zou alleen gelden als zo'n minderheid door de menigte aanvaard is. Je bent geen prikkelende denker wanneer je het standpunt van de meerderheid bevestigt. Dat framen als een randmening die niet gehoord mag worden door de woke community. Uitspraken als die van Rowling zijn geen randfenomeen, want deze hoor ik continu. Als je er niets over weet, dan hou je dus beter je mond.

Hoe belangrijk is een Pride nog?

Heel belangrijk, maar dat is dubbel. Het is namelijk heel commercieel geworden. Je krijgt daar uit de ene hoek kritiek op van de verkavelingshomo's die vinden dat dit feesten niet nodig is. Uit de ander hoek komt de kritiek dat pride gestart is als een protest, dus wat is het nut nog als politieke partijen daar in meelopen? Dat Groen daar bij loopt snap ik nog enigszins, maar wat N-VA daar komt doen is mijn één groot vraagteken. Hoeveel rechtse figuren moeten er nog met homofobe uitspraken komen voor partijen toegeven dat ze ons niet tolereren?

Overige

Als ik thuis kom van de winkel dan vraagt mijn broer wel eens of ik het lastig vind dat mensen naar me kijken, maar dat heb ik dan meestal niet eens gezien. Ik ben hier vrij onopmerkzaam in geworden. Ik word blind en doof als ik over straat wandel, wat best negatief klinkt. Maar je kan ergens niet anders. Als dat niet lukte dan zou ik niet meer buiten kunnen komen. Nu is dit iets wat ik vrijwillig kan, maar een jaar terug lukte dit alleen door een dikke muur rond me heen te zetten. Daardoor raakte ik in de therapie ook niet tot bij mijn gevoelens. Ik ben gewoon hard moeten worden om dit van me af te kunnen schuiven. Dat had ik liever niet gedaan, maar dat was toen wel nodig om te overleven. Ik ga dat ook nog vele nodig hebben.

Maar zoiets wil je kunnen kiezen. Ik merkte niets van de negatieve commentaren, maar daardoor miste ik ook heel wat positieve ervaringen. Iedereen moest een armlengte wegblijven. Door de therapie ga ik hier nu veel beter mee om.

Ik ga altijd over straat met muziek. Zonder koptelefoon kom ik niet buiten. Als ik die vergeet, dan is dat echt een hel. Ik word me dan heel bewust van mijn omgeving en heb echt elke blik gezien. In die zin is mijn muziek een afsluitingsmechanisme. Ik vind dat wel iets krachtig.

Dat is eigenlijk iets grappig. Het kan een muur vormen wanneer ik over straat loop en mijn koptelefoon opzet. Dat beschermt me en zorgt ervoor dat ik kan gaan. Maar muziek heeft mij ook bij mijn gevoelens kunnen brengen wanneer ik dat zelf niet kon. Ik vind het straf dat het die beide extremen naar buiten kan brengen.

Als ik naar foto's van toen terugkijk dan schaamde ik me wel. Ik vroeg dan al lachend aan mijn ouders waarom ze me ooit met Winx-poppen hebben laten spelen. Maar nu schaam ik me vooral voor de foto's uit de periode waarin ik me jongensachtiger ben gaan gedragen. Ik wist gewoon niet wie ik was.

Hoe denk je over voornaamwoorden?

Ik vind pronouns iets abstract, want dit wordt alleen gebruikt als er over je gesproken wordt. Als je me effectief gaat groeperen bij de mannen dan voelt dat niet juist, dat weet ik al langer. Maar voor de rest maakt dit me niet zo veel uit.

11. Ruud Hendrickx, hoofdredacteur bij de Dikke Van Dale en taaladviseur bij de VRT

In interview van 2018 zei u dat de binaire voornaamwoorden, in het Nederlands zijn dat “die” en “hen”, in Vlaanderen zie ik dat vooral “die” en “hun” gebruikt worden, nog niet echt ingeburgerd zijn geraakt. Ziet u dat u anders?

Neen, ik denk dat er een paar dagen geleden nog eens een artikel over verscheen en daar komt nog altijd de opmerking naar voren dat ze niet ingeburgerd raken. Volgens mij heeft dat er mee te maken dat “hen” en “hun” al een functie hebben. Dat is volgens mij het probleem.

U denkt dus dat er beter een alternatief nodig is van een woord dat in de Nederlandse taal nog niet bestaat?

Ik denk dat dat het probleem ook wel is: dat we dus met een binair systeem zitten en dat het heel moeilijk is een bestaand systeem in een grammaticaal systeem in te breken. Dat is bijzonder moeilijk. Woordenschat is wat anders maar een grammaticaal systeem dat is echt niet zo simpel. Er zijn twee mogelijkheden: ofwel ga je inderdaad zeggen “ik ga een bestaande vorm gebruiken” maar dan krijg je met die “hen” en “hun” een probleem dat die al een functie hebben, een meervoud terwijl je het hier gaat gebruiken voor één persoon waardoor de grammatica opeens ook heel bizar gaat klinken. Dat is natuurlijk een groot obstakel om een vorm ingang te laten vinden. Dus ik denk dat als je gaat zeggen “hen” en “hun” gecombineerd met een meervoudsvorm dat daar heel wat weerstand tegen gaat zijn omdat het botst met ons grammaticaal aanvoelen. Ik denk dat op termijn “die”, als je die met een enkelvoud kunt combineren, veel meer kans maakt op succes. Dat is een bestaande vorm die makkelijker in de mond zal liggen.

Probeert de VRT in haar nieuwsvoering meer genderneutraal of eerder genderinclusief nieuws te brengen of is daar niet echt sprake van?

Ik weet niet of we het in het nieuws doen. Daar kan ik eerlijk gezegd niet op antwoorden. We proberen het wel te doen in onze vacatures. We proberen in vacatures een zo neutraal mogelijke aanduiding te gebruiken. Dat heeft, denk ik, niet in de eerste plaats te maken met genderinclusiviteit. Maar wel met het feit dat we merken dat op bepaalde functies niet iedereen afkomt, gewoon door de functiebenaming. Dat is een ander probleem, dat is eerder genderbyes dat als je een ingenieur vraagt dat daar nog steeds meer mannen op afkomen dan vrouwen. We proberen wel in die contexten zoveel mogelijk genderinclusieve termen te gebruiken of proberen helemaal niet naar gender te verwijzen. Dat je zegt: “we willen nieuwe collega’s” en hoe die zich uiten dat doet er eigenlijk niet toe. Maar ik heb er eigenlijk geen idee van of er al is nagedacht over hoe we daar in het nieuws over gaan spreken maar het zit natuurlijk wel in een ruimere context van inclusiviteit in het algemeen vb. hoe gaan we bepaalde ethnische groepen of religieuze groepen benoemen. Het zou me niet verbazen dat er ooit de discussie op tafel komt voor het nieuws van hoe gaan we gewoon gender gebruiken. We hebben natuurlijk wel aanbevelingen vanuit de cel “diversiteit”. Ik weet niet of je dat kent, onze woordenlijst “diversiteit”. Daar staat een studie over gender in. Maar nogmaals voor de nieuwsdienst is mij niets bekend over afspraken, maar dat wil niet zeggen dat ze er niet zijn. Je zou dus ook eens contact kunnen opnemen met iemand van de nieuwsdienst. Dimitri Verbruggen is op dit moment hoofd van het journaal vb.

Is het dan niet mogelijk het te kaderen bij het stuk?

Ja maar dat ontbrak want het ging niet zozeer over de voornaamwoorden. Het ging er maar gedeeltelijk over. Ik heb er een tijdje geleden ook een stukje over geschreven op VRT taam toen Sam Smith zei “ik wil naar buiten komen als non-binaire persoonlijkheid. Ik heb aan het einde van het stuk geschreven dat we in het vervolg eigenlijk op deze manier over deze persoon moeten gaan spreken. Eigenlijk gaat dat heel vlot als je de vorm “die” gebruikt. Vandaar dat ik ook het eerste aanvoelen heb dat met “hen”, “hun” zitten we op het verkeerde spoor in het Nederlands. Ik weet waar het vandaan komt. In Scandinavische landen is het ook “hen” maar het verschil daar is dat de persoonsvormen van de derde persoon enkelvoud “han” en “hun” zijn. “Hen” past dus veel beter in dat rijtje terwijl je bij ons meteen in een ander paradigma van voornaamwoorden zit. Je gaat van enkelvoud naar meervoud. Als er een soort consensus zou komen over “die” dat zou veel makkelijker zijn in het Nederlands, zodat we geen bestaande meervoudsvorm hebben.

“Die” wordt sowieso al gebruikt, alleen kan het niet gebruikt worden als bezitsvorm.

Het zou wel kunnen als je gebruikt “diens”: dus die en diens. Maar dat heeft natuurlijk weer een andere gevoelswaarde want dat is om het onderscheid te maken tussen “zijn” en “diens”. Als je twee hijen hebt in een bezitsvorm dan zeg je “diens is de laatsgenoemde”. Dan zit je weer met een bestaande vorm die in botsing komt want dit is net het hele probleem, die bestaande vormen waar je altijd op botst.

U zei dus dat er recent een artikel over gepubliceerd is. Is er over nagedacht om het te kaderen, om er een kaderstuk bij te zetten ipv het meteen te verwijderen?

Dat weet ik niet. Dat is een beslissing van de redactie. Die zijn onafhankelijk. Maar ik denk wel dat dat een probleem was, dat de duiding wat ontbrak want we hebben het thema al meer dan eens behandeld, ook op de radio als ik me niet vergis naar aanleiding toen van Sam Smith. Joppe De Campeneere heeft daar een uitgebreid over gesproken op “Nieuwe Feiten” in september vorig jaar. Hij zegt ook “de voorkeur is die maar de objectvormen worden dan weer moeilijker”.

Het is zoals het vaak zal gaan bij de taal, het is eigenlijk denk ik de gemeenschap zelf, de mensen die er mee bezig zijn om daar eens over na te denken dat zij dat heel consequent gaan gebruiken zodat dat vaak hoorbaar is. Dat is natuurlijk ook helemaal niet zo simpel. Het is wanneer een van die betrokkenen, aangeeft “kijk ik wil zo aangesproken worden” dat het probleem, de kwestie zich voordoet. Ik weet dat Joppe ook zegt dat hij er geen aanstoot aan neemt als de mannelijke vormen gebruikt worden in zijn geval. Hij zegt “dat stoort me niet maar ik heb liever dat ze de “die” vormen gebruiken en “hen” en hun””. Maar het vraagt heel veel grammaticale inspanningen. Het komt er zeker niet spontaan uit bij een gesprekspartner omdat we het niet gewend zijn. Spraak is grotendeels een automatisme.

Dat vraag ik me dan af: stel dat niet alleen de VRT natuurlijk maar ook kranten zoals de Standaard, de Morgen, het Nieuwsblad dat steeds meer gaan gebruiken en ook nonbinaire personen aan het woord laten over nietgender gerelateerde thema's, kan dat dan geen manier zijn om te gaan normaliseren?

Tuurlijk, natuurlijk, je moet gaan gewennen. Maar tegelijk vraag ik me ook af, is iedereen ook maar zo bereid om zichzelf met een genderinclusief pronomen te laten aanspreken want dat is natuurlijk ook een deel van je privacy. Dat zal ieder voor zich ook moeten uitmaken. Als iemand uitdrukkelijk zegt “ik sta daar gewoon op”, dat is natuurlijk wat anders. Ik vind toch wel dat je in zo een discussie het

initiatief ook van de betrokken persoon zelf moet komen. Dat is zo is zo iets wezenlijks voor jezelf dat anderen dat eigenlijk niet in jouw plaats zouden mogen beslissen, zelfs al weten ze het. Dan nog zou je moeten aangeven “zeg maar “die” of zeg liever “die”.

In het artikel wordt, niet alleen door u, gezegd dat zo een beslissing voor gewijzigde taal of een wijziging in de taal van bovenaf moet komen. Er zijn natuurlijk wel veel nonbinaire personen die vragen voor een correcte aanspreking. Is dat dan nog van bovenaf?

Wel, wat ik bedoel met van bovenaf, is dat een of andere organisatie of instituut zou bestaan voor het Nederlands om taal te bepalen. Dat hebben wij niet. Dat is het hele probleem. In een land als Frankrijk met een Academi Française, daar is gewoon een taalinstelling die zegt “voilà, dit is het”. In die zin kan dat niet bij ons. Er is geen enkele organisatie die bevoegd is om een grammatica op te leggen. Het enige dat je kunt doen is van onderuit een bepaalde vorm zo vaak te gaan gebruiken, dat die wordt opgenomen in de gewone taal van elke dag, van iedereen waardoor dan een adviserende organisatie dat dan kan constateren. We hebben in het Nederlands geen traditie van het moet zo zijn vanuit een overheid of van wie dan ook. We hebben gewoon een traditie “het is zo” en als je zegt ik wil me houden aan de norm, dan kan je dit doen. Er is nooit van “dan moet je dit doen”. Dat hebben wij gewoon niet die traditie, behalve voor spelling. Ik snap wel een vraag van “erken dat op de een of andere manier”. Dat kan natuurlijk door allerlei maatregelen. Een overheid kan vb. wel zeggen “wij vermelden geen biologisch geslacht meer op een identiteitskaart want dat is niet relevant”. Dat zijn natuurlijk dingen die een overheid wel kan doen waardoor dat binaire uit het beeld verdwijnt.

Klopt inderdaad, ik heb daar gisteren nog een interview rond gedaan met Annelies Despalier. Die is jurist en ombudsvrouw “gender”, maar het gaat nog een heel, heel lange tijd duren want in 2019 is de transgenderwet deels vernietigd door het grondwettelijk hof omdat die discriminerend was voor nonbinaire personen omdat aangezien wanneer ze hun geslacht laten wijzigen, ze alleen kunnen tussen men en vrouw kunnen kiezen. Dus er moet een X aan toegevoegd worden, maar die X kan dan weer een reden zijn tot discriminatie, dus dat moet dan weer onderzocht worden. Daar staan we dus nog niet.

Wij doen het op de VRT niet meer. Dat is wel een beslissing die we genomen hebben. We zetten in personeelsadvertenties dus nooit zoiets als M/V/X. Er staat gewoon: we zoeken een collega “klank”, “belichting” of wat dan ook wat ook niet simpel is he want je gebruikt makkelijk cameraman of cameravrouw. Maar daar bestaat altijd wel een creatieve oplossing voor om daar een draai aan te geven dat het wel kan. Je moet er even over nadenken, dat is het. Maar ik denk eerlijk gezegd echt dat het grootste probleem zit in de pronominale aanduiding, de voornaamwoorden.

Nog een laatste vraag dan. Ik las ook in het interview (u bent hoofdredacteur van de Dikke Van Daele) dat u zei “wij bepalen niet wat er in de Van Daele komt. We nemen een woord pas op als het consequent gebruikt wordt”. Wanneer wordt iets als consequent gezien want natuurlijk komt niet iedereen elke dag in aanraking met een non-binair persoon? Dus niet iedereen gaat dat ook gebruiken.

Ja, dat is inderdaad een groot probleem omdat je daarbij bent aangewezen op je aanvoelen als woordenboekmakers. Het is heel simpel om nieuwe woorden te vinden want dat kan een computer voor je doen. Je vergelijkt wat je hebt met wat je niet hebt, wat er in kranten staat en je ziet meteen “oh, dit hebben we nog niet”. Het probleem is natuurlijk met het nieuw gebruik van bestaande woorden, dat is natuurlijk veel minder makkelijk te vinden. Wat we daarvoor aan het doen zijn, we zijn nu echt bezig met inclusiviteit en diversiteit ook in het woordenboek. En dat heeft te maken natuurlijk met de “black lives matter” of eigenlijk is het begonnen met de zwarte piet discussie, laten we daar heel eerlijk over zijn, zeker in Nederland. Op dat gebied zijn we nu het woordenboek nu echt

met een aantal mensen aan het screenen want het kan inderdaad niet meer in deze tijd. Dat is een oefening die je moet maken. De Dikke is bijna 160 jaar oud. Daar staan dingen in die in jaren niet meer bekeken zijn en die een tijdsgeest van misschien 30, 40, 50 jaar geleden weerspiegeld hebben. Dus wat we heel concreet hebben, je kunt het zien als je de online de Dikke Van Daele hebt, maar dan ga je zien dat vb. Zwart Afrika wordt niet meer gebruikt. Pas op, Zwart Afrika staat daar als combinatie in want je moet kunnen opzoeken “wat is Zwart Afrika” als je dat in een tekst vindt van vroeger. Maar je gaat zien dat in de tekst van Van Daele zelf, definities en toelichtingen staat “sub Saharisch Afrika”. De hele verwijzing uiteraard naar “neger” is weg. We zijn ook veel precieser geworden. Vaak stond er in de ethymologie “dat komt uit een indianentaal”. Stel u voor dat daar zou staan: “dat komt uit een blankentaal”, dat is zo van “dat is allemaal één pot nat” wat het niet is. Met soort dingen zijn we nu bezig. En wat we ook al wel hebben gedaan, maar dat is een verschrikkelijke, verschrikkelijke klus, dat zijn juist woorden zoals “arts” daar staat bij M om daar op zijn minst... . Maar het probleem is wat doe je daar dan mee. Want we moeten

12.Sem lannau uit Gent, 29 jaar, thuisverzorger en social media manager van Genderspectrum VZW (non-binair: die/hun)

Vertel me wat meer over jezelf.

Ik ben perfect gelukkig met m'n lichaam, op de borsten die ik had na. Die groeiden al vanaf m'n negende, maar ik vond dat deze niet paste bij wie ik was. Ik kom uit een christelijk gezin en herinner me nog goed dat ik op een avond echt gebeden heb tot God in de hoop dat m'n borsten de volgende dag weg zouden zijn. De teleurstelling was groot toen ik wakker werd. Ik deed er alles aan om te tonen dat ik die niet had. Ik droeg veel wijde pulls en sjaals, ging nooit zwemmen en stond liever niet op de foto. Dat laatste zou niet stroken met wat er in mijn hoofd omging. Ook bh's kopen was een echte hel voor mij.

Dit jaar heb ik ze dan laten verwijderen. Het gevoel dat ik had na die operatie is onbeschrijfelijk. In de eerste weken heb ik lang in de spiegel staan kijken naar mezelf. Ik kon het echt niet vatten dat die weg waren.

Hoe en waarom is Genderspectrum vzw precies ontstaan?

Voor non-binaire personen was er nooit echt een organisatie die alleen voor hen opkwam. We merkten wel echt dat dit nodig was toen er een jaar geleden zeventig mensen aanwezig waren op de opening. Nadien volgde elke maand een praatcafé, panelgesprekken, creatieve dagen, etc.

Iedereen is welkom natuurlijk, maar we willen vooral een veilige zone creëren voor non-binaire personen. Er is namelijk al zo weinig voor hen. Voor velen zijn onze praatcafés één van de weinige momenten dat ze over hun identiteit kunnen spreken en hun hart kunnen luchten. Bij families ligt dit vaak nog heel moeilijk. Velen van hen staan ook op de wachtlijst voor een operatie, dus dat community-gevoel helpt hen ook wel.

Het is niet zo dat we uit de boot vallen, maar in de media merken we natuurlijk heel fel dat er zeer weinig over ons gesproken wordt. We worden nog te vaak in hokjes geduwd.

Hoe denk je over die labels?

Voor mij hoeft dat allemaal niet, maar je hebt ze wel nodig om ergens te raken. Voor mijn ouders is het bijvoorbeeld handig om iets duidelijk te maken. Ik denk dat mensen dit willen om iets te begrijpen dat ze niet kunnen begrijpen.

hebben. Dat zijn altijd de mensen met pluimen in hun gat of mannen in een leren pakje. Dat voedt gewoon de mening van iedereen die hier al een beetje tegen is, terwijl het echt niet zo in elkaar zit. Op mijn werk vragen ze dan ook of ik naar de prides ga en daar in mijn bloot gat rondloop. Dat toont weer welk fout beeld dat de media van ons schept.

Is het opzet van zo'n events om over gender te babbelen? Of is het eerder voor een gevoel van gemeenschap?

Vorige week hebben we een picknick georganiseerd met Genderspectrum. Daar wordt wel over gender gebabbeld, maar voor de rest hebben we gewoon wat gevoetbald en gelachen. Mensen die hier naartoe komen kunnen zich gewoon even amuseren zonder oordeel en met een gevoel van vrijheid.

Wat doet dit met jongeren die hier naartoe komen?

Ik denk dat elke jongere van hun leeftijd wel het gevoel krijgen dat ze abnormaal zijn. Er komt zoveel op hen af via sociale media. In die zin denk ik dat ze het nog zwaarder te verduren hebben als mijn generatie, dus voor hen is het des te belangrijker om terecht te kunnen in een gemeenschap waar ze zich thuis voelen en waar ze het gevoel hebben dat ze kunnen zijn wie ze zijn.

Hoe belangrijk is een pride nog?

Heel belangrijk. Het is voor een deel wel feesten ja, maar we staan daar ook om te tonen dat we hier ook zijn, dat we een stem hebben en dat we bestaan. Het is een manier om te tonen dat ze rekening met ons moeten houden.

De Antwerp Pride is leuk, maar er zijn prides als the Trans March of the Queer Pride in Gent waar je effectief je stem laten horen uit protest. De cis-Vlaming zal hier wel een ander gevoel bij hebben, maar dat komt dan weer omdat de media de foute mensen toont. De dag na de pride kijk ik dan ook naar de nieuwsuitzendingen van VRT en VTM om te kijken welke beelden ze er nu weer uitgeknipt

13. Stan Hawkes uit Aarschot, 13 jaar, student middelbaar onderwijs (hij/hem)

Hoe ben je begonnen met make-up?

Ik heb dit allemaal ontdekt via sociale media. Via daar leerde ik mensen met verschillende genderexpressies kennen en zag ik dat jongens ook make up konden drage. Zonder mijn telefoon zou ik dus nooit geweten hebben dat dit bestond, want op televisie en in de kranten is alles namelijk heteronormatief dus daar kom je dat amper tegen.

Ik heb een jaar vlogs gemaakt voor het jongerenblad van Flair, waardoor mijn aantal volgers op Instagram zo hard gestegen is. Nadat die eerste video gepost was, wou MNM me meteen interviewen. Een week later kwam ik op Karrewiet. Het is wel vaak gebeurd dat mijn woorden volledig getwist zijn.

‘Als je de ladekast van Stan opentrekt, vind je een hele lading aan foundations, concealers,.. waar vele vrouwen van dromen’, schreef Het Laatste Nieuws. In Het Nieuwsblad zei ik blijkbaar dat ik make-up nog altijd iets voor vrouwen vind maar dat mannen zich hier wel bij kunnen aansluiten. Dat artikel heb ik denk ik verbrand. Mijn mama heeft naar

Voel je dat je via sociale media de grenst verlaagt voor anderen?

Ja, dat voel ik enorm. Meisjes en jongens sturen me vaak dat ze door mij met make up zijn begonnen en dat ze zich zijn beginnen uiten zoals ze dat zelf willen. Ik probeer hen daar ook in bij te staan. Ik heb heel veel geluk met mijn ouders, maar voor veel mensen is er echt nog de vrees om uit de kast te komen. Er blijft wel dat taboe.

Zie je make-up als iets genderloos?

Voor mij persoonlijk is het nooit een probleem geweest om dit genderloos te zien, ook al probeert de media het wel zo af te beelden. Ik draag dit dus ook gewoon naar school en in het openbaar. Maar bij mij speelt dit al van kleins af aan. Ik heb nog foto's van toen ik drie was waar je me kunt zien met make-up. Als ik aan mijn ouders een make up-doos vroeg wanneer mijn zus er één had dan kreeg ik dit ook gewoon.

Leeft er een grote queer community?

Ja, op mijn leeftijd is het wat moeilijk om in de queer scene te zitten omdat ik nog niet naar feestjes kan, dus op die manier werkt dit wel. Dat leeft vooral op Instagram. Voor de rest leer ik mensen kennen via Genderspectrum en bijeenkomsten

Ben je al op geweld gebotst?

Een volwassen vrouw die ik totaal niet kende heeft ooit naar me gestuurd dat ze het top vond wat ik doe, maar ze was er zeker van dat ik als jongen in het foute lichaam zit en dat ik over een aantal jaar mijn transitie zou starten. Ik vond het ongelooflijk vreemd dat iemand dit voor mij koos. Mensen verwachten echt dat je dit aan een persoon kan zien, maar zoiets is persoonlijk. Zoiets hoor je zelf te zeggen. Mensen moeten hier niet van uit gaan.

Na één van mijn examens was ik aan het wachten op mijn bus met een roze boekentas naast me toen er drie zeventienjarige jongens naar me toe kwamen. Ze vroegen aan mij of ik een sigaret wou tot er plots één vroeg of ik 'zo een homo' was. Ik was kei bang en ben wenend naar huis gegaan,

want ze zaten vlak naast me. Ik was aan het trillen en was bang dat er iets ging gebeuren. Ik was toen twaalf.

Nu ik lang haar heb en me vrouwelijker kleeed, gaan veel mensen er van uit dat ik biologisch gezien een vrouw ben. Wanneer mensen me dan via via kennen en weten dat ik eigenlijk een jongen ben, gebeurt het wel al eens dat ze me in het midden van de straat beginnen uit te schelden.

Kasper en ik waren bezig met een Instagram live toen iemand ons vroeg in de chat of die mee live mocht gaan. Hij zei dat hij net zijn make up had gedaan, dus we dachten: waarom ook niet? Plots begint die persoon me enorm hard uit te schelden. Hij zei me dat hij er voor ging zorgen dat ik niet meer leef wanneer hij me tegenkomt in het openbaar en dat ik het niet verdiende om te leven. Hij dreigde er ook mee dat hij m'n hele familie ging komen neersteken. Dat eiste zijn tol, want de maanden die daar op volgde had ik amper nog energie. Ik had geen zin meer om nog iets te doen. Ik heb daar ook met een psycholoog over gebabbeld.

Gelukkig hebben mensen een deel opgenomen zodat we hier mee naar de politie konden stappen. Maar de politie van Aarschot vertelde me dat dit iets voor cybersecurity is, terwijl die persoon me letterlijk zei dat hij me wist wonen en dat hij me 's nachts ging komen neersteken. Die nacht heb ik niet geslapen.

Krijg je begeleiding?

Mijn mama heeft gesprekken met een genderpsycholoog aangevraagd. Dat heeft twee jaar geleden geduurd voor ik op de eerste afspraak mogen gaan. Dat is vooral om te checken hoe het met me gaat en om me te helpen. Ik ben zelf zoekend omdat ik nog zo jong ben, dus met hen praten helpt.

Ik heb binnenkort een afspraak met een hormoon dokter die gaat checken hoe ver ik zit in de puberteit. Ik heb al meerdere gezegd dat ik de puberteit echt haat, omdat ik niet tegen die veranderingen aan mijn lichaam kan. Ik wil niet dat mijn stem verandert of dat mijn schouders breder worden, dus zijn er nu gesprekken voor puberteitsremmers te nemen. Ik kijk er tegenop om baardgroei te ontwikkelen. Ik vind het goed zoals ik nu ben omdat ik er nu juist zo fluïde uit zie.

14. Thomas Mangelschots uit Gent, 22 jaar, tijdelijk gestopt met studeren (genderqueer: die/hun)

Vertel me wat meer over jezelf.

Ik heb meerdere coming-outs gehad. De eerste was twee jaar geleden. Toen identificeerde ik me als homoseksueel, maar ik wist gewoon niet beter. Ik ging alleen maar naar holebi-feestjes, dus kwam ik ook nooit iemand tegen die trans was. Door die onwetendheid had ik ook een grote afgunst naar die groep. Voor mij was het heel moeilijk om te begrijpen dat er mensen waren die zich niet oké voelde bij hun geboortegeslacht en dat wouden veranderen. Ik zag hen als mensen die ongelukkig waren en een transitie zagen als een manier om dat te ontlopen. Dat is natuurlijk volledig verkeerd.

Zelf had ik vroeger veel ruzie met m'n ouders vroeger omdat ik niet wist wie ik was als persoon. Eind 2019 ben ik dan naar Antwerpen verhuisd omdat dit echt niet meer lukte. Daar ben ik pas mensen als Julio, Kasper en Lander tegengekomen. Zij waren ook zoekende, maar wisten al wel dat ze non-binair waren. Toen ze me hier meer informatie rond verschaften ben ik me begin afvragen of ik dit ook was. Daar had ik het in het begin wel moeilijk mee omdat ik niet snapte wat dit dan betekende.

Wat is non-binariteit voor jou?

De invulling van non-binariteit is voor iedereen iets anders. Ik zweef tussen man en vrouw, maar dat betekent daarom niet dat dit de enige invulling hier van is. Sommige mensen voelen zich bijvoorbeeld geen van de twee. Bij sommigen wisselt dat gender zelfs van dag tot dag. Het is heel gevarieerd, wat ik iets heel mooi vindt. Jij bepaalt de invulling van dit label. Het label bepaalt jouw niet. Van zodra ik dat besepte, wist ik dat dit juist voor me was. Ik kon zijn wie ik wou zijn.

In kleding uit ik dat met een mengeling tussen het mannelijke en vrouwelijke. Dat zeg ik om het duidelijk te maken, want een stuk kleding is een object en heeft daardoor geen gender.

Wat vind je van die labels?

Als er geen labels zouden zijn dan zou er ook geen verdeeldheid zijn. Er zou geen opboks zijn van het een tegen het ander. Iedereen zou samen mens kunnen zijn. Anderzijds is dit wel goed, want sommigen hebben dit nodig als een houvast om een gevoel van homogeniteit te hebben met personen waar ze dezelfde idealen mee delen. Ik merk hierdoor wel dat veel mensen binnen de lgbti+-wereld te veel gaan vasthangen aan een bepaalde groep, waardoor ze op zichzelf niet meer floreren in hun persoonlijkheid. Zelf denk ik niet dat ik dit niet nodig heb om mezelf sterker te voelen als individu.

Wat maakt dat je u niet kleed volgens de norm?

Ik voel me sterk wanneer mensen kunnen zien dat mijn kleding volgens hun perceptie niet strookt met mijn geslacht. Daardoor voel ik me op straat veiliger in een kleedje dan in een broek. Soms vraag ik me wel af of ik dit voor mezelf doe. Ik ben namelijk een persoon die graag de waarheid toont en probeert, maar toch merk ik dat ik een persoonlijke kracht uit het dragen van die kleding haal. Dat creëert een balans

Momenteel heb ik wel nog moeite met korte kleedjes, want zelfs vrouwen voelen zich daar onzeker in vanwege het fetisjisme dat de heteronormativiteit hier aan vast hangt. Ze worden daardoor echt

als lustobject gezien. Daarom lijkt die drempel voor mij nog zo hoog omdat hier al een sociaal stigma rondhangt. Mijn queerness gaat me hier alleen maar meer een doelwit door maken.

Soms denk ik wel dat ik minder queer ben wanneer ik me volgens de norm wat mannelijker kleedt door bijvoorbeeld een joggingbroek te dragen. Dat is een soort constructie in mijn hoofd die weg moet, want dat idee klopt niet, want dat klopt niet. Kleding is slechts een aanvulling op hoe je u voelt. Je genderexpressie verandert dus niets aan je gender zelf. Daarom kan je ook niet uitgaan van iemands gender puur op hoe ze er uit zien.

Voel je u veilig op straat?

De onzekerheid voor fysieke agressie is er wel, de schrik nooit. Die nuance is heel belangrijk. Ik zal me dus nooit laten doen, al kan ik me daar achteraf wel iets van aantrekken.

Heeft sociale media een impact op het genderdebat?

Ja, want er komen zo veel meningen en visies samen op zulke platformen. Dat merk ik zelf ook wanneer ik iets deel. Ik krijg namelijk veel repliek van mensen die, ook al is die soms verdeeld. Maar het feit dat ze reageren bewijst wel dat ze geïnteresseerd zijn en dat het iets met hen doet. Ik merk dat mensen zich vragen gaan stellen. Het lijkt te inspireren.

Bruce en Nick werden aangevallen in Gent en alle media spraken over een ‘vermoedelijke gaybashing’. Welk beeld scheidt dit?

Waarom zouden ze daar over liegen? Omdat het niet getoond wordt denken mensen dat het hier niet gebeurt. Er wordt in de media een gevoel van tolerantie gecreëerd, maar die is eerder performatief. Want als er iets misloopt zijn de mensen stil, want als je ons tolereert ga je juist je stem gebruiken om die mensen een hart onder de riem te steken.

Is er een community in Vlaanderen?

Ik heb mij zo wat afgezet van dat volledige gebeuren. In het woord ‘community’ zit ‘unity’, maar dat voel ik helemaal niet in ons spectrum. Er is te veel verdeeldheid. Dat heeft niet per se te maken met mascs tegen non-binaire personen. Ook non-binaire personen staan tegenover elkaar. Groepen preken wel voor inclusiviteit, maar die telt alleen maar voor de mensen binnen de groep. Ik zie het dus eerder als netwerken en klikjes. Het is niet dat omdat je deel bent van een gemeenschap die de zelfde waarden op vlak van identiteit deelt, dat je daarom met een persoon uit diezelfde gemeenschap overeenkomt.

Heb je het gevoel dat mannen schrik hebben om zich vrouwelijk te gedragen?

Sowieso! In onze samenleving wordt continu aan mannen verteld dat ze sterk moeten zijn, geen emoties moeten tonen en de stabiele moeten zijn in hun relatie. Dat klopt absoluut niet, maar ze blijven wel zitten met een fragiliteit en pijn die zich toont in een façade van hypermasculiniteit, maar dat strookt niet met de werkelijkheid. Als je weet dat je sterk bent dan hoef je dat niet te tonen. Anders wil je iets bewijzen.

Vanuit die hetero-normatieve samenleving word je aangeleerd om in hokjes te denken. Buiten de lijntjes kleuren wordt niet aanvaardt. Zo zit mannen die zwakte tonen niet in het beeld dat de samenleving van hen heeft, dus dat zullen ze dan ook niet tonen omdat ze niet als anders gezien willen worden. Ze willen mee met de kudde. Dat is jammer, want zo blijf je vast steken.

Het is belangrijk dat mensen je als persoon leren kennen. Ze mogen niet zo maar afgaan op de stigma's die rond je identiteit zijn gevormd. Mensen gaan zich op die manier van je afstoten. Dat komt voor uit een gevoel van intimidatie, een schrik voor het onbekende. Dat speelt op zo veel vlakken: identiteit, sociale klasse, racisme. Je kent het niet, dus je wilt er niet mee leren omgaan.

Vind je makkelijk werk?

Toen ik in de Inno van Antwerpen werkte had één van mijn collega's foto's van mijn Instagram-profiel doorgelekt naar mijn baas. Op die foto's droeg ik jurkjes, maar omdat ik maatpakken verkocht kreeg ik te horen dat hun idee van 'man zijn' niet strookt met iemand die in rode slipjes en lange jurkjes over straat paradeert. Even later werd besloten om het contract "gezamenlijk" stop te zetten. Dat was het dus niet, want ze hebben me gewoon ontslagen en dat bestempeld als iets gemeenschappelijk. Maar daar ben ik oké mee, want op die manier wil ik daar niet meer werken.